

aquellas medidas precautorias que considere necesarias para mejor salvaguardar las reservas metálicas del Banco de España, base del crédito público. La índole misma de la medida y la razón de su adopción exigen que este acuerdo permanezca reservado. Fundado en tales consideraciones, de acuerdo con el Consejo de Ministros y a propuesta del de Hacienda, vengo a disponer, con carácter reservado, lo siguiente: lo. Se autoriza al Ministro de Hacienda para que en el momento que lo considere oportuno ordene el transporte, con las mayores garantías, al lugar que estime de más seguridad, de las existencias que en oro, plata y billetes hubiera en aquel momento en el establecimiento central del Banco de España. Artículo 2o. El Gobierno dará cuenta en su día a las Cortes de este Decreto.- Lo que comunico a V.E. para su conocimiento y efectos oportunos.- Madrid, trece de septiembre de mil novecientos treinta y seis.- ~~Negrín~~ Manuel Azaña, presidente de la República; Juan Negrín, Ministro de Hacienda. >

De què es tractava ? Era en previsió de la possible entrada a Madrid de l'exercit sublevat ? Era amb el propòsit de fer un fons de garantia per a l'adquisició d'armes i municions a l'estranger?

El cas és que al cap de pocs dies d'haver-se signat aquell decret, es va començar a fer una sèrie de remeses al Banc de França que, des del mes de setembre del 36 fins al gener del 37, van representar un total de 21.964.444 lliures esterlines. Negrin, en funcions de ministre d'Hisenda va manar al Director General del Tresor, Francisco Mòndez Aspe, que, fent ús del Cos de Carabiners, de milicians i d'empleats del Banc d'Espanya, anessin traslladant l'or que hi havia en existència.

On havien de portar tot aquell tresor ?

Aquell or va ser portat en caixes de fusta a l'estació del Migdia i des d'allà a Cartagena on es va dipositar als polvorins de La Alganeca i, degudament custodiat, de mica en mica va passar a França; el dia 26 de setembre va ser embarcada cap a Marsella una primera partida de 250 caixes en el vaixell Tramontana; el dia 2 d'octubre, 250 caixes més; el dia 29 d'octubre, 748 caixes; el dia 9 de desembre, 375 i el dia 10 de gener del 37 sortien 60 caixes cap a Tolosa. Les destinades al Ministeri d'Hisenda, residenciat a València, van ser 202 i van sortir de Madrid el dia 14 de febrer del 37.

Abans, però, el dia 25 d'octubre del 36, Méndez Aspe, obeint ordres de Negrin, va anar a Cartagena i va fer treure dels polvorins 7300 caixes d'or que s'hi havien portat en diversos viatges i que pesaven 75 kg cadascuna. Totes d'un cop van ser embarcades als vaixells Kine, Neve i Volgoles camí d'Odessa.

En total, doncs, es van exportar ^{unes} ~~unes~~ deu-mil caixes d'or de 75 kg, durant el període de setembre de 1936 a febrer de 1937, segons l'informe franquista.

Al cap de pocs dies, es dedicaven al trasllat de la plata de l'oficina central del Banc d'Espanya i es diu que el total era d'un import de 344.275.000 pessetes. A continuació, els funcionaris de banca es van dedicar a la confiscació de les pessetes, divises, valors i efectes de propietat privada que hi havia en paquets lacrats als dipòsits bancaris dels diversos establiments de Madrid. També es van salvar monedes d'or o en pasta per valor de 5.026.613,32 pessetes; lliures esterlines, francs francesos i altres monedes estrangeres. També van ser requisades importants partides de valors estrangers i espanyols de cotització internacional per valor de 32.248.976,71 pessetes or.

Com a complement del primer decret, es van dictar les Ordres del 20 i 29 d'octubre del 36, relatives a la designació de nombrosos jutges especials de contraban per a poder obrir les caixes de lloguer dels bancs privats. En total, van ser obertes 3959 caixes on hi havia or, valors, moneda, divises i joiells a més a més de 2236 caixes de valors que sumaven 15.832.472,10 pessetes, encara que el ~~maxim~~ valor real era molt superior perquè els dipositaris acostumaven a declarar un valor mínim de 2500 pessetes per estalviar-se drets de custòdia.

Es diu que també van ser requisats dos dipòsits de "radium" de la Facultat de Medicina de Madrid, valorats en 400.000 pessetes; dos dipòsits de llingots o barres d'or de la Societat de Metalls Preciosos que valien 713.352,32 pessetes; el tresor de la Catedral de Toledo, el de El Escorial; les joies de la infanta Eulàlia de Borbón, heredes de la reina Isabel II; mantellines i altres objectes femenins d'un valor incalculable. Entre les caixes obertes i buidades, cal remarcar - diuen - una del ~~marx~~ marquès de Sàhara, on hi havia nombroses joies i, entre elles, una corona procedent de l'imperi tsarista; la caixa de la Luquesa de Santa Elena, amb valuosos joiells; la d'un tal Calderon, amb joies i 70 kilos d'or; la del vescomte d'Eza, amb un collar de 130 brillants

422
valorat en 1.114.776 pessetes; la del marquès de Chiloeches amb joies i un milió de pessetes. Tot el contingut d'aquestes caixes va ser traslladat a València, on residia el govern.

Quan Negrin va substituir a Largo Caballero a la presidència del Consell de Ministres, el dia 18 de maig del 37, i van continuar les requisos de la banca privada, es van recollir molts més valors i joies. I quan Negrin va reorganitzar el seu govern el dia 5 d'abril del 38, fent ministres d'Hisenda i d'Economia a l'esmentat Francisco Méndez Aspe, aquest va dictar una Ordre que deia:

<<Con el fin de salvaguardar los intereses de los titulares de cajas y depósitos de toda la Banca acreditada en territorio leal al Gobierno de la República, procede que unos y otros pasen inmediatamente al Estado para que el Ministro ^{(de Hacienda y} Economía adopte las precauciones indispensables que garanticen en todo momento la integridad del contenido de dichas cajas y depósitos, disponiendo que en el plazo de cuarenta y ocho horas se proceda a entregar al Ministerio de Hacienda y Economía, a través de los delegados especiales que se designarán, las cajas y depósitos de la pertenencia de ciudadanos españoles.>

Aquesta Ordre va permetre disposar de 4887 caixes de lloguer, 13.140 dipòsits i 30 paquets amb joies i pedres precioses. Només del Monte de Piedad, de Madrid, es van requisar 21 dipòsits amb agulles, arracades, anells, pulseres, cadenes, rellotges, etc.

Les joies requisades a l'esmentat Monte de Piedad madrileny van ser valorades, als efectes del préstec que s'havia fet als propietaris d'aquells objectes, en una seixanta milions de pessetes.

L'informe franquista acusava als dirigents de la Federación Española de Trabajadores de Banca, Bolsa y Ahorro de la U.G.T. com a responsables de les requisos fetes i també d'haver disposat de quantitats de diner dels comptes corrents particulars, sense la signatura del titular, ^{en} en concepte de jornals o altres despeses avalades pels Consells d'Empresa de les respectives indústries i comerços col·lectivitzats. Deien els franquistes que la suma d'aquestes operacions fetes contra comptes corrents particulars pujaven més de 70 milions de pessetes.

Es calcula que es van transmetre a la Unió Soviètica com a garantia de les comandes de material de guerra, camions de transport i altres productes aquelles 7000 caixes d'or de 75 kg cadascuna. La major part dels vaixells que anaven a la U.R.S.S. eren de la Companyia Transmediterrània.

I a Mèxic, consignades a l'equip representat per Indalecio Prieto, diuen que hi van anar a parar la major part dels joiells requisats arreu de las províncies dites lleials a la República. I a més a més, s'ha fet pública la relació dels dipòsits que es van fer a l'estranger a favor de persones de confiança del Govern Negrin:

475.439.721,60 francs francesos a favor d'Olona (?), a Eurobank, Paribas i Dreyfus;

125.000.000.— de francs francesos a favor d'Alvaro de Albornoz, al Chase Bank;

851.000.000.— de francs francesos a favor de Luis Araquistáin i Alejandro Otero, repartits entre el Chase Bank, el Crédit Lyonnais, la Banque d'Europe, la Banque Commerciale, Eurobank, Dreyfus;

823.638.265,84 francs francesos a favor de Félix Gordón Ordás i Rafael Méndez Martínez aixímateix a la banca Midland, de Londres i a l'Eurobank de Mèxic;

129.000.000 francs francesos a favor de Luis Prieto, al Banco de Mèxic;

254.105.000 francs francesos a favor de Pedro Prat, P. Borea i Rafael Méndez Martínez, a diverses banques: Eurobank, Crédit Lyonnais i Banc de l'Europe du Nord;

144.730.000 a favor de Rafael Méndez Martínez i Luis Prieto, a París i Nova York;

13.249.070 francs a favor de Daniel Fernández Shaw, al Banc Midland, de Londres i a l'Eurobank;

20.000.000 de francs conjuntament a favor de Gonzalo Zavala i E. Rodrigo, a l'Eurobank;

225.645.000 francs a favor de Fernando de los Ríos i Rafael Méndez Martínez a Washington, D.C.; i

370.000.000 de francs a favor directament de Juan Negrin, a l'Eurobank.

Finalment, el mateix informe franquista diu que, abans d'acabar-se la guerra, el Govern republicà espanyol va vendre a Bèlgica una partida de 150.000 kgs de plata i diverses partides als Estats Units d'Amèrica per valor de 245.000.000 pessetes.

I per acabar, registrarem les requisies fetes a províncies amb un valor total de 27.269.521,76 pessetes de l'or trobat i de 74.884.766,63 pessetes de joies i pedres precioses. A més a més, hi havia les divises i els valors expèrpiats que es van valorar en 327.191.053,97 pessetes, encara que cal suposar que pel que fa als valors ben pocs es podrien realitzar.

¿Són certes totes aquestes xifres fabuloses proporcionades pel franquisme ? Potser són una mica exagerades i tendencioses però alguna cosa hi deu haver de cert perquè més de quatre dels polítics espanyols que figuren en aquelles llistes i que van ser nomenats dipositaris es van significar molt a l'exili i, pel que fa a Negrin i Prieto, sabem que van invertir importants quantitats de diner en atencions als exiliats sense recursos a Europa i Amèrica i especialment entre els alts càrrecs republicans; van finançar els viatges d'uns quants milers d'exiliats cap a terres d'Amèrica; van invertir capitals per a la creació de diverses indústries, amb més o menys encert; es van crear també unes quantes escoles i acadèmies ^(espanyoles) i es van establir subsidis pels emigrats sense feina i per a uns quants menjadors populars per a les famílies necessitades.

Abans, però, quan la gran massa d'exiliats vivien miserablement als camps de concentració francesos, no es va fer gens palesa la solidaritat i l'ajut dels dipositaris d'aquell patrimoni republicà i van ser moltíssims els que hi van morir de malaltia o de fam.

¿No és sorprenent que, a desgrat de les bones relacions que hi havia entre Negrin i ~~el~~ Stalin no figurés en cap de les relacions de dipositaris el nom ^(de cap) ~~del~~ comunista espanyol ? ; Quina sort que ^{tampoc} no s'hi trobi el nom de cap català; ^{hi figure} ~~ni~~ Lluís Nicolau d'Oliver, Governador del Banc d'Espanya!

¿Es podrà saber algun dia com va anar a l'administració d'aquells milions traslladats a l'estranger i repartits entre aquella colla de dipositaris ?

Pel que fa a l'or tramès a la U.R.S.S. en garantia del material de guerra que havia de rebre la República, ja és del domini públic que, poc abans de morir, Negrin va encarregar al seu fill que lliurés personalment a France els comprovants del valor de l'or tramès a Stalin.

¿En què consistia el famós tresor del "Vita", el vaixell llogat per Indalecio Prieto per a traslladar a Mèxic els valuoses objectes que li havien estat confiats ?

Segons assegurava l'anarquista Diego Abad de Santillán, ex Conseller de la Generalitat, en el seu llibre titulat Por qué perdimos la guerra, al cap de poques setmanes d'haver-se produït l'alçament feixista, l'or del Banc d'Espanya sortia de Madrid: ... pero no para Cataluña, sino para Rusia. Más de quinientas toneladas cayeron en manos de Stalin y han servido para perder nuestra guerra y para reforzar el frente de la contrarevolución fascista mundial. Y salió para Rusia sin que el Gobierno lo supiera, por decisión de uno o dos ministros que estaban a las órdenes del Kremlin, uno de ellos el famoso doctor Negrin.» I Josep Peirats, un altre anarquista, autor de tres volums titulats La C.N.T. en la Revolución española, publicats a Tolosa de Llenguadoc l'any 1951, en la pagina 255 del volum primer, deia: Según se ha publicado, al principio de los acontecimientos el Banco de España poseía un total de 2.258.569.908 pesetas en oro o sea 2.577.871 lingotes, 395.183.080 en moneda española y 1.862.808.957 en moneda extranjera (doble reserva que la Banca de Italia). Por otra parte, había 12 millones de libras esterlinas depositadas en la Banca de Francia...»

Josep Tomás i Piera i Jaume Aiguader i Miró que van ser ministres d'Esquerra Republicana de Catalunya durant aquella etapa que va anar de setembre del 36 a febrer del 37, es veu que no es van adonar de res del que havia passat amb el tresor republicà espanyol que havia passat de mà en mà durant la gestió ministerial del doctor Negrin com a ministre dels dos governs presidits per Largo Caballero.

Es que els franquistes no van arribar a investigar res del que s'havia fet a Catalunya i a Euskadi? Es veu que no, perquè no sabem que n'hagin parlat enlloc.

I ens consta que el Govern del President Aguirre a l'exili va dedicar especial atenció als exiliats de nacionalitat basca i especialment als que va reunir en un camp de concentració especial. Ens consta també que no van ser pocs els bascos benestants, emigrats en terres d'Amèrica des de feia molts anys, que van contribuir amb esplendidesa i regularitat als pressupostos del Govern d'Euskadi a l'exili. I vam poder comprovar personalment que el President Aguirre en persona va fer un viatge cada any per les principals repúbliques llatinoamericanes per a recollir els donatius dels seus compatriotes nacionalistes.

11
164
168
11 agost 1938:

Decteto de incautación por el Estado de todas las industrias de guerra, referido sobre todo a las de Cataluña, creación popular no igualada, y a las que se deben en buena parte las posibilidades de resistencia de nuestros milicianos y de nuestros soldados...

Sobre els recursos financers de la República, diu Peirats:

Tenimos sobrados informes para poder afirmar que una rendición de cuentas era imposible y que si el Gobierno Negrin hubiese tenido que responder de su gestión política, económica y financiera habría tenido que terminar ante el pelotón de ejecución...

Una acusación parecida fue la de Arquistain en la Diputación permanente de las Cortes. Fernando de los Ríos, pidiendo el nombramiento de una Comisión investigadora ante la cual poder rendir cuentas los que hubiesen administrado dineros de la República...

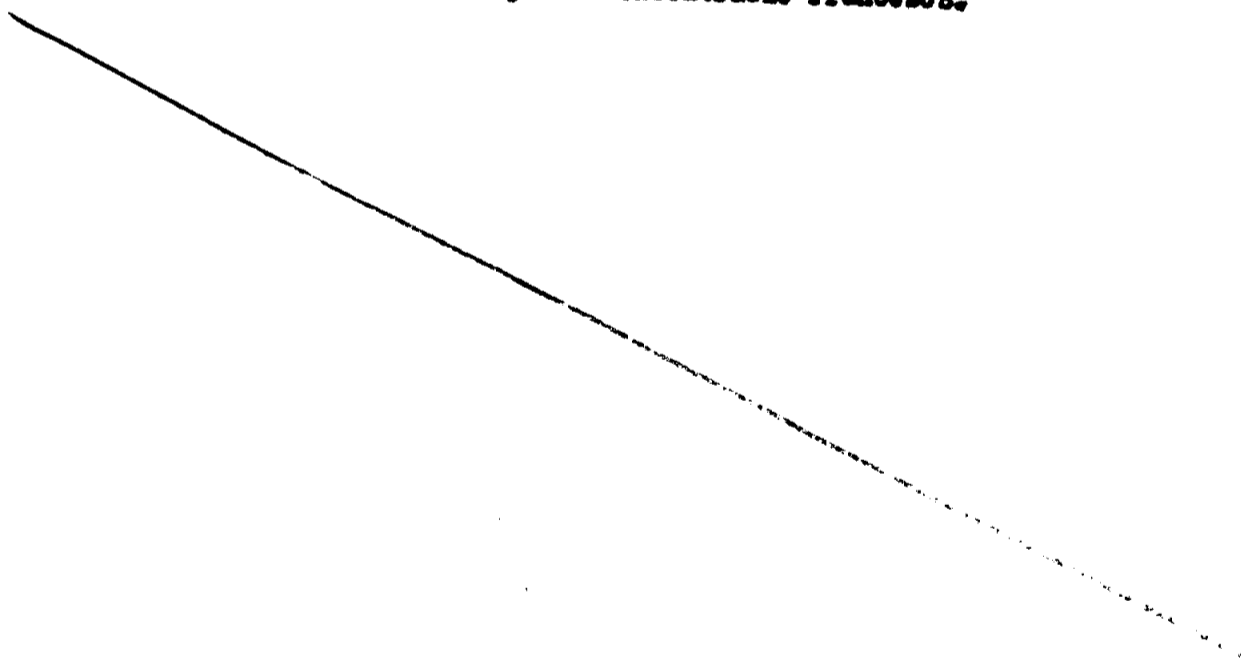
Fernando de los Ríos, però, figurava a la relació de persones a les quals s'havien confiat importants quantitats de divises o pessetes de la República, segons la relació donada a conèixer en el volum sobre la Causa Nacional espanyola format per la documentació reunida pel ministre de Justícia de Franco i català renegat Eduard Aunós. (1894-1967) 73 anys.

També van poder comprovar que la representació de la Generalitat de Catalunya a l'exili, domiciliada a París, va demostrar interès en atendre als que foren consellers, diputats i alts funcionaris del Govern i a diversos alcaldes de municipis catalans que van passar a l'exili.

També es va crear la Fundació "Ramon Llull" i es va publicar una primera etapa de la Revista de Catalunya l'any 1939 i una segona etapa l'any 1947. El primer Consell de Direcció va ser format per Pompeu Fabra, president; Josep Pous i Pagès, vicepresident, amb Pere Bosch-Gimpera, Pau Casals, Ventura Gassol, Lluís Nicolau d'Olwer, Carles Pi i Sunyer, Carles Riba, Antoni Rovira i Virgili, Ferran Soldevila i Jaume Serra-hunter amb un secretari, delegat general de la Fundació, Antoni Ma. Sbert i un administrador-gerent, d'acord amb la legislació francesa, que va ser Pierre-Louis Berthaud i un Comitè de Redacció a base de Josep Pous i Pagès, Carles Riba, Antoni Rovira i Virgili, Antoni Ma. Sbert, Jaume Serra-Hunter i Ferran Soldevila.

La segona etapa de la revista tenia un Comitè de Redacció format per Pompeu Fabra, Josep Carner, Just Cabet i J. Torrens-Ibern, amb Armand Obiols com a redactor en cap. Aquesta segona etapa va començar l'any 1947 un cop normalitzada la situació francesa per l'acabament de la segona Guerra Mundial.

I, encara, es va publicar també a França el periodic titulat El poble català. Però es veu que no hi havia disponibilitats econòmiques per a mitigar les ~~condicions~~ incomoditats dels que estàvem als camps de concentració francesos.

El Govern de la República espanyola davant la ocupació d'empreses
abandonades ~~empreses~~ pels obrers
incautades

111
171
Carta de la Direcció general d'indústria del Ministeri espanyol d'Hisenda:

Solo el Gobierno tiene la facultad para efectuar incautaciones; por tanto, todas las llevadas a cabo sin previo acuerdo del mismo, son nulas, y las industrias deben devolverse a sus antiguos dueños, salvo si se trata de facciosos, en cuyo caso pasan a la Caja de reparaciones (Decretos del 17 de marzo de 1938).

~~Toda transmisión de bienes de España está prohibida, para ser válida~~
Toda transmisión de bienes entre españoles está prohibida, requiriéndose, para ser válida, la autorización del Ministerio de Hacienda (Decreto del 14 de agosto 1936).

Por tanto ningún organismo oficial puede reconocer validez a actas, escrituras notariales, contratos de compraventa o cesión, etc. referente a bienes de propiedad de españoles si no van acompañados de la correspondiente autorización ministerial.

El primer acto de toda intervención industrial, es citar al propietario legítimo de la empresa. Si éste se presenta o un apoderado legal, el Interventor de minas, industrias, comercio, agricultura, abastecimientos, etc. no tiene más remedio que reconocerlo.

En ningún caso, hasta el presente, se ha reconocido validez a documento alguno ni a propiedad alguna distinta de la que era antes del 19 de julio de 1936. Si ésta resulta facciosa, pasa a la Caja de Reparaciones. El Director general de Industria, Barcelona, 26 octubre 1938.

Es incomprensible - diu Peirats - que, a pesar de constataciones como estas, los partidos y organizaciones que se habían formado en la lucha por una organización económica y social como la que se inició con el aplastamiento de la rebelión militar en Cataluña, en levante y en el Centro, apoyasen sin objeción a un gobierno que desconocía todas las conquistas proletarias y que se rehusaba a considerar que el 19 de julio se había abierto un nuevo capítulo en la historia de España. Tampoco encontramos explicaciones plausibles del olvido de los objetivos fundamentales por las propias organizaciones nuestras, que también aparecían uncidas al séquito del doctor Negrin, el César de la segunda República.

I en un informe del Comité peninsular de la FAI para explicar la necesidad y urgencia del pleno nacional de Regionales del movimiento libertario, decíamos desde Barcelona el 4 de agosto de 1938:

No hemos elevado nuestra voz, aunque habríamos tenido el derecho de hacerlo, contra la participación en el gobierno...

Cataluña fue baluarte improvisado de la guerra y foco constructivo y ejemplar de la revolución.

El pensament economic catala durant la República i la guerra (1931-1939)

per Francesc Artal, Emili Gasca, Carme Massana i Francesc Roca.
Barcelona, Edicions 62, 1976. Bibliografia important i gairebé exhaustiva.

Política economica de la Generalitat (1936-1939): Evolució i formes de la producció Industrial
Proleg de J. L. Sureddà Vol. I.

per Josep maria Bricall.
Barcelona, Edicions 62, 1970.

José Peirats: La C.N.T. en la revolución española. 3 vols.

3 vols. Toulouse, Edicions, C.N.T., 1951-1953.

PACMES CNT-UGT-FAI-PSU Pàgines 203-203, vol. I pag. 115 13 puntos del doctor Negrin, p.115

Acords del III Congrés de la Unió General de Treballadors de Catalunya: 13-18 xi 1937
Barcelona, Edicions UGT, 1937.

Informe del Secretariat de Catalunya de la Unió General de Treballadors a l'Exili i
Projecte de Bases econòmiques i socials sobre la reconstrucció de Catalunya.
Mèxic, Secretariat de la ugt a l'exili, 1947.

73 13 Punts del doctor Negrin : 30 d'Abril 1938. Peirats: La CNT en la revolución española.

18 de Juniol 1938: Discurs pacifista de Manuel Azaña.

vol. III
p. 115

- 26 ix 36 : Economia: Joan Porqueras i Fabregas (CNT)
Josep Juan i Domenech (CNT) Proveïments
Antoni Garcia Birlan (CNT) Sanitat i Assistència Social
- 17 xii 36: Defensa : Francesc Esgleas (CNT)
D. A. de Santillan (Sinesio Garcia Fernandez) Economia
Ere Herrera ; Sanitat i Assistència Social
Josep Juan Domenech (CNT) Serveis Públics
- 3 iv 1937 : Defensa : Francesc Esgleas (CNT)
Economia, Serveis Públics, Sanitat i Assistència Social ?
Josep Juan i Domenech
- 16 iv 1937 : Francesc Esgleas : CNT : Defensa.
Andreu Capdevila i Puig : CNT : Economia.
Aureli Fernandez : CNT : Sanitat i Assistència Social.
Josep Juan Domenech : CNT : Serveis Públics.
- 5 v 1937 : Valeri Mas i Franch : CNT : Serveis Públics, Economia, Sanitat i Assistència
- 28 vi 1937 : Robert Alfonso i Vidal : CNT : Sanitat i Assistència Social. (No
Joan Garcia Oliver : CNT : Serveis Públics. (prengueren
Josep Esgleas i Jaume : CNT : Economia. (possessió

La CNT i la FAI al Govern de la República Espanyola

- 4 nov. 1936 : Joan Garcia Oliver : Justícia.
Joan Peiró : Indústria. ~~Economia~~
Frederica Montseny ~~Sanitat~~ : Sanitat.
Joan López : Comerç.

Negrin i Prieto, administradors del patrimoni republicà

Santillán : Por qué perdimos la guerra

"... Y EL ORO? POCAS SEMANAS MAS TARDE? SALIÓ de Madrid, pero no para Catalunya, sino para Rusia. Más de quinientas toneladas cayeron en manos de Stalin y han servido para perder nuestra guerra y para reforzar el frente de la contrarrevolución fascista mundial. Y salió para Rusia sin que el Gobierno lo supiera, por decisión de uno o dos ministros que estaban a las órdenes del Kremlin, uno de ellos el famoso doctor Negrín."

Según se ha publicado, al principio de los acontecimientos el Banco de España poseía un total de 2.258.569.908 pesetas en oro o sea 2.577.871 en lingotes, 393.183.080 en moneda española y 1.862.808.957 en moneda extranjera (doble reserva que la Banca de Italia). Por otra parte, había 12 millones de libras esterlinas depositadas en la BANCA de Francia. La peseta gubernamental o más bien los billetes de Banco en existencia en la zona leal, se hallaban respaldados en un cien por cien por ese oro, cosa sin equivalente en el mundo...

Els fets de maig del 37

"Los trágicos sucesos de Barcelona empezaron el día 2 de mayo, alrededor de las tres de la tarde. A esa hora, nutridos contingentes de la fuerza pública, al mando del Comisario General de Orden Público, atacaron por sorpresa el edificio de la Telefónica, situado en la Plaza de Cataluña... Las fuerzas que atacaban la Telefónica eran portadoras de una orden de incautación de puño y letra del Consejero de Seguridad Interior Artemi Aiguader i Miró (ERC)..."

El día cinco se dio a conocer por radio un manifiesto firmado por la CNT y la UGT de Barcelona. Decía este manifiesto: "Los trágicos sucesos desarrollados en nuestra ciudad durante las últimas cuarenta y ocho horas han impedido que la totalidad de los obreros de Barcelona concurrieran al trabajo. El conflicto que motivó esta situación"

anormal y perjudicial para la causa del proletariado, ha sido satisfactoriamente resuelto por los representantes de los partidos y organizaciones antifascistas, reunidos en el Palacio de la Generalidad. Por tanto, las Federaciones Locales de la CNT y la UGT han tomado el acuerdo de dirigirse a todos sus afiliados ordenándoles que se incorporen inmediatamente a sus labores habituales. Es necesario retornar a la normalidad. Persistir en la inactividad industrial equivale, en estos momentos, de guerra antifascista, a colaborar con el enemigo común, debilitándonos nosotros mismos. Así, pues, se ordena a los trabajadores de la CNT y la UGT, sin excepción de ninguna especie, se incorporen al trabajo, recomendando a los obreros de ambas Sindicales que eviten con su conducta dentro de los lugares de producción todo aquello que pueda ser motivo de perturbaciones y rozamientos mutuos. Las Federaciones Locales de la CNT y la UGT reñjeran a sus afiliados que depongan las actitudes hostiles. Son momentos de comprensión y de solidaridad. Los carnets de ambas sindicales deben ser sagrados para todos y los Comités de Control tienen en el deber de garantizar el respeto a todos los trabajadores sin distinción.

Camaradas de la CNT y la UGT: A trabajar todos!

La Federación de Sindicatos Unicos de Barcelona (CNT) y la Federación de Sindicatos de la UGT.

I Joan Garcia Oliver, ministre de Justicia; Mariano B. Vázquez, secretario general de la CNT y Federica Montseny, ministro de Sanitat, varen adreçar-se per radio a tota la classe obrera demanant que tothom tornés al treball. I Garcia Oliver, digué:

Todos cuantos han muerto hoy son mis hermanos, me inclino ante ellos y los beso. Son víctimas de la lucha antifascista y los beso a todos por igual..."

La mort d'Antoni Sesé, secretari provisional de la UGT de Catalunya havia estat mort quan anava a prendre possessió del seu carrec de Conseller de la Generalitat, va estar a punt de complicar la situació perquè el varen matar al carrer de Casp quan anava a prendre possessió del carrec. El Secretariat de la UGT de Catalunya estava domiciliat al número 3 del Passeig de Gracia. I alla ens trobavem nosaltres enmig dels continuats atacs dels Amics de Durruti, a qui s'atribuía l'aixament amb la col.laboració dels armats del BOUM, aleshores dirigit per Andreu Nin, fins que també va acordar recomanar el retorn al treball.

Porqué perdimos la guerra, de D.A. de Santillan

464
Teniamos sobrados informes para poder afirmar que una rendición de cuentas era imposible, y que si el Gobierno Negrin hubiese tenido que responder de su gestión política, económica y financiera habría tenido que terminar ante el pelotón de ejecución. Por eso el interés en proseguir la guerra hasta el desastre definitivo. No nos extrañaba esta actitud en los principales responsables del descalabro financiero más grande que registra la historia española, pero es que todos los partidos y organizaciones tenían de igual manera un poco de luz? El tiempo, quizás, esclarezca lo que nosotros no acertamos a explicarnos entonces, ni ahora mismo. Si nuestro silencio en España ante los crímenes, excesos, latrocinios, errores y dislates del Gobierno de la República hubiese sido norma por un solo instante, hoy no tendríamos el valor para acusar como lo hacemos...

-FAI-

Una tentativa del mismo género que la nuestra/en el Frente Popular la hizo Araquistain en la Diputación permanente de las Cortes, reunida en París el primero de abril de 1939, después de la caída total de la República. Proponía Araquistain "que toda colaboración entre la Diputación permanente y el titulado Gobierno Negrin, precede una labor de fiscalización de la Comisión que se nombre al efecto, para que dicho Gobierno rinda cuentas de su gestión". Esta propuesta coincidía con otra del Embajador español en Washington, Fernando de los Ríos, pidiendo el nombramiento de una Comisión investigadora, ante la cual poder rendir cuentas los que hubiesen administrado dineros de la República."

5-53
8-71

La incautació cenetista dels espectacles públics
a Barcelona

publicava

El 19 de gener de 1938 el "Diari Oficial" de la Generalitat de Catalunya/una Ordre del Conseller d'Economia Joan Comorera incautant els espectacles públics de tot Catalunya excepte els que ja haguessin estat municipalitzats.

Immediatament es va declarar una vaga general dels treballadors de la CNT que s'havien incautat de sales d'espectacles i el dia primer de febrer prenen possessió dels respectius carrecs de la Comissió Interventora dels Espectacles Públics de Catalunya i prenen possessió dels respectius carrecs els cenetistes Miguel Espinar, Rosalfo Alcón i César Vaina, juntament amb el Sotssecretari del Departament o Conselleria d'economia, Estanislau Ruiz Ponseti.

L'Ordre d'incautació deia així:

Primer.- Es acordada la intervenció tecnica i administrativa de totes les empreses d'espectacles públics de Catalunya per tal d'assegurar-ne l'existència i aconseguir el màxim d'avantatges econòmiques. Aquesta intervenció sera realitzada per una Comissió Interventora formada per tres interventors nomenats pel Conseller d'Economia i un delegat del Conseller de Finances de conformitat amb el que s'estableix en les disposicions vigents.

Segon.- Els interventors de la Generalitat es posaran en relació amb els actuals orguens directius dels Espectacles Públics de Catalunya amb la missió d'estructurar el més aviat possible una administració conjunta i organitzar un regim d'explotació unificada. Mentrestant, aquesta organització no sigui aprovada per la Generalitat, la Comissió Interventora es fara carrec de les funcions administratives i techniques propies de la direcció de la respectiva empresa. Un d'aquests tres interventors, especialment designat, sera el president de la Comissió.

Tercer.- El mateix Conseller d'Economia ESTABLIRA LES ATRIBUCIONS D'aquests interventors de la Generalitat que no hagin estat traslladats en comissió de servei per part d'altres organismes oficials del Departament d'Economia, fins que s'hagi aconseguit la unificació.

Quart.- Les representacions sindicals dels treballadors d'espectacles públics nomenaran una ponencia formada per sis vocals la qual també es fara carrec de les funcions del Comité de Control Obrer. D'aquests sis vocals, tres seran nomenats per la CNT i tres per la UGT.

Cinque.- La direcció normal de les empreses unificades sera exercida per la Comissió interventora amb l'assessorament permanent i sota el control de la ponencia assessora i per a prendre acords de caracter general, com son, esocialment, els que afecten a la forma de funció de les empreses i als drets dels treballadors afectats; es reuniran conjuntament la Comissió interventora i la Ponencia assessora, constituint el Consell Directiu, el qual sera presidit pel membre de la Comissió interventora especialment designat pel Conseller. Quan en alguns assumptes sotmesos a la deliberació del Consell directiu hi hagi una discrepancia irreductible entre els representants de la Generalitat i les representacions sindicals, la discrepancia sera resolta en darrera instancia pel Conseller d'Economia.

Sise.- Les funcions exercides fins a la data 'pels anomenats Comites Economicos o d'altres organismes, són transferides a la Comissió interventora, la qual practicara amb la maxima urgencia la liquidació corresponent

Sete.- Són exceptuats d'aquesta intervenció els espectacles públics que en la data de publicació d'aquesta Ordre hagin estat municipalitzats.- Barcelona, 19 gener 1938. COMISSIÓ

464 "Araquistain explica en su carta a Martínez Barrios, presidente de las Cortes, el resultado de su proposición. Negrín siguió contando con la solidaridad de los partidos y organizaciones, con la entelequia de las Cortes y de su Diputación permanente, a la que, con Araquistain, solo ha renunciado Alvaro de Albornoz. O la responsabilidad de los millones evaporados alcanza a todos, o hay excesiva facilidad en los hombres de nuestra generación para dejarse corromper y comprar con los dineros de España, vendida a vil precio."

Per tal de fer més eficaç l'acció revolucionària dels treballadors de Catalunya contra el feixisme, reforçar i orientar la unitat que en els combats del 19 i 20 del mes passat es realitzà, es constitueix un Comité d'Enllaç format per dos representants de la CNT, dos de la UGT, un de la FAI i un de l'PSUC;

~~Primera.- La creació d'aquest Comité d'Enllaç no afecta de cap manera a la personalitat de cap de les organitzacions que el formen~~

Art. primer.- Aquest Comité tindrà la missió de cercar punts de coincidència entre els esmentats organismes, sotmetent-los a la discussió i aprovació de ^{quatre} ~~les~~ organitzacions ~~esmentades~~, per a divulgar després les orientacions i consignes públiques.

Segon.- La creació d'aquest Comité d'Enllaç no afecta en absolut la personalitat de cap de les organitzacions que el formen.

Tercer.- Quan en qualsevol problema que es planteji els organismes pactants arribin a un acord, previament discutit per les organitzacions, el Comité d'Enllaç cuidarà d'aconseguir que els representants dels diversos Comitès i Comissions (Comité Central de Milícies, Consell d'Economia, etc.) defensin els punts de coincidència de les organitzacions que signen.

Quart.- El Comité d'Enllaç farà tres reunions setmanals i les extraordinàries que a judici de les organitzacions d'aquest Comité siguin necessàries.

Cinquè.- Aquest Comité propugnarà i recomanarà als respectius afiliats i organitzacions la formació, a tots els llocs de treball, de Comitès de Fàbrica, amb representació proporcional d'afiliats de la CNT i la UGT.

Sisè.- La creació d'aquest Comité d'Enllaç suposa el respecte mutu dels Sindicats de cada Central i la llibertat de sindicació per als obrers en una de les dues Centrals Sindicals.

Setè.- Mentre subsisteixi aquest Comité d'Enllaç, les organitzacions que l'integren es comprometen a renunciar a tota mena d'atacs i crítiques de tipus violents. Les crítiques que es puguin fer mutuament, en aquest cas, hauran d'ésser veritablement fraternals.

Octau.- Aquest Comité d'Enllaç donarà una nota a la premsa assabentant als treballadors i a l'opinió pública en general la formació del Comité d'Enllaç i els seus objectius.

Novè.- Aquest Comité d'Enllaç s'adreçarà al Comité Nacional de la CNT i a la Comissió Executiva de la UGT ~~ASSABENTANT~~ ~~ELS~~ ~~DE~~ l'Acord, i expressant el desig que facin el mateix a la resta de l'Estat.

Barcelona, 11 d'agost del 1936.

Per la UGT: Antoni Sesé i Emili García; per la CNT, José Pérez Rubio i Facundo Roca; pel PSUC, Joan Comorera i per la FAI, Pedro Herrera.

La intervenció obrera a les empreses

Les organitzacions obreres, és a dir les dues centrals sindicals CNT i UGT i els partits polítics del proletariat exigien que es fes la Guerra i la Revolució tot alhora. També ho volien els treballadors de la terra, tant els rabassaires com els jornalers de la CNT i de la UGT.

El canvi de començar una Revolució de veritat havien accedit a dissoldre el Comitè de Milícies Antifeixistes creat el dia 20 de juliol de 1936 i fins i tot van arribar a enquadrar-se en un Exèrcit convenientment disciplinat.

Efectivament, el dia 26 de setembre, dos mesos després, aquell Comitè de Milícies que d'ençà del 19 de juliol havia anul·lat al Govern de Catalunya, depararia per a donar pas a un Consell Executiu de la Generalitat que comptaria amb la representació autoritzada de cenetistes i ugetistes, i també ^{de} tots els partits polítics que havien quedat en peu o sigui els autènticament republicans, el socialista, el comunista i àdhuc la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), tan temuda i ~~incomprèn~~ per molta gent de casa nostra. El problema era fer compatible el seu comunisme llibertari amb l'esperit constructiu i revolucionari que era indispensable per assolir la transformació econòmica i social que desitjàvem tots.

I nosaltres ens preguntàvem:

En els rengles cenetistes, guanyarien la disputa els anarcosindicalistes d'esperit constructiu com els que formaven part del Consell d'Economia de Catalunya creat pel Decret del dia 11 d'agost de 1936 o aconseguirien triomfar les minories d'uns ~~id-~~

~~Controlats~~ visionaris que volien fer la "seva" Revolució i no cap altra, amb els estralls que ja havien comès, amb tot el fanatisme que els caracteritzava i amb el perill de fer perdre la Revolució i la Guerra ?

¿ Continuarà la unitat d'acció convinguda i signada entre CNT-UGT-PSUC-FAI contra l'enemic comú o es cauria en el greu error d'inventar de bastir, en plena lluita als fronts de combat, una organització social de tipus anarquista enfront de les forces republicanes i socialistes que constituïen el Front Popular de Catalunya?

Si havíem de creure al peu de la lletra el que propugnava Pièrre Abad de Santillan, ~~el líder anarquista~~, que aleshores vivia a casa nostra fent ús de tots els drets de la ciutadania catalana perquè com a bon internacionalista ^{ell} havia abolit les fronteres, era evident que s'anava per aquell camí quan en la reedició de 1937 de la seva obra titulada El organismo económico de la Revolución, la primera edició de la qual havia sortit pocs mesos abans de l'alçament feixista de juliol del 36, encara deia:

Fuera de la producción y distribución equitativa, obra de todos y para todos, cada cual propiciará la forma de convivencia social que más le agrade... Prevenos que los socialistas políticos podrán tener su Parlamento, seguir pronunciando discursos. No nos afectará lo más mínimo, y nosotros nos contentaremos con la disposición siempre latente, a impedir cualquier acción agresiva de una facción contra la otra... y a mantener el aparato productivo y distribuidor en poder de los productores y distribuidores...

Què propugnava Santillan ? ¿ Era possible d'imaginar una col·lectivitat humana els individus de la qual visquessin barrejats però separats per uns sistemes polítics, econòmics i socials en pugna i cadascú anés per ell i contra el voler dels altres ? ¿ Com es podien coordinar aquells dos sistemes tan oposats en un país, en una comarca, en una localitat ? ¿ O és que, en el fons, tenien el propòsit d'imposar la seva voluntat, fos com fos, als "discrepants" ?

~~Es veu que era un enemic acèrrim de la democràcia.~~

O era partidari de tornar a fer l'experiment d'una nova Icaria en ple segle XXI.

Però les coses van anar d'una manera molt diferent: el dia 26 de setembre del 36, havien pres possessió de tres Conselleries de la Generalitat, altres tants representants autoritzats de la CNT; eren Joan P. Fàbregas, ^{Josep} ~~Juan~~ Domènec i Antonio Garcia Birlan, els quals s'encarregaren dels Departaments d'Economia, Proveïments i Sanitat i Assistència Social, respectivament, mentre continuava la col.laboració cenetista ^{i faista} al nou Consell d'Economia de Catalunya, amb la qual cosa els anarquistes no solament col.laboraven en la nova ordenació econòmica del país sinó també en la direcció i legislació política i social des del Govern. Les teories de Santillan, eminentment antipolítiques i econòmicament independents i anarquistes, van ser deixades de banda per les realitats del moment o perquè no van arribar a convèncer als seus correligionaris de casa nostra.

Qui era Joan P. Fàbregas, el nou Conseller d'Economia de la Generalitat ?

Era un antic sindicalista ? No, Era un home que s'havia adherit a la CNT al començament de la nostra guerra amb una targeta d'economista i com que a l'organització confederal volien disposar de tècnics, el van rebre amb els braços oberts. Fins a l'extrem de confiar-li una de les Conselleries que els havien estat ofertes i, naturalment, havia de ser la d'Economia.

Quins antecedents tenia ~~Santillan~~ Fàbregas ?

Ningú no ho sabia. Però algú va fer córrer que era un nom que li sonava del temps en què era Governador Civil de Barcelona el general Severiano Martínez Anido a qui va dedicar un llibre, escrit i publicat en castellà, naturalment.

Aquell Govern de la Generalitat va durar escassament tres mesos i va donar pas a un nou equip governamental en el qual també van figurar quatre representants de la CNT - un més que en el govern anterior - passant a Serveis Públics ^{(Josep} ~~Juan~~ Domènec i ocupant les d'Economia, Defensa i Sanitat i Assistència Social, Diego Abad de Santillan, Francesc Igleas i Pedro Herrera, respectivament.

Val a dir que Santillan, a la Conselleria d'Economia, hi va fer molt bon paper i mai no va intentar d'imposar les seves teories anarquistes. I va ser ell qui va fer el primer cens d'obrers assalariats de tot Catalunya. Va passar, però, que la

fa
durada d'aquell Govern, pel que/a la participació de Santillan no va anar més enllà de tres mesos i mig, fins el 4 d'abril de 1937.

La guerra es va acabar i Santillan va retornar a Buenos Aires, on sabem que va continuar escrivint i editant, sempre al servei de les idees llibertàries.

Joan P. Fàbregas havia marxat volant immediatament després d'haver hagut de posar a mans de Santillan la Conselleria d'Economia de la Generalitat. I al cap d'uns quants anys em vaig assabentar que s'havia casat amb la vídua del malaguanyat company d'Estat Català, Martí Vilanova, un dels més destacats voluntaris que van participar en l'intent macianista de Prats de Molló (1926), i destacat també entre el sector dels que ja simpatitzàvem amb el socialisme d'esquerra. També em van dir que Fàbregas s'havia portat molt bé en considerar com si fos fill seu el del nostre bon amic i company desaparegut prematurament. Es veu que l'ex-Conseller d'Economia de Catalunya es va guanyar molt bé la vida al seu exili de la Gran Bretanya perquè de seguida ~~va poder facilitar una bona educació i una carrera al seu fill adoptiu Jordi Vilanova.~~ va poder facilitar una bona educació i una carrera al seu fill adoptiu Jordi Vilanova. Però Joan P. Fàbregas no va poder retornar a casa nostra i va morir a l'exili fa bastants anys. Tampoc no han retornat fins ara en Jordi Vilanova i la seva mare però sabem que el noi va sovint a França i col·labora en les activitats internacionalitzadores de la nostra causa.

Diguin el que vulguin sobre les incautacions obreres de fàbriques i tallers, magatzems i grans establiments comercials, la veritat és que, gràcies al sentit de responsabilitat de la part més conscient de la UGT i la CNT, es va poder endegar l'acció revolucionària de les masses populars més aviat del que es podia suposar durant els dies que van seguir a la victòria antifeixista del 19 de juliol. Les pugnes internes cenetistes van posar front a front els sindicalistes d'esperit constructiu i els anarquistes visionaris que volien mantenir unes incautacions no pas a profit de tot el poble de Catalunya sinó d'una part de la classe obrera organitzada. I em van dir que el principal organitzador de l'economia confederal cenetista ^(es deia) era M. Cardona i Rossell, a qui vaig trobar a Mèxic, exiliat com nosaltres i que, com Fàbregas devia ser un novell cenetista i potser militant de la FAI i tot.

275

Aquelles sindicalitzacions eren tot el contrari ~~d'unes~~ d'unes nacionalitzacions i municipalitzacions ~~corresponsables~~, amb tot i que la CNT tenia representants directes als organismes ^{de} governamentals i ^{als} municipals de tot Catalunya.

Però a Madrid, ugetistes i cenetistes ho van fer molt pitjor perquè les incautacions incontrolades van persistir fins al final de la nostra guerra a totes les empreses grans i petites i sempre al marge dels organismes oficials, fins i tot quan Joan Peiró ^{va ser ministre d'Indústria del govern de la República en representació de la CNT, amb Garcia Oliver, la Montseny i López,} va ser ministre d'Indústria del govern de la República en representació de la CNT, amb Garcia Oliver, la Montseny i López, quan era president del Consell de Ministres el socialista Largo Caballero.

Aquell desori es va produir perquè tots els governs republicans espanyols dels temps de la guerra, des dels presidits pel doctor Giral fins als presidits pel doctor Negrín ^(Passant pels) ~~de~~ Largo Caballero, mai no van voler legalitzar aquelles incautacions perquè diu que van considerar que davant dels governs democràtics de la "No intervenció" creien que era preferible la persistència de l'acció incontrolada que no pas l'establiment de la legalització de la col·lectivització i del control obrer tal com s'havia fet a Catalunya que podia ser considerat com ^{una} cosa massa revolucionària.

La veritat és que en aquell temps, les legislacions més avançades en matèria d'intervenció obrera a les empreses no passaven d'una teòrica participació obrera en els beneficis i d'una participació en les accions d'unes quantes empreses nordamericanes, angleses i veneçolanes. I el control obrer, molt limitat en atribucions, no més s'havia establert legalment a França i a Mèxic, i, pel que fa als treballadors mexicans, no va passar de les grans empreses dels ferrocarrils i dels petrolis que van ser nacionalitzats.

En canvi, els Consells d'Economia comptaven amb la participació obrera a Colòmbia, Txecoslovàquia, Estats Units d'Amèrica, França, Grècia, Itàlia, Luxemburg, Romania i la Unió Soviètica i encara estaven en projecte la creació de Consells d'Economia estatals, amb participació obrera, a l'Argentina, Bèlgica, Bolívia, Cuba, Xile, Índia, Mèxic, Nova Zelanda, Paraguai, Uruguai i Veneçuela. En la pràctica, però, la partici-

436

pació obrera era simplement simbòlica ja que gairebé tots els projectes i reglaments de treball anaven a càrrec dels tècnics estatals de l'economia nacional, i ad-huc els estudis relacionats directament amb el treball i la vida dels ~~trab~~ assalariats.

A Catalunya, el Decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer, del 14 d'octubre de 1936, deia en el seu preàmbul que "el principi de l'organització econòmico-social de la gran indústria ha d'ésser la producció col·lectivitzada. La substitució de la propietat individual per la col·lectiva la concep el Consell de la Generalitat, col·lectivitzant els béns de l'empresa, és a dir, el capital, i deixant subsistir la propietat privada dels béns del consum i de la petita indústria... Un dels problemes fonamentals que aquest canvi de situació planteja és el de l'organització del treball que articuli les fonts de riquesa i ordeni la seva distribució en concordància amb les necessitats socials". I sobre la situació creada amb motiu de la guerra, tot parlant de la burgesia, deia: "La majoria han fugit a l'estranger; una minoria ha desaparegut. Les empreses industrials afectades no podien restar sense direcció, i els treballadors es decidiren a intervenir-les i crearen Comitès Obrers de Control. El Consell de la Generalitat hagué de sancionar i procurar encarrilar el que espontàniament els obrers realitzaven a les empreses. Per la situació en què s'han trobat algunes d'elles els treballadors, per a salvar llurs interessos, han hagut d'incantar-se'n creant-se així la necessitat de col·lectivització de les indústries. El Consell d'Economia atenent als anhels de la classe treballadora i complint un programa que per endavant s'havia assenyalat, ha de recollir les seves palpitations i orientar el conjunt de la vida econòmica de Catalunya, d'acord amb la voluntat dels treballadors. Però la col·lectivització de les empreses significaria poca cosa si no s'ajudava al seu desenvolupament i creixença. A aquest efecte s'ha encarregat al Consell d'Economia l'estudi de les normes bàsiques per a anar a la constitució d'una Caixa de Crèdit Industrial i Comercial que proporcioní l'ajut financer a les Empreses col·lectivitzades i per a agrupar la nostra indústria en grans concentracions que assegurin un màxim de rendiment i que possibilitin les majors transaccions per al nostre comerç exterior. També s'estan realitzant els estudis necessaris per a la creació d'un organisme d'investi-

gació i d'assessorament tècnic que pugui proporcionar a la indústria una major eficiència i progrés".

L'articulat d'aquest Decret es referia a les empreses col·lectivitzades i a les empreses privades, és a dir, a les empreses que el dia 30 de juny de 1936 ocupaven més de cent assalariats i les que no arribaven a cent. Per a les primeres, s'autoritzava la creació d'uns Consells d'Empresa, la responsabilitat dirigent dels quals recauria en els mateixos obrers; mentre que a les altres empreses la direcció aniria a càrrec del propietari o gerent amb la col·laboració i fiscalització d'un Comitè Obrer de Control.

L'apartat IV d'aquell Decret regulava la creació d'uns Consells Generals d'Indústria constituïts per quatre representants de Consells d'Empresa, quatre representants de cadascuna de les centrals sindicals i quatre tècnics nomenats pel Consell d'Economia. L'apartat Vè. regulava les agrupacions d'indústries; i el darrer o VIè. es referia a les obligacions industrials, i deia: "Establert l'actiu social, inventariat i ~~de~~ ^{de} l'actiu passiu, cas d'ésser positiu la resta resultant, quedarà registrada a la Conselleria d'Economia de la Generalitat als efectes de concreció dels usufructuaris i compensació social que procedeixi. Als fins d'aquesta compensació es desglossarà el que representi aportació o participació estrangera, la pertanyent a institucions populars d'estalvi i préstec, així com als establiments de crèdit i la corresponent a particulars o altres empreses nacionals, per a la qual cosa es publicaran en cada cas per la Conselleria d'Economia els corresponents anuncis, ben entès que tota participació haurà de referir-se a la data anterior al 19 de juliol prop passat; la compensació social que correspon al primer cas esmentat en l'article precedent (la participació estrangera) serà íntegrament reconeguda per la Generalitat. El seu valor serà estimat en moneda nacional. La compensació corresponent al segon quedarà supeditada a ulteriors determinacions, essent-ne reconegut el volum. Per a aquelles petites indústries i comerços que hagin estat objecte de col·lectivització a la publicació d'aquest Decret, el Consell d'Economia estudiarà i proposarà una justa compensació social".

Una Ordre posterior, del 31 d'octubre del mateix any 1936, es referia a la lega-

lització dels Consells d'Empresa i Comitès de Control i una Ordre de data 28 de desembre regulava els agrupaments o concentracions industrials, establint-se la la classificació industrial catalana per branques amb data 26 de desembre sempre del mateix any 36.

Però com que encara es trobava resistència en determinades empreses per part dels treballadors que se n'havien incautat d'una manera incontrolada, per tal de posar-hi ordre, es va dictar un Decret anomenat de Control Obrer, datat el 13 de gener de 1937, per a totes les indústries i comerços col·lectivitzats i un altre Decret, del 22 de gener, regulava el nomenament de directors de les empreses col·lectivitzades, acabant amb el desori que algunes situacions de fet havien creat per les pretensions desmesurades dels treballadors o per la intrusió d'uns teòrics autòdides que no tenien en consideració les realitats del moment ni cap mena d'experiència.

L'ordenació de la nova economia - més necessària que mai en temps de guerra - i el presentat propòsit de promoure l'aprofitament Industrial de les Riqueses Naturals de Catalunya ((C.A.I.R.N.)), amb data 10 de març de 1937; el dia 8 de juliol s'havia regulat la inscripció de totes les empreses al Registre Mercantil català; el dia 9 del mateix mes es creaven els Consells Generals d'Indústria; el dia 5 d'octubre, una Comissió Reguladora de Salari; i el dia 10 de novembre es regulava definitivament el funcionament de la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial, restant legalitzada la diversitat d'activitats fins aleshores a mercè dels treballadors de bona fe.

Per arribar a tota aquesta legislació econòmica, s'havia començat per donar nova estructura al Consell d'Economia de la Generalitat, que després es diria Consell d'Economia de Catalunya, posant-lo al dia amb data 11 d'agost de 1936, tenint en compte la intervenció política i social que havia acordat de reconèixer el Govern de la Generalitat, per tal de donar a l'organisme una base eminentment democràtica i popular.

La legislació catalana sobre la participació obrera als organismes econòmics oficials i la intervenció obrera en la indústria, el comerç i la banca, no es veuria a Europa fins després de la guerra mundial de 1939-1945. I la legislació catalana és

gació i d'assessorament tècnic que pugui proporcionar a la indústria una major eficiència i progrés".

L'articulat d'aquest Decret es referia a les empreses col·lectivitzades i a les empreses privades, és a dir, a les empreses que el dia 30 de juny de 1936 ocupaven més de cent assalariats i les que no arribaven a cent. Per a les primeres, s'autoritzava la creació d'uns Consells d'Empresa, la responsabilitat dirigent dels quals recauria en els mateixos obrers; mentre que a les altres empreses la direcció aniria a càrrec del propietari o gerent amb la col·laboració i fiscalització d'un Comitè Obrer de Control.

L'apartat IV d'aquell Decret regulava la creació d'uns Consells Generals d'Indústria constituïts per quatre representants de Consells d'Empresa, quatre representants de cadascuna de les centrals sindicals i quatre tècnics nomenats pel Consell d'Economia. L'apartat Vè. regulava les agrupacions d'indústries; i el darrer o VIè. es referia a les obligacions industrials, i deia: "Establert l'actiu social, inventariat i ~~de~~ el passiu, cas d'ésser positiu la resta resultant, quedarà registrada a la Conselleria d'Economia de la Generalitat als efectes de concreció dels usufructuaris i compensació social que procedeixi. Als fins d'aquesta compensació es desglossarà el que representi aportació o participació estrangera, la pertanyent a institucions populars d'estalvi i préstec, així com als establiments de crèdit i la corresponent a particulars o altres empreses nacionals, per a la qual cosa es publicarà en cada cas per la Conselleria d'Economia els corresponents anuncis, ben entès que tota participació haurà de referir-se a la data anterior al 19 de juliol prop passat; la compensació social que correspon al primer cas esmentat en l'article precedent (la participació estrangera) serà íntegrament reconeguda per la Generalitat. El seu valor serà estimat en moneda nacional. La compensació corresponent al segon quedarà supeditada a ulteriors determinacions, essent-ne reconegut el volum. Per a aquelles petites indústries i comerços que hagin estat objecte de col·lectivització a la publicació d'aquest Decret, el Consell d'Economia estudiarà i proposarà una justa compensació social".

Una Ordre posterior, del 31 d'octubre del mateix any 1936, es referia a la lega-

729

evident que després de la segona gran guerra ^(va ser ampliament) ~~maximalista~~ coneguda per uns quants dels països europeus de legislació més avançada, perquè em sembla recordar que tots o la majoria dels decrets del Consell d'Economia aprovats pel Govern de Catalunya s'editaven en francès, en anglès i en espanyol.

¿ Es que les normes establertes pels membres d'aquell Consell i aprovades per la Generalitat havien estat influenciades per la lectura de les disposicions relatives al control obrer adoptades per la Revolució francesa de 1871 i la revolució soviètica de 1917 ?

Perque hi ha uns quants punts de coincidència gairebé absoluta que em semblen interessants de recordar, sense que això vulgui dir que els primers membres d'aquell Consell d'Economia haguessin llegit o rellegit de veritat aquelles disposicions revolucionàries - especialment les de 1871 -, abans de començar a redactar el projecte del Decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer que, per mi, va ser la disposició oficial més revolucionària de totes les promulgades durant la nostra guerra a Catalunya i a Espanya. I consti que jo no hi vaig intervenir perquè no vaig prendre posició del meu càrrec de Vocal d'Organització del Treball d'aquell Consell fins el 1937. Però així que vaig incorporar-me al grup de companys que es van dedicar a la reorganització dels sindicats ugetistes sobre noves bases i en vaig adonar del decori que hi havia en les ~~incautacions~~ incautacions obreres d'empreses industrials i comercials, vaig creure convenient de crear un Secretariat Central de Control Obrer de la UGT de Catalunya i van publicar una sèrie de fulls d'orientació per als nostres afiliats i també un opuscle dedicat a aclarir certs dubtes sobre L'Aplicació del Decret de Col·lectivitzacions, amb un pròleg del malaguanyat i distingit amic Estanislau Ruiz Ponseti, Sots-secretari aleshores de la Conselleria d'Economia de la Generalitat (1937).

¿ Quines eren les disposicions autènticament revolucionàries de la França de 1871 ?

El govern socialista de la Comuna o Vila de París, de 1871, va crear un Ministeri del Treball i unes comissions d'estudis sobre els problemes locals del moment, la direcció de les quals van confiar a un internacionalista - una mena de Santillan -

280

que es deia Fränkel el qual tindria com a principal col.laborador un altre internacionalista, tipògraf d'ofici, que es deia Bertin i que m'imagino que devia ser com un Cardona i Rossell o un "Gaston Leval", de la CNT-FAI de Barcelona durant la nostra Guerra i Revolució.

Al París de 1871 es van crear les primeres comissions o ponències amb l'encàrrec de dedicar-se a l'estudi de les reformes que calia introduir per a la reorganització dels serveis públics; la reglamentació del treball de dones i criatures; la formació professional dels treballadors; endegar la qüestió dels impostos directes i indirectes; la revisió del Codi de comerç; les tarifes duaneres; les relacions entre treballadors i patrons.

Els principals objectius d'aquell organisme coordinador que depenia del Ministeri del Treball i que no solament eren ~~què~~ qüestions obreres sinó també econòmiques, van ser concretats en una exposició de motius que va redactar Fränkel i que avui resulta força interessant:

«La Revolució del 18 de març realitzada espontàniament pel poble en unes circumstàncies úniques en la història, ha estat una gran victòria dels drets populars en la lluita implacable que sosté contra tota mena de tiranies; lluita que començà contra l'esclavatge i contra l'explotació feudal del serfs ⁱ que el proletariat tindrà la glòria de culminar amb la revolució de la igualtat social. El moviment que s'acaba de produir ha estat tan sorprenent i decisiu que els professionals de la política no se l'expliquen i només hi han vist una gran revolta, sense adonar-se dels objectius que persegueix. D'altres han considerat que es tractava de simples reivindicacions locals o d'una mena d'autonomia administrativa. El poble que no s'ha deixat enlluernar per la ficció governamental ni per la representació parlamentària, en proclamar la Comuna, ha exigít no ~~est~~ pas unes prerrogatives municipals sinó la plena autonomia de la col·lectivitat en tota la seva grandesa. Pel poble, ~~per~~ la Comuna no és solament l'autonomia administrativa sinó l'afirmació del poder sobirà, del poder legislatiu, és a dir el dret absolut a donar-se les pròpies lleis, de crear el propi organisme polític com a mitjà per a realitzar l'objectiu de la Revolució o sigui l'alliberament

12/01

dels treballadors, l'abolició dels monopolis i privilegis i també de la burocràcia, del feudalisme industrial del capitalisme; en resum, de la creació d'un ordre econòmic que acabat amb la conxorxa d'interessos i amb els conflictes i els desordres nascuts amb l'antic règim. Amb la Comuna s'ha de crear un nou ordre d'igualtat, solidaritat i llibertat que culmini amb la revolució comunal que París ha tingut l'honor d'iniciar.

dels treballadors,
»Davant/la Comuna té el deure de prendre les mesures necessàries per arribar a resultats decisius; cal actuar i fer-ho de pressa evitant de caure en l'expedienteig i els assaigs que poden derivar cap a situacions anormals com les que van seguir al tancament dels tallers nacionals l'any 1848. La Comuna ha d'evitar de caure en els vells errors...»

I quan entraven a tractar de la nova organització del treball als tallers o fàbriques oficials de materials de guerra, deien en el seu reglament interior:

«El delegat a la direcció serà designat pels treballadors reunits en assemblea i podrà ser revocat si s'acorda que no ha complert amb el seu deure. El seu mandat consisteix en rebre els informes del cap del taller, dels caps de banc i dels obrers per a passar-los al director de la ~~fàbrica~~ fàbrica... El cap de taller i el cap de banc també seran designats pels treballadors i, com el delegat a la direcció, seran revocables».

En la perspectiva de l'organització revolucionària del treball, cal remarcar el decret de la Comuna del 16 d'abril, que deia:

«Considerant que un bon nombre de tallers han estat abandonats pels que els dirigien defugint les responsabilitats cíviques i sense tenir en compte els interessos dels treballadors; considerant que per aquesta cobardia, són moltes les activitats essencials per a la vida col·lectiva que han estat interrompudes i compresa l'existència dels treballadors,

Decreta:

Les organitzacions sindicals obreres són invitades a crear una comissió encarregada d'establir una estadística de les empreses que han estat abandonades i de fer un inventari de l'estat en què es troben i també de les eines de treball que tenen;

presentar un informe amb les condicions pràctiques per a posar en marxa les dites empreses, no pas pels desertors que les havien abandonat sinó per l'associació cooperativa dels respectius treballadors; redactar un projecte de creació de les dites cooperatives; un jurat arbitral serà constituït perquè quan retornin els patrons tinguin establertes les condicions de la cessió definitiva de l'empresa respectiva a les societats obreres i l'import de la indemnització que hauran de pagar les societats obreres als patrons; la mateixa comissió adreçarà el seu informe a la Comissió Local de Treball i d'Intercanvi de la qual passarà a la Comissió central perquè el més aviat possible es doni satisfacció als treballadors».

Pel que fa a l'orientació sindicalista, també hi van haver iniciatives com les següents:

<Després de fer l'inventari de les incautacions i d'establir la indemnització ulterior, valorant per experts de totes les empreses monopolistes les eines, màquines, matèries primes, instal·lacions, locals, etc. es procedirà a la cessió provisional d'aquelles empreses a les associacions obreres que ho sol·licitin».

Totes aquestes concepcions socialistes de la Comuna de París del 1871, tenien certa semblança amb les concepcions de 1848. No es tractava pas de fer les incautacions d'empreses abandonades per a donar feina als treballadors i prou, amb tot i que era una tasca urgent donar feina als que no en tenien, el que calia fer era transformar les empreses burgeses en cooperatives obreres lliures. I no pas per a fer-ne unes organitzacions cooperatives amb mentalitat burgesa sinó associacions creades i regentades pels sindicats professionals que ja existien i tenien una estructura moderna a finals dels anys 60. Unes cooperatives que suposaven que, amb l'ajut de la Comuna, s'anirien multiplicant sense necessitat d'incautar-se'n per la violència inútil contra els antics propietaris...

I Fränkel, el guia, deia: «La Revolució del 18 de març ha estat feta per la classe obrera. Si no fem res per aquesta classe, no val la pena de ser de la Comuna?»

¿ Com havien orientat les incautacions d'indústries i comerços els bolxevics de l'any 1917 ?

273

Heus aquí la Resolució de la fracció bolxevic, adoptada per la Conferència de Comitès d'Empresa de tota la Rússia:

1. Després d'haver enderrocat l'autocràcia en el terreny polític, la classe obrera vol assolir també el triomf en el regim democràtic en els camps de l'activitat productora. Expressió d'aquest afany és la idea del control obrer, sorgida d'una manera natural en l'ambient de desastre econòmic, originat per la política criminal de les classes dominants.

2. L'organització del control obrer és una manifestació de la iniciativa obrera en el camp de la producció, tan convenient com l'organització partidista en el camp polític, l'organització cooperativa en el camp del consum i l'organització de clubs en el camp de la cultura.

3. Els obrers estan més interessats que els propietaris en les bones i interessants activitats de les empreses. L'existència del control obrer assegura més, en aquest aspecte, els interessos de tota la societat moderna i de tot el poble que no pas la vigilància autocrítica dels propietaris sempre guiats per consideracions egoïstes de beneficis materials i polítics. Per això, el control obrer no és solament una reivindicació del proletariat sinó de tot el país i ha d'ésser defensada per la pagesia i per l'Exèrcit revolucionari.

4. En vista de l'actitud negativa de la majoria dels capitalistes davant la Revolució, el repartiment adequat dels materials i el combustible i la direcció normal del treball, han demostrat suficientment que són impossibles sense el control obrer.

5. Només el control obrer de les empreses capitalistes, aprovat per l'actitud conscient respecte de l'empresa, tot valorant la corresponent transcendència social, crearà les condicions favorables per a l'existència d'una ferma autodisciplina obrera per al desenvolupament de la producció.

6. El segon pas a donar ^{és la intervenció} en l'economia de la situació de pau i, amb aquest motiu, la nova redistribució de la mà d'obra del país entre les empreses ^{és} ~~pot~~ concebibles sense grans trastorns ~~en el cas d'una autodirecció democràtica de la mà d'obra.~~ Així, l'establiment del control obrer és una de les condicions prèvies per a desmobilitzar la indústria.

7. D'acord amb la consigna de "control obrer a tot el territori de l'Estat", consigna llançada pel Partit Obrer Socialdemòcrata (bolxevic) de Rússia, partit polític del proletariat rus, el control obrer, perquè rendeixi els millors serveis ha de comprendre totes les empreses capitalistes, ha d'organitzar-se i no establir-se casualment, ha d'ésser armònic i no mancat de sistema ni separat de la vida econòmica del conjunt del país.

8. La vida econòmica del país - tant pel que fa a l'agricultura com a la indústria, el comerç i el transport - s'ha de supeditar a un sol pla, establert per a satisfer les necessitats personals i econòmiques de les grans masses populars, confirmant-se pel seus representants elegits i realitzat sota la direcció d'aquests representants a través de les corresponents institucions estatals i locals per a l'execució del pla econòmic.

9. La part del pla que es refereix a l'agricultura es realitza sota el control de les organitzacions camperoles, de pagesos i jornalers, ~~estatals~~ i la part que es refereix a les empreses de treball assalariat a la indústria, el comerç i el transport, sota el control obrer; els òrgans naturals del control obrer dintre l'empresa són els Comitès d'Empresa i organismes similars, i en el mercat del treball, els Sindicats.

10. Els contractes col·lectius de salaris, signats pels sindicats i relatius a la meitat dels obrers d'una branca qualsevol de treball, han de ser respectats per tots els patrons del ram a la localitat corresponent.

~~11.~~ 11. Les bases de treball han de passar a ésser administrades pels sindicats com organitzacions proletàries de classe que actuen dintre i en el marc econòmic general.

12. Els sindicats han d'aconseguir els drets d'interposar lliurement les demandes judicials sobre tots els casos d'infracció dels contractes de treball o sobre l'aplicació de la legislació del treball a qualsevol obrer de la respectiva branca o ram.

13. Per a totes les qüestions que tinguin relació amb el control obrer sobre la producció i distribució, i sobre el mercat del treball, els sindicats han de posar-se en contacte amb els obrers de les empreses afectades a través dels corresponents Comitès d'Empresa.

14. El règim intern, l'admissió, l'acomiadament, els permisos, els salaris, la selecció de les peces defectuoses, la capacitat de treball, els conflictes amb l'administració i coses per l'estil de la vida interior de les empreses, després de la implantació del control obrer, només es podrà resoldre amb la conformitat del Comitè d'Empresa, al qual ha de pertànyer també el dret de rebutjar a totes les persones de l'administració de l'empresa.

15. El Comitè d'Empresa crearà una comissió de control encarregada de comprovar l'equanimitat i el proveïment, tant pel que fa a subvenir l'empresa els materials, combustible, comandes, obrers i forces tècniques - inclòsos els utillatges - i de totes les coses de consum i mesures, per tal de coordinar tota l'activitat de l'empresa en el pla econòmic. La direcció de l'empresa ve obligada a comunicar als inspectors obrers, als efectes del control de la recollida de dades, a facilitar la comprobació i posar a la disposició d'ells tots els llibres de comptabilitat de l'empresa.

16. Quan el control obrer tingui qualsevol dubte o descobreixi una inexactitud que no pugui ésser examada o aclarida per mitjà dels obrers de l'empresa, el Comitè demanarà la col.laboració de l'assemblea de tots els comitès d'empresa de la branca industrial de la localitat o/plantejarà a les institucions corresponents, encarregades de la realització del pla econòmic, el problema d'adoptar mesures i, si cal, arribar fins i tot a l'embarc total de l'empresa.

17. La unió dels comitès d'empresa de les diverses sucursals o seccions s'ha de fer tenint en compte el caràcter de la producció per a facilitar el control del conjunt de la branca o ram industrial de què es tracti per tal de coordinar el treball amb el pla econòmic general i d'acord amb la conveniència del repartiment de les comandes de materials, combustibles, forces tècniques i mà d'obra entre les diverses seccions per a facilitar l'activitat del conjunt amb els sindicats organitzats per rams.

18. Els consells locals de sindicats i de comitès d'empresa representen al proletariat davant les institucions estatals i locals per a projectar i realitzar el pla econòmic i per a organitzar l'intercanvi entre la ciutat i el camp, exercint la suprema direcció dels comitès d'empresa i dels sindicats en less activitats del control Obrer

286

de la localitat respectiva i divulgar les normes obligatòries de disciplina obrera en la producció, confirmades per la votació general dels treballadors.

19. La Conferència exigirà el control obrer a escala estatal, invitant als companys a portar-lo a la pràctica en la mesura de les possibilitats, tenint en compte la correlació de forces de cada lloc i proclamar la incompatibilitat de les finalitats del control obrer amb l'organització d'empreses a favor dels obrers.

Observem que es diu que aquelles normes eren incompatibles amb la incautació i expropiació d'empreses a profit particular i exclusiu dels treballadors. ~~De igual manera~~ I, naturalment, també eren incompatibles amb l'agrupament de treballadors esdevinguts "propietaris" de diverses empreses, afiliats a una organització determinada, com era a casa nostra l'economia confederal de la CNT-FAI situada al marge i enfront de l'economia general del país durant tota la nostra guerra i es pot ben dir que abusant de la situació en que ens trobàvem. I més a més d'explo~~rar~~ar pel seu compte serveis públics tan importants, com eren els tramvies i els espectacles barcelonins que si s'expropiaven havien de ser municipalitzats, sobre tot quan a l'Ajuntament de Barcelona hi havia representants de la CNT-FAI.

Però, és clar, tot ve que s'acaba. I els ingressos de les empreses sindicalitzades es van acabar i per a pagar els salaris, aquelles empreses sindicalitzades van haver d'acollir-se a la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial a través de la Comissió de Salaris i aleshores, no trobant-se registrades a la Conselleria d'Economia de la Generalitat, es van haver de registrar i sotmetre's a la coordinació econòmica i al control de l'empresa en qüestió, comptant de seguida amb l'Interventor corresponent per a examinar cadaescuna de les operacions comptables o reorganitzant la comptabilitat particular de l'empresa quan era necessari de fer-ho per a la bona marxa de la producció i per a garantir els salaris dels treballadors manuals, tècnics i administratius corresponents.

De mica en mica, aquest control rigorós es va anar ampliant fins arribar a comprendre la gran majoria de les empreses sindicalitzades per la CNT-FAI i fins aleshores situades al marge dels organismes oficials de la Conselleria d'Economia de Catalunya.

Sobre els precedents revolucionaris del Decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer de Catalunya, a la França de 1871 i a la Unió Soviètica de 1917, vaig escriure un article de divulgació d'aquelles disposicions històriques per a fer veure les diferències i les coincidències que hi havia entre elles. Aquell treball es va publicar en el primer número de la revista Catalunya (gener de 1939), que era d'un format semblant al de la Revista de Catalunya de l'any 1924, fundada per Antoni Rovira i Virgili ~~1924~~ en plena Dictadura del general Primo de Rivera. Però aquella revista editada pel Partit Socialista Unificat de Catalunya no va passar del primer número i per tant va ser l'únic que es va publicar perquè va sortir de la impremta pocs dies abans de l'entrada dels feixistes a Barcelona i no hi va haver temps de repartir-la als subscriptors ni de posar-la a la venda.

Ja hem vist que el tradicional apoliticisme dels anarcosindicalistes i dels anarquistes de la Federació Anarquista Ibèrica havia anat evolucionant. Es que havien entrat en raó i s'havien aïngut a col·laborar amb les altres forces polítiques i socials del país. L'ur col·laboració havia arribat fins al mateix Govern de Catalunya (26 de setembre de 1936) i al Govern de la República Espanyola (4 de novembre de 1936). Una experiència ~~que~~ ^(de les) que va fer canviar moltes idees sobre Política, Govern i Estat entre els nostres anarquistes d'esperit constructiu i més encara la seva concepció federalista peninsular de tipus estrictament espanyol i moltes vegades lamentablement espanyolista.

La catalanitat s'havia anat desvetllant en la consciència de bastants dels nostres obrers desencaminats, de la mateixa manera que havia arrelat entre els més conscients treballadors procedents de terres de llengua castellana residents a Catalunya des de feia bastants anys.

Un nom ben significat entre els cenetistes i faistes de casa nostra és el de Frederica Montseny, i encara que no coincidíem del tot en la ^{seva} concepció federalista peninsular, és evident que havia anat evolucionant pel camí del federalisme pactat en plena llibertat i en igualtat de condicions.

Resolución de la fracción bolchevique, adoptada por la Conferencia de Comités de Empresa de toda Rusia, según el informe del camarada Larin.

1. Después de haber derribado a la autocracia en el terreno político, la clase obrera aspira a alcanzar el triunfo del régimen democrático también en el terreno de su actividad productiva. Expresión de este afán es la idea del control obrero, ~~origen~~ surgida de modo natural en el ambiente de ruina económica, originada por la criminal política de las clases dominantes.
2. La organización del control obrero es una manifestación de la iniciativa obrera en la esfera de la producción, tan sana como la organización de la actividad partidaria en la esfera política, la organización de cooperativas en la esfera del consumo y la organización de clubs en la esfera de la cultura.
3. Los obreros están más interesados que los propietarios en el buen e interesante trabajo de las empresas. La existencia del control obrero asegura más en este aspecto los intereses de toda la sociedad moderna y de todo el pueblo que la sola vigilancia autocrática de los propietarios, guiados por consideraciones egoístas de lucro material o político. Por eso, el control obrero no es sólo una demanda del proletariado, sino va en interés de todo el país y debe ser apoyado por el campesinado revolucionario y por el Ejército revolucionario.
4. En vista de la actitud negativa de la mayoría de los capitalistas ante la revolución, la distribución acertada de los materiales y el combustible y la dirección normal de los trabajos, como ha demostrado suficientemente la experiencia, son imposibles sin el control obrero.
5. Solamente el control obrero sobre las empresas capitalistas, reformando la actitud consciente hacia la empresa y esclareciendo su trascendencia social, creará las condiciones favorables para la existencia de una firme autodisciplina obrera y para el desarrollo de la posible productividad del trabajo.
6. El próximo paso de la economía a la situación de paz y, con este motivo, la nueva redistribución de la mano de obra del país entre las empresas son concebibles sin las más graves conmociones únicamente en caso de una ~~autocracia~~ acción democrática de los mismos obreros para disponer de sus personas en el proceso de redistribución de la mano de obra. Por eso, el establecimiento del control obrero es una de las condiciones previas obligatorias para desmovilizar la industria.
7. Según la consigna de "control obrero a escala de todo el Estado", consigna planteada por el Partido Obrero Socialdemócrata (bolchevique) de Rusia, partido político del proletariado ruso, el control obrero, para que rinda todos sus buenos frutos, debe abarcar a todas las empresas capitalistas, de ser organizado y no casual, a propósito y no carente de sistema ni desgajado de la vida económica del país en su conjunto.
8. La vida económica del país -tanto la agricultura como la industria, el comercio y el transporte- debe supeditarse a un solo plan, confeccionado en interés de la satisfacción de las necesidades personales y económicas de las vastas masas del pueblo, confirmado por sus representantes electos y cumplido bajo la dirección de estos representantes a través de las correspondientes instituciones estatales y locales para la ejecución del plan económico.
9. La parte del plan que se refiere a la agricultura se realiza bajo el control de las organizaciones de campesinos y braceros y la parte que se refiere a las empresas de trabajo asalariado en la industria, el comercio y el transporte, bajo el control obrero; los órganos naturales del control obrero dentro de la empresa son los comités de empresa y similares y en el mercado de trabajo, los sindicatos.
10. Los contratos colectivos de tarifas, concluidos por los sindicatos para más de la mitad de los obreros de una rama cualquiera del trabajo, deben ser observados por todos los dueños de empresas de esta rama en la localidad correspondiente.
11. ~~Los sindicatos de trabajo~~ Las bolsas de trabajo deben pasar a la administración de los sindicatos como organizaciones proletarias de clase que actúan en el marco del plan económico general y de acuerdo con éste.
12. Los sindicatos deben obtener el derecho a interponer demandas judiciales a su albedrío en todos los casos de infracción del contrato de trabajo o de aplicación de la legislación laboral a cualquier obrero de la correspondiente rama de trabajo.

13. Para todos los asuntos que guarden relación con el control obrero sobre la producción, distribución y el mercado de trabajo los sindicatos deben ponerse en contacto con los obreros de la empresa en cuestión a través de su comité de empresa.

14. El reglamento interno, la admisión, el despido, los permisos, las tarifas, la selección de las piezas defectuosas, el grado de capacidad de trabajo y habilidad, la existencia de motivos para rescindir el contrato de trabajo, los pleitos con la administración y otras cuestiones semejantes de la vida interior de la empresa, después de la implantación del control obrero, deben resolverse solamente con el asenso y la confirmación del comité de empresa, al que debe pertenecer también el derecho de recusar a todas las personas de la administración de la empresa.

15. El comité de empresa forma una comisión de control con el fin de verificar la justedad y el abastecimiento, tanto por lo que se refiere al suministro de la empresa de materiales, combustible, pedidos, obreros y fuerzas técnicas (incluyendo el utillaje) y de todos los objetos de consumo y medidas, como con el fin de controlar la coordinación de toda la actividad de la empresa con el plan económico general. La dirección de la empresa está obligada a comunicar a los inspectores obreros con fines de control e información todos los datos, a facilitarles la posibilidad de comprobarlos y abrirles todos los libros de contabilidad de la empresa.

16. En caso de que el control obrero descubra cualquier falta o inexactitud, que no puedan ser subsanadas o esclarecidas por los medios y las fuerzas de los obreros de una empresa determinada, el comité de empresa apela al concurso de la asamblea de todos los comités de empresa de la rama industrial correspondiente de la localidad dada que plantea en las adecuadas instituciones para la realización del plan económico el problema de adoptar todas las medidas necesarias, llegando incluso hasta el embargo total de la empresa.

17. La unión de los comités de empresa de las distintas plantas debe efectuarse partiendo del carácter de la producción para facilitar el control de toda la rama industrial en conjunto en el sentido de coordinar su trabajo con el plan económico general y en el sentido de la conveniencia práctica de la distribución de los pedidos, materiales, combustibles, fuerzas técnicas y mano de obra entre las empresas y también para facilitar la actividad conjunta con los sindicatos organizados por ramas.

18. Los consejos locales de sindicatos y de comités de empresa representan al proletariado en las instituciones estatales y locales para elaborar y ejecutar el plan económico y para organizar el intercambio entre la ciudad y el campo, ejercen la supremacía dirección de los comités de empresa y de los sindicatos en la tarea del control obrero en la localidad dada y emiten las reglas obligatorias de disciplina obrera en la producción confirmadas por votación general de los obreros.

19. La Conferencia exige el control obrero a escala de todo el Estado, invita a los compañeros a realizarlo ya en el grado que sea posible, teniendo en cuenta la correlación de fuerzas en cada sitio y proclama incompatibles con los fines del control obrero la ocupación de distintas empresas por los obreros a su favor.

John Reed: Diez días que estremecieron el mundo.- Madrid, Akal Editor, 1974
Traducción: Angel Pozo Sandoval - Editorial Progreso de Moscú.

Els fets de maig de 1937

crisi
 Aquella/del segon Govern Casanoves va desembocar en un nou govern que, presidit per Josep Terradellas, com a Primer Conseller o Conseller-Delegat de la Presidència de la Generalitat, havia nascut el 26 de setembre de 1936, amb una majoria de consellers que hi representaven, sense excepció, els diversos sectors polítics i socials, entre els quals figuraven per primera vegada en la història de les corporacions públiques catalanes la representació^{autèntica}/de la Confederació Nacional del Treball (CNT) i la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), encara que els homes de la FAI hi figuressin en nom de la CNT. Però aquell govern només va durar uns 80 dies.

Va néixer amb una certa satisfacció per part nostra però no pas amb la convicció que seria un govern de durada. Era de preveure que fallaria per la part més demagògica i pretenciosa, tot i tractar-se de la representació d'extrema esquerra més reduïda en nombre de militants. I a l'hora de l'hora, la representació pounista es va trobar marginada i ja no va figurar en el nou govern format el dia 17 de desembre següent perquè es va tancar manca^{altres} de la solidaritat dels sectors polítics i socials d'aquella mena de Govern d'Unitat Nacional Catalana i Antifeixista que ^{va desaparèixer} ~~havia desaparegut~~ per sempre més.

En el nou equip governamental no solament va desaparèixer Andreu Nin, representant del Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) sinó també Rafael Closes, d'Acció Catalana Republicana, amb tot i que hi figurava com a Conseller sense cartera.

En canvi, amb la reprovació del govern, la CNT i la FAI hi van guanyar un lloc sense la més mínima objecció de la UGT i del PSUC. Mentre Acció Catalana Republicana no tornaria a formar part del Govern de la Generalitat fins el 30 de juny de 1937, amb

la incorporació del Doctor Pere Bosch Gimpera com a Conseller de Justícia, i ho ^{va} ser fins que es va acabar la nostra guerra.

La conclusió a què s'havia arribat era que l'únic sector polític que feia nosa era el del POUM i això va quedar ben demostrat perquè ni la CNT ni la FAI no es van solidaritzar amb Andreu Nin en ser marginat del govern, ni tampoc s'hi va solidaritzar Esquerra Republicana de Catalunya que, representada per Josep Terradellas com a Conseller-Delegat del President Companys, no va fer res perquè la representació poumista continués al govern.

Per què ? Perquè aquell sector polític sempre volia tenir raó i pretenia imposar els seus punts de vista. Andreu Nin es presentava sempre com el gran teòric de la Revolució en marxa i sempre amb un aire de menyspreu per als homes d'Esquerra Republicana de Catalunya que, degué el que volgués Nin, encara representava la gran majoria del Parlament català i era el sector més important del Front Popular de Catalunya, on el POUM no hi tenia representació com no la tenia al Parlament, però el seu líder Joaquin Maurin havia estat "acollit" per a formar part de la candidatura que es va presentar a les eleccions del 16 de febrer del 36, mentre Andreu Nin no havia pogut aconseguir un lloc en la candidatura madrilenya del Front Popular Espanyol perquè a Madrid sabien prou bé que el POUM no tenia cap nucli d'afiliats relativament important a cap província de les terres de llengua castellana.

Aquella persistència d'Andreu Nin en voler donar lliçons a tots els altres sectors com a revolucionari professional i com si fos el deixeble predilecte de Lenin i de Trotski, tot alhora, va fer que es conquistés l'antipatia política i sindical de la majoria dels consellers. I a l'hora de l'hora, Andreu Nin es va quedar sol perquè ni l'Esquerra Republicana de Catalunya, ni la Confederació Nacional del Treball, ni la Federació Anarquista Ibèrica, ni la Unió General de Treballadors, ni el Partit Socialista Unificat de Catalunya ni la Unió de Rabassaires no es van posar al seu costat.

Però tots plegats en tocarien les conseqüències a no trigar gaire!

L'obra realitzada per Andreu Nin com a Conseller de Justícia de la Generalitat es podria resumir d'aquesta manera:

29/10

El seu criteri personal era que s'havia d'implantar una justícia de classe i ho va dir fins i tot per ràdio afegint, # sempre parlant en castellà, naturalment ~~4~~ que Ahora, la justícia està al servici de la clase trabajadora revolucionaria... Legislar sobre lo que ya el proletariado va realizando en la calle... Las cadenas a treinta años o de reclusión perpetua son escamoteos a la verdadera justícia que reclama la salud de la Revolución... Però també va exigir que els Tribunals Populars expressin la màxima severitat contra els que pretenien deshonrar la revolució con actos irresponsables. I La Batalla dedicava articles i editorials a enaltir l'acció justiciera del seu Conseller.

Amb data del 13 d'octubre del 36 (Diari Oficial de la Generalitat del dia 15) va promulgar un Decret que determinava quines activitats s'havien de considerar com a delictuoses: «1. La rebel·lió armada contra els organismes politico-administratius creats per la Revolució. 2. El manteniment de relacions amb finalitats contrarevolucionàries. 3. L'espionatge, transmissió, etc. de notícies de caràcter polític o econòmic amb finalitats contrarevolucionàries amb països estrangers. 4. El sabotatge a la nova economia. 5. L'activitat terrorista en qualsevol dels seus aspectes: prendre's la justícia pel seu compte, practicar registres domiciliaris, etc. 6. La propaganda, agitació i persecució contrarevolucionària. 7. L'activitat derrotista. 8. Finalment, en cas de falsa denúncia, el denunciant incorrerà en la mateixa responsabilitat i pena que hauria correspost al delicte falsament imputat».

Mentrestant, a Girona-ciutat s'havia celebrat el primer judici contra 43 caps i oficials de l'Exèrcit sublevat i es dictaren 7 penes de mort, 24 de reclusió perpètua i 13 de reclusió temporal; a Sant Julià de Ramis (Gironès) es van afusellar 3 caps militars més; 12 a Mataró; 15 al castell de Montjuïc; entre altres, van ser passats per les armes al Camp de la Bota el l'ex-jutge militar Cristòbal Fernández Valdés, i estava compromès en la sublevació, que havia portat el procés del complot de Garraf) i era afusellat també el tristement cèlebre Ramon Sales, antic dirigent dels Sindicats Lliures de l'època dels generals Martínez Anido-Arlegui.

Val a dir també que moltes penes de mort foren commutades per cadenes perpètuas i foren absolts i deixats en llibertat diversos grups de capellans i monges que no ha-

- 49 -

vien fet altra cosa que intentar de fugir i que va avalar Maria Macià, la filla del difunt President de Catalunya.

Fins el dia 8 de novembre, els consells de guerra es van fer al vaixell "Uruguay" del port de Barcelona però després es van fer a Montjuïc, on foren portats més de 400 detinguts que hi havia en aquell vaixell esperant el judici.

Els afusellaments de caps i oficials de l'Exèrcit van provocar la protesta irada d'un home tan poc sospitós de sentimentalismes com era el destacat militant de la CNT i de la FAI, Bonaventura Durruti que, del front estant, reclamava a la rereguarda que no matessin els militars professionals perquè en necessitaven al front i un cop allà ja es comportarien amb lleialtat, de grat o per força. Heus ací un criteri eminentment leninista i trotskista, i especialment d'aquest darrer que era considerat com el mestre d'Andreu Nin. Perquè coincidint amb el criteri de Durruti i sense que aquest ho sabés, segurament, els militars professionals del règim tsarista van ser aprofitats per la Revolució Soviètica i posats enfront de les forces contrarevolucionàries com eren les de Kornílov (1870-1918), Koltxac (1874-1920) i Léníkin (1872-1947). Les dades que tenim a mà en aquest moment ens permeten de donar aquestes xifres de militars tsaristes d'alta graduació que van ser aprofitats pels bolxevics durant la Revolució: 5 mariscals, 85 caps de Cossos d'Exèrcit i 195 generals de Divisió, entre altres, sense comptar la gran quantitat de militars de graduacions inferiors.

Pel que fa a l'extermini de revolucionaris anarquistes dels diversos països que van lluitar tant o més que els bolxevics, i especialment a la ⁱUcrània màrtir, no crec que els nostres cenetistes i faistes ho haguessin oblidat, tot col·laborant al costat d'Andreu Nin contra l'enemic comú. Perquè per als trotskistes, els anarquistes només podien servir com a carn de canó.

L'activitat governamental catalana va continuar, com era d'esperar, sense Andreu Nin. Però va acabar el seu mandat Joan P. Fabregas, i Antoni Garóla Birlan va demanar de ser rellevat perquè hi havia destacats companys cenetistes que els feia més il·lusionat que no pas a ell formar part del Govern. I van entrar Pere Herrera, Diego Abad de Santillan i Francesc Ingleas. Aquest darrer va substituir a Sandino a Defensa.

Ventura Cassol es trobava molt incòmode en un govern com aquell, no li agradava

2/2

intervenir ni presenciar les batusses que hi havia massa sovint i com que els homes de la CNT i de la FAI el tenien esporuguit, va decidir anar-se'n a França o a Suïssa "en comissió de serveis". Ja n'hem parlat anteriorment.

La UGT i el PSUC també hi van guanyar un lloc i el nou Govern de Catalunya es va formar el dia 17 de desembre del 36, d'aquesta manera: Primer Conseller: Josep Terradellas (ERC); Conseller de Finances, el mateix; Conseller de Sanitat i Assistència Social, Pere Herrera (CNT); Conseller de Serveis Públics, Josep Juan Domènech (CNT); Conseller de Defensa, Francesc Igleas (CNT); Conseller d'Economia, ~~Diego~~ A. de Santillan (CNT); Conseller de Proveïments, Joan Comorera (UGT); Conseller de Treball, Miquel Valdés (UGT); Conseller de Justícia, Rafael Viciella (UGT); Conseller de Seguretat Interior, Artemi Aiguader (ERC); Conseller de Cultura, Antoni Ma. Sbert (ERC); i Conseller d'Agricultura, Josep Calvet (UdeR).

Però ^{com que} els components del nou equip governamental tampoc no es van entendre, ^(els membres de la CNT) van decidir reorganitzar-se de nou. Mentre es deliberava, cadascú per ell, un equip provisional de mitja dotzena de consellers es va repartir les diverses conselleries i es va constituir ^{el 4 d'abril del 37} sota la Presidència de Lluís Companys el dia 4 d'abril del 37, d'aquesta manera: ~~Josep J. Domènech~~ Conseller de Finances i Cultura, Josep Terradellas (ERC); Conseller de Seguretat Interior, Artemi Aiguader (ERC); Conseller de Defensa, Francesc Igleas (CNT); Conseller d'Economia, Serveis Públics, Sanitat i Assistència Social, Josep J. Domènech (CNT); Conseller de Treball, Obres Públiques i Justícia, Joan Comorera (PSUC); i Conseller d'Agricultura i Proveïments, Josep Calvet (UdeR).

Fins que es va arribar a un acord i el dia 17 del mateix mes d'abril es va donar la composició definitiva del nou equip de govern amb la incorporació de nous destacats membres de la CNT. Un equip que es trobaria amb els fets de maig i que estava format d'aquesta manera: Conseller Primer o Conseller Delegat: Josep Terradellas (ERC); Conseller de Finances, el mateix; Conseller de Defensa, Francesc Igleas (CNT); Conseller de Justícia, Joan Comorera (UGT); Conseller de Cultura, Antoni Ma. Sbert (ERC); Conseller de Seguretat Interior, Artemi Aiguader (ERC); Conseller d'E-

conomia, Andreu Capdevila (CNT); Conseller de Proveïments, Josep Miret (UGT);
Conseller de Sanitat i Assistència Social, Aureli Fernández (CNT); Conseller de
Serveis Públics, ~~José~~^{José} J. Domènech (CNT); Conseller de Treball i Obres Públiques,
Rafael Vidiella (UGT); Conseller d'Agricultura, Josep Calvet (UdER).

¿Què havia fet Andreu Nin i el P.O.U.M. des del 17 de desembre del 36 fins al
dia 3 de maig del 37 ? I els Amigos de Durruti ?

Durant aquell període, a la rera guarda no van estar amb els braços plegats sinó
que van aprofitar el temps per engrassar les armes llargues i curtes que feien
tanta falta al front i que el President Companys reclamava amb insistència.

El Partit Obrer d'Unificació Marxista tenia totes les forces de xoc enquadrades
a la Divisió 29 que comptava com a Cap militar/^{amb} al nostre ~~amig~~ amic, el
malaguanyat Josep Rovira i Canals i, amb ell, hi havia no solament militants del
POUM sinó també d'altres sectors i àdhuc d'Acció Catalana Republicana, com per
exemple Francesc Ursul, antic amic seu i fill del mateix poble: Rubí, del Vallès
Occidental.

A Barcelona—ciutat i a comarques, doncs, eren pocs els militants d'acció que
Andreu Nin podia disposar per intentar la presa del poder de la Generalitat per a
implantar la dictadura del proletariat, sempre confonent el proletariat en general
amb els seu partit o grup. Ja era sabut que quan es parlava d'implantar la dictadu-
ra del proletariat s'havia d'entendre que es tractava de la dictadura d'una suposa-
da representació del proletariat o d'un grup que s'atribuïa aquella representació,
que encara era una cosa més fàcil.

Andreu Nin sabia prou bé que encara que als estatges que tenia requisats el POUM
hi haguessin armes amagades que feien falta al front d'Aragó i a la seva pròpia Divi-
sió i tot, no en tindria prou per tota la gent que necessitava llançar al carrer en
un moment determinat. Calia trobar altres revolucionaris que es deixessin entabanar.
I Andreu Nin devia pensar que on els podia trobar era entre el grup de militants
anarquistes que havien agafat el nom de Durruti com a bandera, perquè el capuavanter
de la FAI havia mort a Madrid el dia 20 de novembre del 36, i a Barcelona havia nas-
cut una entitat formada per durrutistes que posaven al seu cabdill per damunt de la

49/5

CNT i de la FAI i ~~que~~ també disposaven d'importantes partides d'armes i municions que guardaven ^{d'aquí} de les requisites fetes durant els fets de juliol, tal com havia fet el POUM.

Els Amigos de Durruti tenien requisat un edifici de la Rambla de Catalunya cantonada a Consell de Cent i es pot dir que vivien al marge de l'organització confederal (CNT) i de l'específica (FAI). Tenien com a portaveu El amigo del pueblo i un dels col.laboradors més entusiastes i probablement també mecenas, era el nostre vell amic i antic company d'"Estat Català", Jaume o Santiago Badius, que s'havia fet anar quista dels més fanàtics. El pobre amic Badius feia molts anys que estava baldat o paralític de mig cos, de resultes d'una malaltia d'aquelles que en deien "secretes" i caminava arrossegant la cama ^(esquerra) ~~dreta~~ i amb el braç penjant al mateix costat, mig cargolat i de manera que el palmell de la mà el tenia posat al revés i tirat enrera.

Durant tota la nostra guerra mai no ens van trobar enlloc. Fins que, a lèxic, el vaig descobrir internat al Sanatori Espanyol sense poder disposar de ~~els~~ recursos econòmics tot i que era hereu d'una bona fortuna o d'uns valors que li rendien prou per a viure bé o relativament ~~en~~ bé. I el vaig ajudar, en la mesura que vaig poder, fent les gestions que em van semblar més convenientes d'acord amb les dades que em va donar. El seu anarquisme qui sap on parava i, ^{tot} parlant parlant, els diuenques que l'anava a veure, li va reeixir l'afany independentista català. Però de tot això ja en parlarem un altre dia.

(al començament
Ara retornem ~~al~~ ^{al} ~~començament~~ dels tràgics fets del mes de maig del 37.

El dilluns, dia 3, trobant-me ja a les oficines del Secretariat provisional de la Unió General de Treballadors de Catalunya, domiciliat al Passeig de Pi i Margall, núm. 3, va començar a córrer el rumor que uns tancs d'aquells d'estar per casa ⁱ que no ~~els~~ havien volgut al front, estaven voltant per aquells indrets amb gent armada a dintre. Efectivament, molt aviat els van veure aparèixer donant voltes per l'illa d'edificis formada per la cantonada on teníem la UGT; ^{el} Hotel Colom de la Plaça de Catalunya; l'antic edifici de Pic i Pon a la cantonada de la Rambla de Catalunya; la Gran Via o Corts Catalanes i la cantonada del Passeig de Gràcia on hi havia el Palau del Marquès de Matriano, amb el seu gran jardí, avui ^{tots} ~~tot~~ substituït pel gran edifici "Condal",

destinat a oficines de luxe, botigues de categoria, bars, i fins i tot un cinema.

Van passar unes quantes vegades per davant de les nostres oficines com d'observació i de seguida es van sentir els primers trets de fusell. La mostra gent es va posar en guàrdia preveient un atac en tota regla.

Immediatament, em telefonava Marcel·lí Perelló, l'antic company de penes i fatigues d'ençà del complot de Garraf, que havia esdevingut un dels principals dirigents del partit polític independentista anomenat "Estat Català". Un partit polític que els durrutistes devien confondre amb les Joventuts d'Esquerra "Estat Català", fundades pels germans Badia, i van començar a disparar contra l'Estatge dels independentistes catalans sense saber que anaven equivocats de mig a mig i que els principals elements del nou partit tenien carnet sindical de la C.N.T.

Des del mes de desembre del 36, era Comissari d'Ordre Públic de la Generalitat un dels militants fundadors del Bloc Obrer i Camperol a qui jo vaig trobar al presidi d'Alacant l'any 1926, Eusebi Rodríguez Salas, ja afiliat al P.S.U.C., antic conetista penedit i convertit en un ^{anti-}anarquista furibund, que tenia com a Cap dels Serveis de la Comissaria a Dionís Eroles, de la CNT i de la FAI, i com a col.laborador i representant del P.O.U.M., al nostre ex company bloquejista Josep Coll.

La historia dels fets de Maig del 37, és prou coneguda:

Els treballadors de l'antiga Companyia Telefònica, que prestaven servei a l'edifici de la cantonada de la Plaça de Catalunya i Portal de l'Àngel, eren en llur majoria de la CNT amb una petita minoria que era de la UGT. Els conetistes es veu que havien fet per manera d'estar assabentats de les converses privades del President Companys fins que un dia se'n van adonar al Palau de la Generalitat i, naturalment, no podien permetre aquelles intrusions. El President en va assabentar al Conseller de Seguretat Interior, Artemi Aiguader, i es va convenir que calia acabar d'una vegada amb la incautació d'un servei públic com era el de telèfons que s'havia apropiat la C.N.T. quan l'organització confederal tenia al Govern de Catalunya quatre Conselleries a les seves mans.

La situació es va anar complicant perquè els conetistes de la Telefònica es resis-

tien a abandonar aquell control intolerable per part del Govern de la Generalitat. I els durrutistes volien aprofitar-se d'aquells incidents per a iniciar el seu "moviment revolucionari", no sabem si per proclamar el comunisme llibertari o la distància del proletariat, ja que s'havien aliat amb el P.O.U.M. i tots dos sectors estaven en contradicció amb les màximes llibertats individuals i col·lectives que propugnaven els anarquistes purs.

Els temes de la revolució llibertària i dictatorial continuaven donant voltes per aquella illa mentre a d'altres indrets de la ciutat i de Catalunya feien de les seves i els homes del P.O.U.M. feien barrisades a la Plaça del Teatre que havien agafat com a camp d'operacions.

Aquells fets van alarmar en gran manera al Govern de Largo Caballero on hi havia ministres de la CNT i de la FAI. Largo Caballero havia fugit de Madrid i s'havia refugiat a València i es disposava a intervenir a Catalunya per acabar amb aquell desori entre revolucionaris de diverses tendències, mentre el Govern de la Generalitat no podia jugar fort perquè formaven part del Consell elements tan significats entre els senectistes i els faistes com ara Francesc Isgleas, Andreu Capdevila, Aureli Fernández i Josep J. Domènech. I va venir la incautació dels Serveis d'Ordre Públic de Catalunya pel Govern de la República, fent ús del dret que li atorgava la Constitució espanyola. No era cert que el President Companys hagués demanat que hi posés mà Largo Caballero. Ho deia el propi decret espanyol: Ante las circunstancias presentes, el Gobierno de la República, por propia iniciativa, se ha hecho cargo del Orden Público en Cataluña. El Gobierno de la República, con medios superiores a los que dispone la Generalidad, puede hacer frente a las necesidades del momento. S'incautava de l'Ordre Públic i designava al general Pozas per a fer-se càrrec de la Capitania General de Barcelona, amb la qual cosa acabava ^{també} amb la Conselleria de Defensa de Catalunya que passava ^{de} l'Exèrcit català a l'Exèrcit espanyol. Es tot el que havien aconseguit els durrutistes i els pounistes.

Davant d'aquells fets, els consellers de la CNT es separaven momentàniament del Govern de la Generalitat per mirar d'evitar una catàstrofe. I aquella retirada de la CNT i de la FAI del Govern Terradellas va deixar com a substituents simbòlics a un equip

497

reduït i representatiu format per un conseller de cadascuna de les organitzacions i partits que formaven part del govern anterior: Carles Martí i Feced (ERC); Joaquim Pou i Mas (UdCR); Valeri Mas (CNT) i Antoni Sesé (UGT).

Però quan el nostre company Sesé anava a prendre possessió del càrrec, en passar pel carrer de Casp, amb el propòsit de trencar per Claris i Via Laietana per entrar a la Plaça de la República pel carrer de Jaume I, van sonar uns trets i va caure mort al seient del darrera del cotxe.

Immediatament, ens van telefonar a la UGT/i/ ^(la trista notícia) va produir en tots nosaltres la natural indignació.

La lluita al carrer continuava i nosaltres estàvem assetjats al nostre estatge social sense poder menjar res. I un parell dels homes que vigilaven van arriscar-se a travessar el Passeig de Gràcia per anar al cafè-bar "Euzkadi", ^(el mateix) que avui es diu "Navarra", a la cantonada de Casp per mirar de trobar-hi alguna cosa, tal com ens asseguraven els companys de la nostra Federació Obrera de Sindicats de la Indústria Gastronòmica (FOSIG-UGT). I així va ser. No hi havia gran cosa per "requisar" però van poder treure el ventre de penes la solla que hi havia als diversos pisos d'aquell edifici que era ocupat per la Federació Local de Sindicats de Barcelona; el Secretariat General; la Federació Catalana de Treballadors d'Aigua, Gas i Electricitat; la Federació Catalana de la Indústria del Paper i Derivats; la Federació Catalana del Transport Terrestre; la Federació Catalana de Treballadors de la Terra; la Federació Catalana de l'Edificació; la Federació Catalana d'Indústries Químiques; i la Federació Catalana de la Indústria de la Pell.

Ja ho presentia el President Companys que passarien coses si no s'acabava d'una vegada i per sempre amb els incontrolats de tota mena que no volien acatar les indicacions dels propis dirigents que havien adquirit responsabilitats de govern d'ençà del 26 de setembre del 36:

«Ens interessa a tots salvar l'honor i la glòria de la revolució, guanyar la guerra i bandejar els assassins... Hi ha més d'una dotzena de motius que obliguen a la constitució d'un Govern amb plens poders, que imposi la seva autoritat... Sobren juntes i juntetes, comissions, comitès i iniciatives...»

Es que els representants de la CNT al Govern de Catalunya havien vist que no podien fer entrar en raó a uns quants grups dels seus que s'havien envalentonat de mala manera i s'estimaven més fer la seva revolució a la rereguarda que no pas anar a tirar trets al front d'Aragó o a Madrid, tal com havia fet Bonaventura Iarruti fins a trobar-hi la mort.

El POUM, en canvi, donava la culpa de tot/i ^(als psiquistes) atïava als durrutistes contra el PSUC, dient:

«La ruptura no ha pogut evitar-se per la intransigència del PSUC, que no s'acoteata exigint la nostra eliminació, sinó que preconitza l'anul.lació pura i simple de totes les conquestes revolucionàries de la classe obrera, cosa que nosaltres mai no permetrem.»

Es tractava, doncs, d'enfrontar la gent incontrolada de la CNT i de la FAI contra el PSUC i la UGT, amb la qual cosa també van fracassar com veurem més endavant.

I van fracassar també en aquells moments perquè hi van intervenir els capdavanters de les dues centrals sindicals per a restablir la normalitat o, almenys, acabar amb els trets al carrer. Va ser quan des de l'emissora de la CNT es va dir:

«Es indispensable que es deixin les armes, que s'acabi el foc. Que cadascú conservi les seves respectives posicions però sense disparar cap més tret. Tenim la seguretat que trobarem una solució definitiva aquesta mateixa nit...» I des de la UGT o en nom de la UGT, perquè nosaltres no teníem emissora, es deia també: «No cultiveu en aquest moment el culte als morts. Que no siguiu els morts, la passió als morts, als vostres germans caiguts, el que impedeixi en aquest moment acabar amb el foc.» «Pots els que han mort avui són germans meus; m'inclino davant d'ells i els beso...», deia el ministre Joan Garcia Oliver vingut de València amb Frederica Montseny per mirar d'acabar amb aquell desori pseudo-revolucionari.

El dia 18 de maig de 1936, a conseqüència de la dimissió del Govern Largo Caballero, del qual formaven part quatre ministres de la CNT-FAI - Joan Garcia Oliver, Frederica Montseny, Joan Peiró i Joan López -, va pujar un Govern presidit pel doctor Juan Negrin i els anarquistes no van voler continuar col.laborant amb els elements del Partido Comunista de España, que en formaven part, després de l'experiència viscuda durant la participació en el segon Govern Largo Caballero.

En canvi, una prova més que les relacions CNT-UGT i FAI-PSUC continuaven essent bones ho veiem en el fet que el dia 28 de juny s'havia arribat a un acord per a formar un nou Govern de Catalunya sota la presidència de Lluís Companys, ~~el~~ d'aquesta manera: Conseller de Finances, Josep Terradellas (ERC); Conseller de Governació, Antoni Ma. Sbert (ERC); Conseller de Cultura, Carles Pi i Sunyer (ERC); Conseller de Sanitat i Assistència Social, Robert Alfonso Vidal (CNT); Conseller de Serveis Públics, Joan Garcia Oliver (CNT); Conseller d'Economia, Germinal Esглеas (CNT); Conseller de Provelments, Miquel Serra Pàmies (PSUC); Conseller de Justícia, Rafael Vidiella (PSUC); Conseller de Treball i Obres Públiques, Joan Comorera (PSUC); Conseller d'Agricultura, Josep Calvet (UdER); i Conseller sense cartera, Pere Bosch Gimpera (ACR).

El P.O.U.M. continuava deixat de banda per la seva intervenció en els fets del mes de maig anterior.

~~Finalment~~, finalment, la formació d'aquell nou Govern de la Generalitat es va deixar per més endavant, si per cas. Però ^{els cas, les Festes} van mantenir i intensificar les relacions amb la Unió General de Treballadors de Catalunya, especialment després del III Congrés, que es celebraria el mes de novembre següent. I la CNT i la FAI no van abandonar mai els llocs que tenien al Consell d'Economia de la Generalitat, fet costat als representants del Partit Socialista Unificat de Catalunya i de la Unió General de Treballadors; d'Esquerra Republicana de Catalunya; d'Acció Catalana Republicana; de la Federació de Cooperatives de Catalunya i dels representants de les diverses Conselleries del Govern que tenien activitats relacionades amb les qüestions econòmiques.

Però tornem al moment de liquidar els desastrosos fets de Maig:

Elements destacats de diversos sectors polítics i sindicals es van aplegar als armats durant tota la tarda del diucrec dia 5 de maig per acabar amb les resistències que encara hi havia en alguns llocs de la ciutat; Frederica Montseny, de la CNT, encara ministre de la República; Rafael Vidiella, en nom de la UGT; Pere Herrera, en nom de la FAI; Miquel Valdés, Víctor Colomer i Pere Ardiaca, del PSUC, i Josep Terradellas, d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Què hi deia Andreu Nin ? Ni una paraula. Ni ell ni cap militant destacat del POUM.

I cap al tard, els Comitès dirigents de la UGT i la CNT donaven a la premsa i a la ràdio, aquesta nota:

«El conflicte que motivà aquesta situació anòmala i perjudicial per a la causa del proletariat ha estat resolt satisfactoriament pels representants dels partits i organitzacions antifeixistes reunits al Palau de la Generalitat. Per tant, les Federacions Locals de la CNT i la UGT han pres l'acord de dirigir-se a tots els afiliats per ordenar-los que s'incorporin immediatament a les seves activitats habituals. Cal tornar a la normalitat. Persistir en la inactivitat industrial equival, en aquests moments de guerra antifeixista, a col.laborar amb l'enemic comú i a debilitar-nos nosaltres mateixos. Així, doncs, ordenem a tots els treballadors de la CNT i la UGT, sense cap mena d'excepció, que s'incorporin al treball, i recomanem als obrers d'ambdues sindicals que evitin amb la seva conducta en els llocs de treball tot allò que pugui ser motiu de perturbacions i noves disputes. Les Federacions Locals de la CNT i la UGT reiteren als seus respectius afiliats que depolin les actituds hostils. Són moments de comprensió i solidaritat. Els caràcters de les dues centrals sindicals han de ser sagrats per a tots, i els Comitès de Control tenen el deure de garantir el respecte degut a tots els treballadors sense distinció.- Camarades de la CNT i la UGT: a treballar tots! »

El dijous al vespre, la nostra UGT donava una nota a la premsa i a la ràdio que deia: "Considerant que l'anomenat Partit Obrer d'Unificació Marxista ha estat l'organització impulsora del moviment contrarevolucionari d'aquests dies i tenint en compte que l'anomenat POUM no s'ha posat al costat del Govern legítim de la Generalitat ni ha desautoritzat els militants ^(seus) que han participat en el moviment sub-

versiu, el Comitè de Catalunya de la UGT acorda, per unanimitat, que siguin expulsats immediatament de la nostra organització sindical tots els dirigents del POUM."

I, provisionalment, esperant la celebració del congrés que s'estava preparant, es nomenava un nou Secretari General interí que seria Josep Del Barrio. Però Del Barrio s'estimava més estar al front com a cap militar de la Divisió 27 que no pas responsabilitzar-se de la secretaria ugetista. I me'n vaig haver de fer càrrec jo, fins que el proper congrés elegís un secretari general amb caràcter definitiu.

Mentrestant, la Conselleria de Seguretat Interior de la Generalitat, que estava a càrrec d'Artemi Aiguader, d'ERC, germà de l'ex alcalde de Barcelona Jaume Aiguader i Miró, donava per ràdio aquesta nota:

«Les Patrulles de Control, d'acord amb les organitzacions que les integren han acordat posar-se al costat del Govern legítim de la Generalitat i s'han posat a la disposició del Delegat del Govern central, tinent-coronel Arrando, per tal d'actuar seguint les seves orientacions i aconseguir el triomf de la causa antifeixista.»

I de la CNT, FAI, sortia una nota adreçada al poble català, dient:

«Manifestamos nuestra voluntad de colaborar con la mayor eficacia y lealtad al restablecimiento del Orden Público en toda Cataluña.»

Què hi deia Andreu Nin ?

Fins el dissabte, dia 8, el P.O.U.M. no va fer sentir la seva veu a través de La Batalla, que va sortir claudesment d'una impremta que no era la de l'antic diari tradicionalista El Correo Catalán, que havia estat incutada pel POUM en començar els fets sanguants del mes de juliol del '36.

La nota del diari del Partit Obrer d'Unificació Marxista, deia:

«Habiendo sido aplastada la tentativa de provocación por la magnífica reacción de la clase obrera, se impone la retirada.»

I el dia 12 es sabia que Andreu Nin havia informat al Comitè Central del POUM i s'acordava fer pública una nota que deia:

«Tenim l'orgull de proclamar que l'actitud del nostre partit ha contribuït eficaçment a acabar la lluita sanguant i a evitar que el moviment obrer es vegi esclafat per una ferotge repressió.»

Volien dir que es retiraven de la lluita com a triomfants o com a derrotats ?

L'intent de fer venir a Barcelona la Divisió 29 que el POUM tenia al front d'Aragó per tal de decidir la lluita al carrer a favor dels insurgents del partit d'Andreu Nin i dels Amigos de Durruti, també va fracassar i Josep Rovira i Canals, Cap militar d'aquella divisió va ser empresonat i posat a la disposició del general Sebastian Pozas, jutge d'instrucció del procés pels fets de Maig. Finalment, la Divisió 29 va ser dissolta.

Què havia passat amb Andreu Nin ?

Les versions eren molt contradictòries. Però, dissortadament, calia suposar que havia caigut a mans d'una de les diverses organitzacions policiaques que actuaven a les ordres del Govern central o dels grups d'inacontrolats que encara feien de les seves.

Probablement tenien raó els que sospitaven o asseguraven que Andreu Nin havia estat descobert, detingut, separat dels altres dirigents del POUM i portat a Madrid pel servei d'espionatge que es deia que tenia organitzat la policia secreta soviètica establerta, amb la deguda autorització del Govern de la República, aleshores presidit pel socialista Francisco Largo Caballero i després pel doctor Juan Negrin, també afiliat al Partido Socialista Obrero Español, enquadrat en la tendència ~~esta~~ pro-comunista.

S'acusava com a responsable directe de la desaparició de Nin a l'Ambaixador soviètic Marcel I. Rosenberg i al general Alexander N. Orlov, que actuava a les seves ordres, amb la col.laboració del cònsol soviètic de Barcelona, Alexandrovitx Antónov Ovseenko.

Què n'han dit els franquistes de la desaparició d'Andreu Nin ?

En un volum de prop de 400 pàgines, editat pel Ministeri de Justícia l'any 1943, amb un pròleg del ~~ministre~~ ministre Eduard Aunós, titulat Causa Nacional: La dominación Roja en España, es registraven les declaracions fetes per un ex agent de policia de la zona republicana anomenat Javier Jiménez Martín, que presentaven com un dels que van intervenir en la captura d'Andreu Nin a Barcelona.

Comença per dir que ell va ingressar al Cos de Policia a finals del mes d'agost del 36 - o sigui després de l'alçament feixista, quan el doctor José Giral Pereira presidia el Consell de Ministres i tenia com a ministre de la Governació al general

Pozas - i que a finals d'aquell mateix estiu va ser destinat a la vigilància de l'ambaixada russa, ~~amb la qual~~ que aleshores estava establerta a l'Hotel Alfonso, de Madrid, però molt aviat es va traslladar a l'Hotel Palace, on va ocupar tot un costat del primer pis. I, continuant la seva declaració, deia:

Of desir que el coche del Embajador, que creo recordar era un "Studebaker", le habia sido proporcionado a Rosenberg por el Partido Socialista y según impresión del declarante, tanto este coche como todos los demás al servicio del personal soviético, era procedente de requisas que hasta entonces habían hecho las milicias...
Rosenberg desapareció de Madrid al aproximarse las fuerzas nacionales. En cuanto al servicio llevado a cabo por la Policía roja contra la organización trotskista llamada P.O.U.M., tiene que manifestar: Que en los primeros días de julio, ⁽¹⁹³⁷⁾ después del 4 y antes del 10 ~~cuando la policía roja estaba organizada~~ ~~se referia no, al mes de julio, sino al mes de mayo del 37~~ el declarante, al llegar un día a la Brigada, instalada en Castellana, número 19, recibió orden de estar preparado para salir inmediatamente a realizar un servicio fuera de Madrid, con destino desconocido. En un coche subieron José, Valentí y Rosell, y en el otro los Agentes rojos De Buen, Aguirre, Ranallo y el declarante. Antes de salir de Madrid se dirigieron primero a la Comisaría General, donde entraron los tres jefes, saliendo al poco tiempo y marchando seguidamente todos al Hotel Gaylord, residencia del grupo ruso, y allí volvieron a entrar los jefes, y al rato, hicieron entrar a los agentes y les dieron un bocadillo. Salieron para Valencia, donde fueron directamente a la Embajada rusa, instalada en el Hotel Metropol, y al día siguiente, después de pasar por la Dirección General de Seguridad, salieron para Barcelona... A su llegada a Barcelona fueron también directamente a la residencia diplomática rusa, instalada cerca de la Plaza de Cataluña, cree que en el Paseo de Gracia. Al siguiente día de llegar a Barcelona, según cree, se enteraron de que el motivo del viaje era una redada que pensaba hacerse contra la gente del P.O.U.M., a lo que el declarante no dio gran importancia, puesto que entendía que las dos ramas comunistas se llevaban poco y que lo único que ocurría era que la más fuerte aplastaba a la más débil, sin que nunca llegara a creer como cierta la ver-

704

sida de que la gente del P.O.U.M. se dedicaba al espionaje y estaba en contacto con los nacionalistas. Valentí instaló un despacho en la Jefatura Superior de Policía y allí fueron llevándose los detenidos, siendo el declarante uno de los encargados del asalto a la Redacción de la Batalla, donde fueron encañonados y detenidos los elementos trotskistas, que no pudieron escapar... El Jefe del P.O.U.M., Andrés Nin, fue trasladado a Madrid, haciéndose cargo de esta misión José, Rosell, Urrésola (Andrés) y no sabe si también Ramallo. Ignora lo que ocurriera después, si bien al volver a Madrid oyó versiones según las cuales Nin había sido llevado a Alcalá de Henares, habiendo desaparecido después. Desde este momento de la salida de José de Barcelona, el declarante no ha vuelto a verlo ni a saber nada de este individuo, que desapareció de la escena. »

Y el Abogado Gregorio Peces Barba del Brío, nombrado por el Gobierno rojo Fiscal, por razón de cuyo cargo intervino en las actuaciones que, como para fórmula, se instruyeron con motivo de la desaparición de Andrés Nin, después de relatar, en declaración prestada ante la Causa General de Madrid, las incidencias del sumario y las coacciones que, como Fiscal, sufrió para que ^{se} descubriese la verdad de lo ocurrido, consignó las siguientes conclusiones deducidas de las diligencias instruidas:

1a. El procedimiento se instruyó por el deseo del Ministro de Justicia, Irujo, de salir al paso de la campaña de Prensa, que tenía unos caracteres alarmantes; pero con el propósito no confesado de los ^{elementos} ~~elementos~~ comunistas del Consejo de Ministros y otros del mismo, afines a ellos, de suspender la tramitación del mismo, cuando el Juzgado, por haber tenido éxito en sus diligencias, pudiera esclarecer la verdad de los hechos.

2a. El momento de suspender la tramitación del sumario llegó cuando estos elementos comprendieron que detenidos David Vázquez Baldoquinos, Fernando Valentí, Rosell, Uceda y otros, que habían servido de instrumentos para la ejecución del hecho, pudieran hablar con toda claridad.

3a. Los elementos comunistas y afines del Consejo de Ministros, en esta cuestión de la desaparición de Andrés Nin, estaban mediatizados por las indicaciones del Partido Comunista de España, pues ellos, personalmente, no deberían tener interés alguno en lo

105

relativo a la averiguación de las causas de la desaparición de Andrés Nin, y que este interés era exclusivamente interés de Partido. Por otra parte, es preciso hacer observar que el Partido Comunista Español es simplemente una Sección de la III Internacional, que sabe el declarante que estableció en Madrid durante la guerra su representación diplomática y oficiosa, establecida en el Hotel Gaylord, y de la cual, como tal Sección, recibía órdenes e instrucciones.

4a. Como manifiesta anteriormente, cree que Andrés Nin no fue ejecutado en España.

La maniobra soviética contra el P.O.U.M. provocó serios revuelos en el seno del Frente Popular y, entre otras protestas, el Comité Regional del Centro de Juventudes Libertarias, en un manifiesto que alcanzó gran difusión - cuyo ejemplar obra en la Causa General de Madrid -, expresa, entre otras acusaciones contra el Delegado de Orden Público de Madrid, José Cazorla, afecto al comunismo: "... cuando hace algunos meses daba la nota de que se había incautado de la emisora y del periódico del P.O.U.M. por considerarles desafectos al régimen, no hacía otra cosa que cumplir las órdenes del Partido Comunista. Con los camaradas del P.O.U.M. llegó hasta a practicar el crimen, envolviéndole en la impunidad de su cargo... Cientos de trabajadores honrados han sido apaleados y maltratados en las cárceles clandestinas. Cárceles que las controla el Partido Comunista para que el señorito Cazorla pueda satisfacer sus instintos dantescos. Todo esto lo conoce el pueblo de Madrid, quien viene soportando esta ola de terror conjunta con el heroísmo de los frentes. Sin embargo, ha soportado el crimen en silencio, para no perjudicar la marcha de las operaciones. Cosa que sabía el Delegado de Orden Público y abusaba de la situación... Es necesario que todo el pueblo de Madrid conozca que Cazorla es el asesino de los trabajadores y el que ha organizado la "cheea" para impedir que los trabajadores honrados sean revolucionarios.»

ja

Tot això/passava sota el Govern de la República que presidia el doctor Negrín, que havia pres possessió del càrrec el dia 18 de maig del 37 i tenia com a col·laboradors a Indalecio Prieto, com a ministre de Defensa; José Giral, Estat; Justícia; Irujo, Justícia; ~~Guernica~~ Zugazagoitia, Governació; Hernández, Instrucció Pública i Sanitat; Uribe, Agricultura; Giner de los Rios, Obres Públiques; i Aiguader, Treball.

106

Aquell mateix any 1943 de l'edició de l'anomenada Causa Nacional a Lladri, sortia a Barcelona un altre llibre, tant o més truculent que aquell, amb una munió de fotografies sobre el terror "rojo".

L'autor era un tal Francisco Lacruz i el títol del llibre era aquest: El Alzamiento, la Revolución y el Terrore en Barcelona (1936 - 19 julio - 26 enero - 1939). Era un volum de més de 300 pàgines, ple de fotografies, pèssimament reproduïdes per l'anomenat Instituto Gráfico Oliva de Vilanova, de Barcelona.

En aquest llibre s'explica el tràgic episodi de la desaparició d'Andreu Nin però es pot dir que coincideix amb la informació de la Causa Nacional, per bé que ampliant les dades:

«El día 22 de julio de 1937 la policía dio a la prensa una nota sensacional. Había sido descubierta una supuesta trama de espionaje al servicio del Gobierno Nacional, organización que venía funcionando por medio de individuos infiltrados en el Partido Obrero de Unificación Marxista. En consecuencia, fueron detenidos los principales complicados. Era éstos, Andrés Nin, ex Consejero de Justicia de la Generalidad; Jorge Arquer; Julián Gómez (Gorkin), Juan Andrade, Enrique Adroher (Gironella), Pedro Bonet, Daniel Rebull (David Rey) y algunos otros dirigentes del Partido. También se detuvo a varios redactores del diario La Batalla, cuya publicación fue suspendida. La nota policiaca daba cuenta de haber sido ocupado en los diversos locales de que disponía el P.O.U.M. millares de equipos militares, armas, municiones, bombas, multitud de objetos valiosos procedentes de saqueos y documentación interesante. Para sacar todo este botín que el P.O.U.M. tenía almacenado en su local de la Plaza del Teatro fueron necesarios cinco grandes camiones.

Pretextando haber descubierta nuevas ramificaciones de esta hipotética organización contrarrevolucionaria, la persecución se mantuvo contra los afiliados al P.O.U.M. de manera implacable y feroz durante varios meses. Las desmadradas filas del trotskismo, infinitamente más débiles que las de la C.N.T., no pudieron resistir aquella saña, y el Partido quedó desagecho. Cuantos habían tenido en él algún relieve se dispersaron por la España roja o fueron a parar a las cárceles. Alguno consiguió escapar también al extranjero.

Una batallón que el P.O.U.M. tenía en el frente de Aragón fue desarmado y disuelto, procesándose a alguno de sus oficiales bajo la acusación de haber pretendido abandonar el frente para marchar contra Barcelona en ocasión de los sucesos de mayo.

Andrés Nin, el leader del P.O.U.M. (ex secretario de Trotsky), personaje que había sido uno de los que trabajaron con mayor ahínco para desencadenar el terror, cayó, siguiendo la suerte fatal de la mayor parte de los terroristas, víctimas de su propia obra. Desde la cárcel de Barcelona fue trasladado a la prisión de Alcalá de Henares, donde permaneció hasta mediados de agosto de aquel mismo año. En esta fecha, por mandato expreso de Rusia, Nin fue sacado de la cárcel y asesinado en circunstancias misteriosas.

Un Juzgado especial instruyó un sumario lento y prolijo que parecía no acabar nunca, contra los demás trotskystas detenidos. Al cabo de casi un año y medio (10 de octubre de 1938) se vió, por fin, la causa, y los trotskystas fueron condenados a penas de reclusión que oscilaban entre seis y doce años. Se les acusó de maniobras derrotistas, de actividades que constituían un delito de espionaje y traición, de evasión de capitales y de transportar al extranjero obras de arte, así como de haber sido los principales instigadores de los sangrientos sucesos de mayo. El P.O.U.M. quedó después de esto definitivamente liquidado".

I encara tenim una tercera versió sobre la desaparició i assassinat d'Andreu Nin que completa les dues anteriors confirmant-les.

Es la que dóna l'autor d'un llibre, més recent, titulat los asesores soviéticos (los mejicanos) en la Guerra Civil española (Barcelona, Lopeza, 1971) que signa amb el seudonim "José Luis Aleofar Massaes". Diu:

«El asunto Nin fue un ejemplo típico de cómo llegaron a actuar los agentes de la N. K. V. D. en España, en completa impunidad y con absoluto desprecio del Gobierno republicano. Nin, antiguo secretario de Trotski y jefe del P.O.U.M., partido considerado como trotskista, fue detenido por orden de Orlov el día 14 de junio de 1937 (?) y trasladado a un lugar desconocido. El Gobierno e incluso el Jefe del Partido Comunista Español, José Lía se interesaron por su paradero, pero nadie consiguió ninguna noticia a pesar de que los

708

ministros comunistas, y principalmente Hernández, sabían que había sido detenido por órdenes de Orlov. No se supo nunca de él, siendo, al parecer, asesinado en una checa secreta en Alcalá de Henares. Posteriormente, como se sucedían las demandas del Gobierno y la indignada opinión pública española y mundial precisaba tener noticias sobre la suerte de Nin, se fabricaron una serie de pruebas demostrando que estaba en relación con Hitler y con el General Franco, debiendo ser considerado como un traidor a la causa del pueblo. A pesar de todo, como en España era bien conocido y nadie quiso creer en su traición, los agentes soviéticos tuvieron que idear una nueva farsa ya que, si Nin aún vivía, no estaban dispuestos a ponerlo en libertad y, si lo habían matado ya, no podían presentar su cadáver a la opinión pública. Para ello idearon, y se dice que tal idea salió de la cabeza de Viktorio Vidali, simular un asalto de un grupo de agentes de la GESTAPO a la checa de Alcalá de Henares, para lo que se pidió la intervención de diez miembros alemanes de las Brigadas Internacionales que hablaban en su idioma durante el ataque, dejando además una serie de huellas tales como billetes de ^{marcos} tren alemanes con fecha de la época, haciendo así creer a la opinión que Nin había sido liberado por sus amigos los alemanes y que vivía tranquilamente junto a Hitler en Alemania, noticia que nadie creyó. No se ha sabido nunca el lugar en que Nin fue asesinado ni donde está enterrado su cuerpo.

Al mismo tiempo que se secuestraba a Nin y que se presentaban una serie de disparatadas pruebas sobre la traición del P.O.U.M., se procedió a detener a centenares de pounistas y anarquistas, nacionales y extranjeros, la mayoría de los cuales fueron asesinados. Puede citarse entre ellos a Georges Koops, socialista belga que había sido detenido en su país por mandar ilegalmente armas a España y que en cuanto salió de la cárcel vino a nuestra patria luchando con las columnas del P.O.U.M. frente a Huesca, donde alcanzó el empleo de Teniente Coronel; Bob Smile, delegado del I.L.P. (Partido Laborista Inglés), muerto de una sospechosa apendicitis en una cárcel de Valencia sin ser atendido; Kurt Landau y su esposa, militantes del Partido Socialista Austriaco; Marek Rhein, socialista ruso, hijo del menchevique Abramovitch; Freud (a. Moulin) del Partido Obrero Polaco; Erwin Wolf, checoslovaco, antiguo secretario de Trotski; José

209

Robles, ex profesor de una Universidad americana, secretario del general Górriz en Madrid y de quien ya hemos hablado. Poco tiempo antes habían sido asesinados en Barcelona los anarquistas italianos Camilo Berneri y Barbieri.

Todas estas desapariciones fueron muy contraproducentes pues, informados los diferentes partidos izquierdistas europeos no comunistas, se produjeron duras críticas contra el Gobierno español.

Willy Brand, el actual dirigente de la Alemania Federal, que se encontraba en Barcelona como periodista, vivía en el mismo hotel que Mark Rhein y al enterarse de su desaparición hizo toda clase de gestiones en Barcelona y Madrid sin lograr ningún resultado. Lo mismo le ocurrió a Abramovich, cuando vino para intentar encontrar a su hijo, regresando desconsolado a Francia. Igualmente las manifestaciones de Dos Passos que como ya dijimos en otro momento, intentó salvar a Robles, así como las campañas de la esposa de Landau que había conseguido salir de la prisión y de España, motivaron un terrible escándalo entre las izquierdas europeas. Para informarse, mandaron una serie de comisiones como la del laborista inglés McGovern y el francés Felicien Chavalle, quienes vinieron a España visitando algunas cárceles y no permitiéndoles la entrada en otras, pero viendo y conociendo lo suficiente para dar a su regreso un informe desfavorable, condenando las atrocidades cometidas en España por los miembros de la I.C.

"A cambio de la ayuda rusa - dice McGovern en su informe- el Komintern ha obtenido un poder tiránico y usa de él para encarcelar, torturar y asesinar a los socialistas que no aceptan la línea comunista".

Finalmente, Orlov empezó a no sentirse seguro, viendo como la mayoría de sus compatriotas eran llamados a Moscú para ya no regresar más. Cuando le visitó Michel Spigelsglass, Director interino de la N. K. V. D. para el extranjero, que había llegado a Barcelona para sustituirle y, sobre todo, cuando le dio la orden de que debía regresar a la Unión Soviética, embarcando en un barco ruso que había de llegar a Marsella, comprendió que su vida estaba en peligro. Negó aceptar la orden y pasó a Francia, pero allí cambió el barco, marchándose al Canadá, llegando a los Estados Unidos a finales de 1938, pidiendo asilo y presentando una serie de informes al Senado, artículos... etc.

Según Gunther Dham, su vida fue respetada pues se llevó algunos papeles que le permi-

170
tieron amenazar con revelar importantes secretos si actuaban contra él.

Su sustituto Michael Spigelglass, judío, que ya había estado antes en España como asistente de Slutski, no duró mucho en el cargo, ya que fue reclutado a Rusia a finales de 1938 y también ejecutado.

Posiblemente el último agente de la N.K.V.D. en España fue Etinon (a. Kotov), del que ya hemos hablado entre los generales, pero del que Ehrenburg nos hace ver que su actuación fue más policial que militar. Permaneció en Barcelona hasta el último momento, pasando después la frontera francesa.

Un destacado agente, desde luego más secundario, fue el capitán Leon Narvich, que consiguió infiltrarse entre los seguidores del P.O.U.M., obteniendo así informes para sus jefes. Según algunos autores fue purgado más tarde en Moscú en tanto que otros aseguran que fue ejecutado más tarde en ~~Madrid~~ Barcelona por alguno de los supervivientes traicionados.

Junto a estos agentes principales se movieron varios centenares de auxiliares, carceleros, "chequistas" y secretarios...

El procés que es va obrir contra els que eren considerats com a dirigents del Partit Obrer d'Unificació Marxista podia haver estat també el procés d'Andreu Nin. I si aquell procés s'hagués pogut fer amb Nin i tot, el que aleshores era el màxim dirigent del P.O.U.M. hauria pogut ser condemnat d'acord amb el seu propi decret del 13 d'octubre del 36, el primer punt del qual deia que s'havia de considerar com activitat delictiva "la rebel·lió armada contra els organismes político-administratiu creats per la Revolució".

¿O és que el P.O.U.M. i els Amigos de Iurruti no volien anar contra el Govern de la Generalitat de Catalunya i només volien acabar amb la gent del P.S.U.C., la U.G.T. i el partit independentista "Estat Català" ? Però allò no era l'ssalt al Poder!

¿Es que la inautació d'un servei públic com era el de la Telefònica i el control del telèfon del President Companys no era un atac a les prerrogatives de la Generalitat on hi havia representants autoritzats i ben destacats de la C.N.T. i de la F. A. I., de la U.G.T., d'E.R.C. i de la Unió de Rabassaires, i només hi mancava el P.O.U.M. perquè havia estat marginat el ^{seu} representant Andreu Nin ?

Quan es va celebrar la vista de la causa contra els dirigents pounistes ja havia canviat molt la situació al front, i la guerra ja es donava per perduda. I en començar la retirada, els dirigents del POUM que havien estat condemnats van ser posats en llibertat i van poder passar la frontera com nosaltres.

En canvi, Josep Rovira, que juntament amb altres caps i oficials militars de la Divisió 29 havien estat acusats d'intentar de solidaritzar-se amb els alçats de la reraguarda, van ser empresonats per haver-los reclamat el jutge militar, general Pozas, que sempre se li va donar una feina o altra i en veu que servia per tot.

Altres companys de l'amic Rovira, com Francesc Ursul i Viñal, de Rubí, Cap dels Transports d'aquella divisió, afiliat a Acció Catalana Republicana i, per tant, sense cap mena de responsabilitat com a pounista, va ser alliberat abans i, per aconseguir-ho, jo mateix vaig anar a Lleida on estava empresonat per a donar el meu aval, si és que el meu aval podia servir d'alguna cosa. L'amic Ursul, també amic de Rovira perquè eren fills del mateix poble - Rubí - i es coneixia de menuts, va sortir en llibertat i va poder passar la frontera amb tota la família.

Quant a Josep Rovira, no hi havia res a fer perquè es tractava d'un "peix gros", segons em van dir a Lleida quan jo em creia que també es trobava detingut allà com l'amic Ursul. Em deien que com a Cap Militar de la Divisió 29 del POUM podia tenir greus responsabilitats per haver abandonat el front i es suposava que anava a solidaritzar-se amb els alçats en armes a la reraguarda. Ni tan sols ^{el vaig poder} ~~no vaig poder~~ veure perquè estava incommunicat i no sabia on el tenien. Però em van dir que estava a la disposició del general Pozas, el mateix general que un dels dies que vaig anar al front ^{em} ~~va~~ presentar, un bon tros lluny de les bales, el bon amic Emili Colom i Segarra, Cap del Departament Jurídic de la Conselleria d'Economia, que tinc entès que també feia d'assessor jurídic del dit general, i qui sap si el meu aquest aval hauria pogut servir d'alguna cosa per aconseguir la llibertat de l'amic Rovira. Em van assegurar que no. Per la seva alta graduació militar i per les seves declaracions. Després vaig saber que havia estat empresonat a València i que havia sortit en llibertat per ordres d'Indalecio Prieto, quan aquest era ministre de Defensa del primer Govern Negrià.

L'assassinat d'Andreu Nin va indignar sincerament a tots els antics bloquistes que havíem discrepat de les seves consignes polítiques i de les seves tàctiques revolucionàries; de la seva orientació sindical i de la seva manera d'entendre el problema nacional català i el de les nacionalitats oprimides en general. I per totes aquelles discrepàncies ens vam separar del P.O.U.L. quan ell i la seva mitja dotzena d'amics hi van ingressar i van ser rebuts amb els braços oberts per la majoria maurinista, amb Joaquim Maurin al davant, és clar.

Personalitats de les més diverses tendències polítiques i socials d'Espanya, del País Basc i de Catalunya, sabem que van fer tot el que van poder per mirar de trobar Andreu Nin viu o mort. Però tot va ser debades. Havia estat un crim perfecte; un crim de veritables professionals.

Per la meua banda, sempre vaig condemnar aquell assassinat perpetrat impunement i de la manera més covarda per agents de la policia espanyola posada per Negrin a les ordres i al servei incondicional dels agents soviètics a través dels dirigents del Partido Comunista de España que a Madrid, a València, a Barcelona i a tota la zona republicana podien fer el que els donava la gana sense miraments de cap mena, obeint les consignes que els arribaven de Moscou a través dels "Instructors" corresponents.

Els comunistes espanyols ens volien fer creure que l'ajut soviètic a la nostra guerra era proporcionat de franc, desinteressadament i gràcies a la seva influència. Els militants del P.S.U.C. procedents de l'aparentment desaparegut Partit Comunista de Catalunya filial del P.C.E., també es deien promotors de l'ajut soviètic, quan tots sabíem que la solidaritat de la U.R.S.S. amb motiu de la nostra guerra, era cobrada a bon preu i per endavant i, a més a més, amb la condició d'aplicar sense discussió les seves consignes polítiques, socials i militars, encara que molt sovint resultessin contradictòries i lamentablement contraproductes.

Una cosa semblant passava als Fronts Populars de França, d'Espanya i de Catalunya, i aquell comportament comunista els havia fet antipàtics als altres sectors populars i antifeixistes que s'havien fet bé a l'oportuna consigna llançada per Dimitroff contra l'enemic comú quan l'aliança antifeixista podia fer-los esperar que si Hitler atacava a la Unió Soviètica tots els governs de Front Popular anirien contra els nazis.

La falsa simpatia que deien que els inspirava la primera experiència mundial d'unitat orgànica o partidista de socialistes i comunistes, que era la del P.S.U.C., cosa que ells no havien pogut aconseguir als països de llengua castellana, a Euzkadi i a Galícia era, en la pràctica, sabotejada amb intrigues i discòrdies provocades entre els ~~que~~ procedents d'un mateix sector dels socialistes fusionats amb el nom de Partit Socialista Unificat de Catalunya. Parlaven de valorar aquella experiència d'unitat orgànica entre socialistes i comunistes d'un mateix país i en feien grans elogis però cada dia es descobrien maniobres i travetes coincident amb activitats fraccionals, portadores de la cordialitat de relacions, especialment després d'haver-se refugiat a Catalunya el grup de màxims dirigents del comunisme espanyol que anaven a remolc del Govern Negrin amb l'afany d'aconseguir influenciar el P.S.U.C. i la U.G.T. de Catalunya, inspirats per l'enveja de veure que teníem a les nostres mans un partit polític que figurava en el primer rengle dels de disciplina catalana i, en el camp sindical, teníem una força igual que la de la C.N.T. Una força mai igualada per cap organització sindical catalana; una organització que, més o menys federativament, havia esdevingut pràcticament independent de la U.G.T. d'Espanya, controlada i dirigida pels socialistes del sector Largo Caballero primer i, després, pels socialistes dels sectors més radicals del Partido Socialista Obrero Español minats per la discòrdia entre largocaballeristes, prietistes i negrinistes.

El P.C.E. havia arribat refugiat a casa nostra, seguint les petjades del Govern Negrin. Però no podia controlar cap nucli polític ni sindical i quedava malament davant la Internacional Comunista. També pretenia controlar i dirigir la política catalana de la Generalitat i això encara estava més lluny del seu abast. Es sentien desplaçats de tot arreu i havien de fer vida d'exiliat com estrangers residents en un territori que encara estava sotmès al seu Estat espanyol però que, a partir de la guerra, s'havia anat emancipant. El seu afany de domini i les seves intrigues topaven amb la resistència dels treballadors que al nostre partit i a l'organització sindical oblidaven les antigues procedències per a servir millor la causa antifeixista i els interessos del proletariat.

I tornant a l'assassinat d'Andreu Nin diré que per tots els informes que vaig poder recollir durant aquelles setmanes, vaig arribar a la conclusió que ni el P.S.U.C. ni la U.C.T. de Catalunya no van tenir cap mena d'intervenció en el segrestament i la mort del líder pounista. Ni van assabentar-se de com i per què s'havia comès aquell crim.

Les polèmiques habituals entre psuquistes i pounistes en mitjans de ressonància no eren altra cosa que esplais verbals que els oradors es feien de cara a les masses com un mitjà més de propaganda política. I no passava d'aquí. La sang no arribava mai al riu.

En saben alguna cosa els elements del Partido Comunista de España que vivien exiliats a casa nostra? És evident que sí.

Només vull registrar una anècdota, en certa manera pintoresca, que explica els serveis que prestaven al P.C.F. els psuquistes que després d'haver-se fet la fusió dels quatre partits socialistes catalans, continuaven treballant al servei dels seus antics companys de partit, amb els quals continuaven solidaritzats i compromesos a fer la seva política en els rengles del P.S.U.C.

L'anècdota me la va contar molts anys després de la nostra guerra el meu vell amic i antic militant d'Estad Català, Joan Nicolau i Palmans, un de la colla de Prats de Llobregat, després afiliat al Bloc Obrer i Camperol i un dels signants de la Declaració dels quals amb Víctor Colomer i Angel Estivill, entre altres, van abandonar el P.O.U.E. i van ingressar a la Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol i que un cop feta la fusió es va adherir al P.S.U.C., com nosaltres. Ja en plena guerra, Nicolau va ser incorporat als Serveis d'Ordre Públic de la Generalitat per a contrarestar la influència de la CNT i de la FAI que també hi havien incorporat, com hem vist, destacats elements de les dues organitzacions anarcosindicalistes. Allà, Nicolau va esdevenir un dels homes de confiança d'Eusebi Rodríguez Salas que, ja hem dit que havia estat de la C.N.T., ~~xxx~~ havia passat a la Federació Comunista Catalano-Balear que acabava de fundar-se i que dirigia Joaquim Maurin, on va ser administrador de La Batalla en temps del Bloc Obrer i Camperol, i, finalment, com a militant del P.S.U.C. va ser administrador de Treball, abans de passar al Comissariat dels Serveis d'Ordre Públic de Catalunya on es trobava quan es van produir els lamentables fets del mes de Maig del 37.

L'anècdota que em va contar l'amic Nicolau, era aquesta:

977

Un dia van rebre, com a cosa molt confidencial, la notícia que en una antiga casa de mala nota de la carretera de Les Corts, s'hi havia instal·lat un grup del P.O.U.E. que per ràdio donava informacions de la zona republicana als franquistes. Rodríguez Salas va destacar una brigada especial d'agents de la seva confiança, de la qual formava part el company Nicolau, i quan van assaltar aquella residència pistola en mà, es van trobar, amb la més gran sorpresa, que els que hi havia davant de l'emissora de ràdio, eren elements del P.S.U.C. encarregats de comprometre al P.O.U.E.

Era gent que treballava a les ordres de Joaquim Olaso, un dels més antics militants de la Federació Comunista Catalano-Balear i del Bloc Obrer i Camperol del temps de Joaquim Maurín; després va passar al Partit Comunista de Catalunya, com Hilari Arlandis i Pere Ardiaca, i a després de la fusió dels quatre partits socialistes d'esquerra continuava actuant al servei i a les ordres del Partido Comunista de España, l'anomenat partit "germà", i per aquesta condició havia estat encarregat de dirigir un anomenat Comitè de Defensa, pràcticament independent, que actuava per compte dels hermanos, refugiats.

Un temps després d'haver-se acabat la guerra, em van dir que a Joaquim Olaso, l'havien trobat "suicidat" al seu domicili d'exiliat a París.

Manuel Azana a Barcelona

Manolo, com li deien els seus familiars i amics, va fugir de Madrid acompanyat de cinc mesos després d'haver estat proclamat President de la República Espanyola, després del bienni negre de Lerroux-Gil Robles, dels resultats electorals del 16 de febrer del 36 i d'haver estat destituït Niceto Alcalá Zamora.

En lloc d'anar-se'n a València, on havia anat a parar el Govern de Largo Caballero, va decidir, no sabem per què, venir-se'n a Barcelona. Potser perquè trobava que València encara estava massa a la vora de la capital d'Espanya on les coses anaven de mal en pitjor aquells dies del mes de novembre del 36.

Va arribar a casa nostra com a refugiat polític, com hi havia vingut quan es va trobar desplaçat, pels fets d'octubre del 34, i quan tenia por que la gent del bienni negre li fessin una mala passada. ~~Perquè~~ aquí havia de contemplar, patriòticament indignat, la proclamació de l'Estat Català feta per un ex ministre de la ia d'un dels governs que ell havia presidit. Aquells fets d'octubre el van fer més anticatalà del que havia estat sempre. Però a partir del novembre del 36 encara se n'hauria de veure de pitjors, segons ell. Perquè si estava tip de dir pestes dels catalans que feien política en temps de pau, encara els trobaria pitjors en temps de guerra. I això que no es podia pas queixar perquè el Govern de Catalunya tot seguit es va preocupar de fer-li l'estada agradable i el màxim de confortable compatibles amb el temps de guerra que vivíem i per allunyar-lo dels bombardeigs, que li feien tanta por, li va oferir com a lloc de repòs una bona cambra al monestir de Montserrat on ja no li podien fer nosa els frares ^{perquè en} ~~no~~ no veuria per enlloc.

A Montserrat el va anar a veure el seu cunyat Cipriano Rivas Cherif procedent de

Ginebra on feia de cònsul espanyol des del mes de setembre del 36, ben peixat i confortablement instal·lat. I de bones a primeres, Azaña li va dir:

- Mi situación es muy parecida a cuando vivía encarcelado a bordo del "Uruguay" en 1934.

Era evident que exagerava perquè érem molts i molts els que ho passàvem més malament i no ens queixàvem. Es que ~~no~~ devia recordar allò que havia escrit i publicat en el seu llibre titulat Plumas y palabras, on deia:

«Estoy pronto a afirmar que los frailes propagaban la encefalitis letárgica como hace 90 años propagaban - era de fe - el cólera. Mi anticlericalismo no es odio teológico, es una actitud de la razón.»

Però abans de continuar parlant de la seva estada entre nosaltres i registrar els penjaments que va escriure contra Catalunya i els catalans durant el temps de guerra, serà bo de recordar els antecedents d'anticatalà que li venien de lluny.

Nosaltres ja l'havíem denunciat com l'enemic número u de Catalunya en un article publicat a L'Hora, portaveu del Bloc Obrer i Camperol quan es discutia a les Corts constituents espanyoles el projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya redactat per la comissió parlamentària corresponent retallant per tots costats el que havia plebiscitat el poble català acceptant les condicions que ens havien estat imposades des de Madrid.

Es que ens havíem equivocat de gaire ?

En el moment oportú ja hem parlat de l'antipatia que sentia Azaña per la gent d'Esquerra Republicana de Catalunya i fins que va poder mantenir en el seu primer equip de govern a Lluís Nicolau d'Oliver va preferir la seva col.laboració a la d'un home del partit majoritari de casa nostra ^(tot i) que aspirava a col.laborar sense condicions com havier fet abans els homes de la lliga amb la monarquia d'Alfons XIII.

Després, en el segon Govern Azaña encara va persistir la seva voluntat de deixar al marge l'Esquerra i va confiar la cartera de Finances a Jaume Carner, un republicà i catalanista independent, potser perquè era l'home ^(que feia) una trentena d'anys ~~que~~ havia ajudat a crear el Centre Nacionalista Republicà, l'any 1906, a Barcelona i, al cap de vint-i-cinc anys, de nacionalista ja no en tenia res, almenys de la mena de nacionalisme que

sentien nosaltres. A més a més, Azaña sabia que Carner l'admirava moltíssim com a home i com a polític. I com que l'autor de La Corona era un home molt pretenciós allò li va acabar de fer el pes per a posar-se'l al costat com a ministre. Unes frases estampades al seu Diario íntim - un dietari impropri d'un home de govern - i que va registrar amb data 14 de desembre del 32, ~~l'any~~ l'havien posat tot cofoi:

«Carner dice que no tengo afición a la política y que se asusta de pensar que un día pueda yo salir de estampía. Sería el caos, no habría Gobierno posible y se hundiría la República.»

Aquell mateix mes de desembre del 32 semblava que arribaria aviat el moment en que l'Esquerra seria cridada a donar un nom per a formar part del Govern espanyol. I van ~~anar~~ (a visitar) Manuel Azaña, Carles Pi i Suñer, Josep Terradellas i Antoni Xirau.

Azaña en parla en el seu dietari, i diu:

«En las Cortes me reúno con Pi y Suñer, Terradellas y Xirau, consejeros de la Generalidad, para tratar de puntos políticos de Cataluña. Quieren que a la Esquerra, gananciosa en las elecciones y adicta al Gobierno en las Cortes, se la trate como a partido gubernamental, "como al señor Casares de Galicia", dice con humildad frailuna el señor Xirau...»

Però encara no havia arribat l' hora de ^{la} veritat i el moment propici no es presentaria fins el mes de juny del 33. Azaña registra la visita de Miquel Santaló com emissari de l'Esquerra i en parla amb aquest aire d'home superior:

«Recibí primero a Santaló, representante de Esquerra. Estaba orgulloso de verse llamado a esta conversación; el contento le salía por los poros y menudeaban los "precisamente" más aún que de ordinario. Me dió la conformidad de la Esquerra para entrar en el nuevo Gobierno; desean que su ministro sea Companys y aceptar a la cartera que se le asigne, sea cual fuere. Estaban un poco alarmados porque Prieto se había dirigido a Kacia diciéndole que quería hacer ministro a Pi y Suñer...»

Com que Azaña no volia donar a Lluís Companys la cartera d'Agricultura ^{que estava a mans} de ~~de~~ ~~Man-~~ cel·lí Domingo, perquè tenia por que fes el joc als rebassaires i tampoc li volia donar la d'Indústria i Comerç perquè considerava que faria una política favorable a l'augment

519

de la potència industrial i comercial dels catalans, li va destinar la cartera de Marina:

I ho registra en el seu Diario amb una evident satisfacció perquè pensa que allò disgustat
haurà molt a l'Esquerra i al propi Companys:

«Por teléfono hablo con Maciá y le comunico la resolución de la crisis. Cuando se entera de que Companys es ministro de Marina, exclama: ¡Qué se le va a hacer! Enho-
buena?»

I afegeix:

«Ellos esperaban una cartera más importante».

Els catalans no mereixien de Manuel Azaña cap mena de consideració. Només cal recordar dos casos, també registrats al seu diari:

El 28 de gener del 33, escriu:

«He recibido una carta curiosísima de nuestro agregado militar en Roma, antiguo amigo mío, contándome las desgraciadas andanzas del señor Alomar. Resulta que, después de otras muchas ridiculeces, Alomar se ha amancebado con una criada de la Embajada y va a cenar con ella en los cafés, e invita a los agregados. "Esto es Grecia, la Grecia que yo soñé", parece que ha dicho Alomar, hechizado por su libertinaje. Se está poniendo y poniéndonos en ridículo. Si se aprueba pronto la ley de incompatibilidades, tendrá que dejar el cargo, y esa sería la mejor solución. Pero si opta por la Embajada, habrá que quitarlo».

Gabriel Alomar

Però el 28 de juliol d'aquell mateix any, encara era ambaixador a la Itàlia de Mussolini en representació de la República Espanyola i Azaña amplia la seva nota dient:

«Fernando nos ha dado nuevas noticias de la tacañería de Alomar, Embajador en Roma, que llega a lo vergonzoso. Fernando piensa sustituirlo...»

El tal Fernando era, naturalment, Fernando de los Rios, socialista com Alomar, que ocupava el ministeri de Relacions Exteriors d'un govern republicà que tenia relacions amb el règim feixista italià que vuit mesos després signaria el pacte d'ajut que havia de promoure l'alçament dels feixistes espanyols. I el tal govern republicà continuaria vivint a la Lluna!

L'altre cas que registra és inqualificable per tots conceptes. Es refereix a Mar-

520

garida Xirgu, la gran actriu que es pot ben dir que interpretant la protagonista de La Corona, va consagrar a Manuel Azaña com autor teatral.

El dia 14 de febrer del mateix any 33, anotava al seu diari:

«Comida en casa de Margarita Xirgu. Después la llevo a la Quinta. Esta mujer tan interesante en escena, en la intimidad es de una vulgaridad irresistible...»

Però on es veu veu millor el seu oï a Catalunya i als catalans és en La volada de Benicarló, un diàleg sobre la guerra d'Espanya vista des de Catalunya i escrita, segons diu en la nota preliminar, dues setmanes abans dels fets de maig del 37, a Barcelona mateix.

L'obra va ser publicada a l'Argentina per l'Editorial Losada de Buenos Aires, el mes d'agost del 39. Es veu que li corria pressa publicar-la i, casualment, va sortir a la venda, al mateix temps que els falangistes li publicaven una tria del seu Diario amb el títol Memorias íntimas de Azaña (Madrid, Ediciones Españolas, 1939) amb unes anotacions de Joaquín Arrarás.

L'original d'aquelles memòries o dietari ~~era~~^{el} va perdre el seu cunyat Cipriano Rivas Cherif, el van trobar els falangistes i de seguida el van publicar. Les memòries d'un Cap d'Estat i enemic polític com era Manuel Azaña feien de bon aprofitar immediatament després de la nostra derrota perquè l'autor diu pestes de tots els que l'han vist voltat de prop o de lluny durant ~~de~~ la seva gestió política. I com que les coses que diu són difícils de creure que si són escrites per un polític de la seva talla i de la seva fama, hi van intercalar uns gravats reproduint bons autògrafs del manuscrit perquè es tractava d'unès quatre-cents pàgines escrites a mà pel propi autor, guardades en una carpeta negra, amb punteres grogues.

~~III~~
~~IV~~

*durant el 15
a mitj del 37*

El III Congrés de la U.G.T. de Catalunya

La mort del company Antoni Sesé, que exercia el càrrec de secretari provisional de la Unió General de Treballadors de Catalunya, em va fer reflexionar sobre diversos problemes que se'ns havien plantejat.

A Sesé no li agradava estar tancat a les oficines de la U.G.T. i sempre anava d'una banda a l'altra. Com que havia estat membre de la direcció del Partit Comunista de Catalunya, un dels quatre partits que havien anat a la fusió, es creia amb dret a intervenir en les qüestions internes del Partit Socialista Unificat i, recolzant-se en la força adquirida per la U.G.T., pretenia exercir-hi una certa influència, tot i que era Miquel Valiés qui representava al sector del P.C.C. en el Comitè Executiu provisional del nou partit. Després de les reunions me'n parlava detingudament i quan ens reuníem els del nostre Secretariat en tornàvem a parlar tots plegats.

Els companys de la direcció del P.S.U. pretenien que tots els seus acords fossin obligatoris per a la U.G.T. i Sesé els ho discutia amb tota la raó. En canvi, contra el meu parer, li agradava massa participar en actes públics UGT-PSU, mentre jo creia que calia tenir en compte que teníem una gran majoria d'afiliats sense partit i encara que disposàvem d'una important minoria molt activa d'afiliats al P.S.U., que ens permetia tenir el control dels sindicats ugetistes de tot Catalunya, no en podíem abusar.

Per altra banda, el moviment sindical de després del 19 de juliol del 36, ja no s'hi plantejaven els mateixos problemes que abans i calia pensar en la nova missió dels sindicats obrers després de la nostra guerra, que tots pensàvem que ~~la~~ guanyaríem. I amb la desaparició del company Sesé vaig considerar que era urgent de reclamar del front a Josep Del Barrio, perquè vingués a substituir-lo. Ho vaig plantejar als companys del Secretariat i, estant-hi d'acord, vaig anar al front a dir-li.

Però Josep Del Barrio es trobava més bé al front que a la reraguarda, per estrany que sembli. Preferia la companyia dels seus lleials milicians i aquells limitadors antifeixistes no volien que retornés a Barcelona. A més a més, tal com li passava al malaguanyat company Sené, no veia clara la missió dels sindicats amb les col·lectivitzacions i el control obrer que havia estat establert pel Consell d'Economia de Catalunya i s'estava aplicant d'acord amb el Decret corresponent del Govern de la Generalitat, amb la qual cosa s'invadien funcions que, segons la Constitució republicana espanyola i l'Estatut d'Autonomia eren de la incumbència del Poder central. En canvi, a mí, era un problema que no em preocupava gens ni mica perquè el meu parer era que calia anar superant aquell règim d'autonomia que ja estava vist que no ens permetia ^{de fer} gran cosa.

Davant la persistent negativa de Josep Del Barrio a reincorporar-se a la Secretaria provisional de la U.G.T., es va decidir que jo continués al front de l'oficina del Secretariat especialment per a preparar el congrés que hauria d'aprovar la nova estructura de l'organització sindical ugetista i elegir les persones que haurien d'encarregar-se democràticament d'aquell Comitè Executiu que en dèiem Secretariat.

Per la pràctica d'una coacció sindical que havíem coincidit a establir la UGT i la CNT a tot Catalunya, no havia quedat cap treballador manual, administratiu o tècnic al marge de la sindicació, amb la qual cosa havíem imposat als assalariats de tota mena la sindicació obligatòria. Tothom havia de tenir un carnet sindical de la CNT o de la UGT. I això, naturalment, havia creat situacions difícils durant els primers dies de la guerra. Perquè a les empreses amb majoria de treballadors de la CNT es volia obligar als de la UGT a deixar el seu carnet i canviar-lo pel conetista. I al revés. Fins que es va arribar a un principi d'acord, però una mena de coacció moral va anar obligant a les organitzacions sindicals, fins aleshores autònomes, a adherir-se a una de les dues centrals. I, com era d'esperar, la gran majoria dels sindicats autònoms que mai no havien estat de la CNT, van fer cap a la UGT i, entre ells, el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria i les seves organitzacions germanes escampades per Catalunya.

5-75

Sabíem que la sindicació obligatòria era condemnada per l'Oficina Internacional del Treball, de Ginebra, però ens trobàvem en el cas que els nombrosos sindicats autònoms que mai no havien estat de la CNT acudien a la UGT perquè els emparessim i no vam considerar convenient de negar-los l'entrada i menys encara quan tots estaven disposats a unificar-se en les Federacions d'Indústria de la Unió General de Treballadors de Catalunya per tal de no caure ^(sota el domini dels) ~~els~~ ^{sindicats} anarcosindicalistes, ja que per alguna cosa s'havien mantingut autònoms durant molts anys. Sabíem també que a tot Europa regia la llibertat sindical i cada país tenia sindicats de diverses tendències i que només hi havia establerta la sindicació obligatòria a la Unió Soviètica, a l'Alemanya de Hitler i a la Itàlia de Mussolini. Però com que les adhesions de sindicats autònoms a la UGT era un fet i hauria estat absurd rebutjar-los, per la meua banda no vaig tenir inconvenient en facilitar-los l'entrada, encara que en alguns casos, com el del CADCI, haguéssim de fer concessions especials com és la de consentir que ingressés com una federació qualsevol en lloc d'enquadrar els dependents als corresponents sindicats d'indústria de la UGT. Més endavant, ja veuríem com resoldre el problema orgànic que aquella concessió significava.

Jo vaig acceptar aquell càrrec provisional de Secretari, mentre no fos mobilitzat per anar al front. Per quan vingués aquesta hora, ja m'havia posat d'acord amb Josep Del Barrio per incorporar-me a la seva Divisió 27 com a Comissari, una feina que hauria fet amb entusiasme si hagués arribat el cas. Però a l'hora de l'hora es va decidir que jo no anés al front, ~~de moment~~. I això va durar fins al final de la guerra.

Però havia posat com a condició que jo no prendria part en cap míting UGT-PSU perquè continuava creient que no era lícit que en nom dels sindicats ugetistes féssim en exclusiva la política psuquista, quan hi havia tants milers d'afiliats que no eren del nostre partit. I mantenia en peu la meua antipatia per la política demagògica i sectària que es feia a tots els mítings quan jo només creia en l'eficàcia formativa de ~~els~~ militants a base de cursets i conferències o d'una Escola Sindical d'orientació revolucionària i constructiva alhora, deixant de banda tota mena de demagògia partidista, sense oblidar la tasca de desvetllar la consciència de classe dels treballadors que encara militaven en partits burgesos o petit-burgesos, per liberals que fossin.

El nostre equip del Secretariat provisional es va posar tot seguit a la feina de preparar aquell Congrés que tornaria a ser autènticament català com en els primers anys de la fundació de la Unió General de Treballadors, abans de ser traslladada la direcció a Madrid eliminant els catalans de la direcció centralista espanyola.

Vam inculcar el nostre entusiasme als dirigents de les Federacions d'Indústria, als dels Comitès Comarcals i Locals, i també als dels Sindicats de base d'on haurien de sortir els delegats amb dret a veu i vot al congrés. Volem fer una àmplia mobilització i una concentració de voluntats perquè tots els acords que es prenguessin fossin autènticament democràtics.

Vam fer un programa de treball pensant en la conveniència de portar a la deliberació de comissions especials d'estudi tot el munt de problemes que teníem plantejats amb motiu de la guerra i els que eren de preveure per a la reconstrucció del nostre país un cop assolida la victòria contra el feixisme...

Aquella era una feina apassionant per a tots nosaltres perquè era com treballar de cara a un món nou, però sempre tocant de peus a terra i, per part meva, sentint el pes de tota la responsabilitat que comportava l'establiment de les bases d'un nou concepte de la missió sindical dels treballadors de casa nostra.

L'experiència d'aquells tres mesos d'activitat organitzadora del congrés ens feia més optimistes de cara a la perspectiva de l'afiançament de la collectivització de fàbriques i tallers, comerços importants i serveis diversos que havien estat abandonats per la burgesia, tot reconeixent que havíem sofert més d'un error potser per voler precipitar els esdeveniments a les empreses amb intervenció obrera d'una o altra mena. I també havíem constatat el greu error comès pels companys de la CNT que s'havien entestat en mirar de crear una economia confederal o sindicalista exclusiva com si fos possible que triomfés el criteri ^{(d'una} ~~de~~ minoria del nostre país que semblava que aspirava a crear una nova Icaría contra tot i contra tothom que no pensés com ells i apropiant-se de béns que no eren solament del seu sector sinó propietat nacional catalana.

Havíem començat a donar els primers passos de cara a resoldre el problema de l'ensenyament a base de nous sistemes i noves possibilitats econòmiques que serien destinades a satisfer les necessitats d'aquest problema fonamental. El Consell de l'Escola

105
Nova Unificada semblava tenir bones perspectives i era un dels organismes que permetia una estreta col.laboració entre treballadors de l'ensenyament de la UGT i la CNT.

Pensàvem també que calia reivindicar la intervenció de les organitzacions sindicals a totes i cadascuna de les Conselleries del Govern de Catalunya encarregades d'activitats que de prop o de lluny tinguessin relació amb la vida i el treball de la classe obrera, a través de delegacions als organismes oficials consultius o de consells assessor, tal com s'havia començat a establir ^{amb} ~~mantenint~~ el Consell d'Economia.

En resum: ens fèiem la il.lusió que Catalunya i els altres països catalans que la Constitució republicana espanyola no havia permès de treballar en comú, podrien associar-se ~~se~~ federativament i fer un bon paper al món lliure un cop haguéssim vençut al feixisme que ens havia declarat la guerra.

De cara als problemes que plantejava la lluita armada i preveient la reconstrucció nacional a base del nou ordre econòmic que estàvem bastint amb penes i treballs, ens calia comptar el més aviat possible amb una majoria de treballadors amb plena consciència nacional i de classe. La classe obrera catalana seria posada a prova i particularment la nostra organització sindical que volíem que fos la més forta, la de més capacitat de treball i la més abnegada en l'esforç de guerra i, després, al servei col.lectiu de la pau. Perquè ~~nosaltres~~ volíem estar a l'altura dels combatents del front i teníem el deure de demostrar que no ho esperàvem tot d'ells, encara que el nostre esforç a la reraguarda era de molt menys perfil que no pas el dels que estaven amb un fusell a la mà.

Com a responsables de la nostra organització sindical, ens preocupava el desig de fer les coses el millor possible i, en el fons del fons, treballàvem en noble competència amb els companys que pensaven com nosaltres al partit i a la central sindical. Tot i que mentre a la UGT estàvem a la ratlla dels 600 ^{mil} afiliats, al PSU només arribàvem a un deu per cent, segons deien, o sigui que teníem uns 60 mil adherits.

voluntariament
Sindicats/els més conscients i per força uns altres, eren en gran nombre els uge-
tistes a qui encomanàvem el nostre entusiasme i es solidaritzaven amb nosaltres per a

començar a bastir la nova organització sindical, lliurement unificada, que hauria de permetre l'acció conjunta dels ugetistes i cenetistes que aleshores treballàvem separatament. I si per cas hi havia un sector que no volgués seguir-nos per aquell camí, seria respectat en la seva independència tot esperant que la col.laboració persistent en diverses activitats d'interès general, els aniria acostant cada dia més als partidaris d'una sola central sindical plenament independent, tot i que la O.I.A. admet la possibilitat que hi hagi centrals sindicals orientades o patrocinades per un partit polític, si aquesta és la voluntat dels afiliats. Mai no vam perdre l'esperança de poder convèncer, per la concòrdia, als companys de la CNT i de la FAI.

També ens preocupava força atreure als nostres rengles sindicals i polítics a la unió d'antics companys i amics del moviment independentista de Catalunya, alguns dels quals s'havien allunyat de la U.G.T. perquè encara la consideraven com una organització sindical lligada i disciplinada a les ordres dels dirigents socialistes espanyols i espanyolistes, segons es va poder comprovar quan la discussió de l'Estatut. Els bons companys i amics de la Societat d'Estudis Militars (SEM) i d'Estat Català i també no pocs d'Acció Catalana Republicana s'havien fet de la CNT on, per força, s'havien de trobar més incòmodes que no pas al nostre costat, perquè la tendència predominant entre els cenetistes era la dels partidaris del comunisme llibertari i d'un internacionalisme que els portava a fer-ho tot en castellà i només una petita minoria es preocupava de fer ús del català en la vida interior de l'organització ^(mentre la majoria hi estava en contra) amb l'excusa que calia fer-se entendre pels treballadors immigrants i residenciats definitivament al nostre país.

No és pas, ^{després,} que a la UGT només hi haguéssin treballadors catalans. No. Hi havia un bon nombre de treballadors de llengua castellana i alguns d'ells ocupaven càrrecs dirigents i tot, per haver estat elegits democràticament. I no hi teníem res a dir. Calia comportar-nos mútuament amb la màxima cordialitat i crear un esperit de convivència i mai considerar, per part nostra, als militants de llengua castellana com de condició inferior pel fet de no haver nascut al nostre país o perquè encara no s'havien catalanitzat del tot per a conviure amb nosaltres d'una manera normal i com si fossin catalans.

Aquest criteri mantingut durant tota la ^{meua} ~~meua~~ actuació al Secretariat, ^{havia} ~~va~~ fet que mai no m'hagués trobat amb un ugetista de llengua castellana que adoptés una posició ~~negativa~~

anticatalana. I mentre els parlava en castellà, quan comprenia que encara no entenien ben bé el català, mai no vaig usar altre idioma que el nostre a les reunions del Secretariat o Comitè Executiu de l'organització i als Plens del Comitè de Catalunya o Consell Central de la U.G.T., integrat per delegats de les Federacions d'Indústria i dels Comitès Comarcals.

I va arribar el moment de celebrar aquell congrés en plena guerra.

El primer problema que se'ns va plantejar va ser el de trobar un local adient. En necessitàvem un que reunís les condicions indispensables per encabir-hi el gran nombre de delegats que havien anunciat que hi assistirien i poder disposar d'un lloc per reunir-hi les ponències o comissions dictaminadores dels diversos temes que s'havien de tractar. També anunciada també la participació d'un nombre considerable de delegats de comitès comarcals que actuaven, com nosaltres al Secretariat, d'una manera provisional a tot Catalunya.

La C.N.T. havia requisat des de bon començament totes les sales d'espectacles i no els volíem demanar que ens deixessin o lloguessin un local en bones condicions. Fins que vam pensar en gestionar la utilització del Palau de la Música Catalana però bé que no teníem gaires esperances d'aconseguir-ho. Però no vam tenir cap problema i només els vam haver de garantir que no s'hi produiria cap desperfecte. Tots estàvem molt satisfets d'haver trobat aquella solució i jo estava contentíssim de poder celebrar el nostre congrés sindical en un marc de gran tradició catalanista com era el Palau del carrer més Alt de Sant Pere, mentre que alguns dels meus companys d'organització i de partit trobaven que aquell edifici tenia un aire massa aburgesat per a celebrar-hi un congrés sindicalista. Es que estàvem acostumats a celebrar tots els actes ^{en} locals sindicals rònecs a més no poder.

Estudiades les condicions que reunia l'edifici de l'Orfeó Català, vam convenir en què el millor lloc per a treballar les diverses comissions dictaminadores seria la sala on assajaven els orfeonistes. I així ho vam fer.

El III Congrés de la Unió General de Treballadors de Catalunya es va inaugurar el dia 13 de novembre de 1937 i va durar fins el dia 18. Van ser sis dies de treball intens i de nombrosos debats sobre les set granponències que vam presentar i els onze

temes sobre qüestions d'organització i altres problemes del moment.

La primera gran ponència era dedicada a establir el paper que tenien assignat els sindicats obrers en la lluita contra el feixisme; primer de tot, reforçar la solidaritat obligada amb els governs de la Generalitat i de la República; ajudar a donar un nou impuls i un nou ritme militar; propagar les consignes que es consideraven més convenientes per a precipitar la victòria contra el feixisme; demanar la creació de nous comandaments per a l'Exèrcit i fer veure la importància que tenia el Comissariat militar; multiplicar els actes de solidaritat entre la reraguarda i el front; remarcar la urgència de preparar noves reserves militars i la intensificació de les classes d'educació pre-militar que eren indispensables; completant aquestes atencions del front amb la mobilització de l'element civil per a la construcció de fortificacions i refugis.

La segona ponència es referia a qüestions polítiques i recordava que cada batalla guanyada al feixisme als fronts de combat era una passa en ferm per a la consolidació de les conquestes revolucionàries de la reraguarda; calia assegurar la continuació del control dels treballadors a la indústria, al comerç i a la banca, per a extirpar els residus feudals de l'Església i de l'oligarquia militar tradicional; calia mantenir i reforçar el Front Popular amb la incorporació de les organitzacions sindicals que no en formaven part; propugnar la repressió contra l'acció clauestina i l'espionatge; ratificar la unitat d'acció entre cenetistes i ugetistes. I davant l'Estatut de Catalunya i el problema de la llibertat de les nacionalitats peninsulars, deia: "El Congrés afirma que els pobles hispànics, una vegada acabada la guerra contra el feixisme es donaran l'estructura política que lliurement determinin les masses populars"; recordava que els sindicats obrers, per la seva finalitat i estructura no podien assumir les responsabilitats de govern però en circumstàncies especials com les que s'estaven vivint, la U.C.T. no s'oposaria a la participació de la C.N.T. ~~U.C.T.~~ a les tasques governamentals però repetint que la U.C.T. es sentia perfectament representada a Catalunya pel Partit Socialista Unificat; també reivindicava en aquelles circumstàncies en què no es podien fer eleccions, la participació sindical obrera a les activitats d'administració municipal perquè no s'hi tracten solament qüestions polítiques sinó també les que afecten a les condicions de vida dels treballadors i, per tant, com que la C.N.T. hi té represen-

tació, també n'hi havia de tenir la U.G.T.; sortint al pas de les acusacions que es feien a la nostra organització sindical sobre l'existència de la Federació Catalana de Gremis i Entitats de Petits Comerciants i Industrials (G.E.P.C.I.), calia aclarir que només havíem acceptat l'adhesió moral de les petites empreses creades per obrers emancipats que no tinguessin més de deu assalariats a Barcelona i no passessin de cinc a l'interior de Catalunya, i no podien pertanyer a la G.E.P.C.I. les empreses que tenien més d'un establiment o taller; respecte a les relacions de la U.G.T. amb els partits polítics afirmàvem que es volia mantenir la cordialitat de relacions amb tots els partits del Front Popular de Catalunya però, com organització eminentment obrera, a Catalunya continuaria mantenint relacions més estretes amb el Partit Socialista Unificat perquè es tractava d'un partit eminentment obrer i l'únic partit de la classe obrera de la nostra terra de disciplina estrictament catalana; finalment, en aquest mateix apartat s'afirmava que a la rereguarda hi havia elements emboscats i sabotejadors que actuaven contra les masses populars i les seves llibertats des dels organismes oficials i que era urgent de realitzar una depuració a l'aparell de l'Estat, de la Generalitat i dels Ajuntaments, i, molt especialment, de l'Exèrcit, de la Magistratura, dels òrgans coercitius estatals, dels alts càrrecs de l'Administració en general o de la burocràcia.

La tercera ponència tractava de les qüestions econòmiques i concretava els acords del Congrés ugetista d'aquesta manera: assignava als Consells d'Empresa i als Comitès de Control establerts, la missió de responsabilitzar-se en la recta aplicació del Decret que els havia donat vida, i en la vigilància constant del foment de la producció, ratificant el suport donat als organismes econòmics creats per iniciativa del Consell d'Economia de Catalunya i, en particular, col.laborar-hi a través dels Consells Generals d'Indústria i les Federacions Econòmiques, considerant que havien d'arribar a ésser els organismes rectors de la producció de tota mena; finalment, ratificava la voluntat de col.laboració per a coordinar els organismes que regulaven ~~les~~ les qüestions econòmiques a tot el territori de la República però advertint que "sense ~~que~~ que aquella unitat representés una renúncia del nostre poble a l'exercici de les llibertats que legalment i pràcticament té reconegudes"; afirmava que el Decret de Col.lectivitzacions i Control Obrer

Obrer era l'intent de reforma econòmica més interessant que s'havia fet a tot el territori de la República i que un any d'experiència no era suficient per arribar a conclusions definitives però sí que permetia reconèixer provisionalment la seva eficàcia com instrument d'organització econòmica de la producció; denunciava però que, per damunt de tota altra consideració era obligat de tenir la sinceritat de deixar constància de la manca de quadres preparats per a responsabilitzar-se en el govern de les empreses i que eren moltes les col·lectivitzacions que havien tingut com a preocupació primordial la d'augmentar els salaris i disminuir les hores de treball, tot cobrant salaris improductius perquè corresponien a jornals no treballats, la qual cosa demostrava que els obrers d'aquelles empreses es comportaven com a vulgars burgesos; pel que fa a les assemblees de treballadors, proposava que es celebressin fora de la jornada de treball per tal d'evitar l'abús de reunions en perjudici de la producció, (tal com ordenava el Departament d'Economia) i considerava que la Conselleria hauria de nomenar uns interventors especials encarregats del control rigorós de les empreses col·lectivitzades; també afirmava la conveniència d'establir una direcció tècnica i administrativa però vigilant la seva gestió; es pronunciava contra les empreses col·lectivitzades que es permetien repartiments de beneficis abans d'hora, com si es tractés d'empreses de propietat particular del treballadors; que la U.G.T. no era partidària de propugnar cap concentració d'empreses al marge de les normes i el control de la Conselleria d'Economia; protestava que alguns Comitès de Control d'empreses privades s'atribuïssin el dret d'exercir funcions directives i condemnava la intromissió sistemàtica dels delegats sindicals en les activitats reservades als Consells d'Empresa legalment constituïts; en el camp de la municipalització de serveis públics hi havia el problema que alguns municipis de Catalunya no feien cabal del Decret de la Generalitat sobre municipalització de l'estatge i cridava a l'ordre als que no acataven el que tenia legislat el nostre govern sobre aquella qüestió tan important per als treballadors que viuen en cases de lloguer i propugnava la municipalització de tots els altres serveis públics com eren els de transport urbà i els espectacles, però recomanant que prèviament tots els serveis públics fossin intervinguts pel Govern de la Generalitat;

quan es parlava de la nacionalització d'indústries, volien dir que es tractava d'un règim d'explotació pública per part de la Generalitat, exceptuant però aquelles indústries unificades a tot el territori de la República com per exemple els ferrocarrils d'interès general i la marina mercant; en canvi i en atenció a les circumstàncies de guerra que estàvem vivint, el Congrés considerava que encara no era l'hora d'anar a la nacionalització d'aquelles indústries que, com les mines, els transports mecànics, el gas i els subproductes haurien de ser nacionalitzats més endavant i mentre encara no fos un fet la nacionalització de les indústries de Serveis Públics, el Congrés es pronunciava: a) per la planificació de la producció elèctrica i la construcció de noves instal·lacions, la qual cosa correspondria a organismes de la Generalitat per a les indústries radicades en territori català; b) per a l'electrificació dels ferrocarrils, com a mitjà per a resoldre el gran part el problema de la manca de mitjans de transport; per a l'electrificació del camp català, amb la qual cosa s'aconseguiria elevar el confort i la producció dels camperols; ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ la creació ~~de~~ a Catalunya ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ per a ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ de la indústria del nitrogen que subministraria l'àcid nítric per als productes bàsics i l'adob necessari per a la terra; en el que feia referència a les indústries de guerra i especialment les de municionament, algunes de les quals havien estat militaritzades pel Ministeri de Defensa de la República, el Congrés propugnava que fossin militaritzades sí però amb la condició que això no significués la pèrdua de la personalitat d'aquelles empreses i reclamava el reconeixement dels Consells d'Empresa que hi havia en aquell moment com administradors insubstituïbles del capital social, independentment de les reformes que es fessin en l'organització interior del treball de l'empresa; respecte l'ordenació del comerç exterior català es proposava que, sense cap mena de dubte, correspongués a la Conselleria d'Economia de la Generalitat tot el relatiu a la producció catalana, coordinant-la amb la dels altres països de l'Estat; el Congrés també es va declarar partidari de nacionalitzar la banca privada i d'organitzar una Banca d'Estat amb capacitat de finançament per a les diverses branques de l'economia catalana. Mentrestant, érem partidaris d'intensificar la intervenció oficial a través del Consell Superior de Crèdit i de la Banca de la Generalitat; ~~§~~ assabentat el Congrés de la Creació de la

Caixa de Crèdit Industrial i Comercial de Catalunya, la U. . . acordava expressar el seu agraïment al Govern de la Generalitat; en tractar de les cooperatives de producció i treball, el Congrés feia observar que el Decret de Collectivitzacions i Control Obrer no parlava de les cooperatives d'abans del 19 de juliol del 36 que havien aconseguit un gran desenvolupament i calia facilitar la realització de noves iniciatives obreres encaminades a la creació ~~de noves~~ d'organitzacions cooperatives de la mateixa mena a base de poder disposar dels crèdits necessaris concedits per la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial de Catalunya; el 50% dels beneficis de les cooperatives procedents d'empreses collectivitzades legalment hauria d'ingressar a la dita Caixa de Crèdit Industrial i Comercial, advertint que només es podrien considerar com a cooperatives les entitats que formessin el seu capital social amb les aportacions individuals de tots els obrers cooperadors, advertint que cap empresa collectivitzada no es podria transformar en cooperativa si els treballadors que aspiraven a ser cooperadors no es comprometien a considerar el capital procedent dels antics propietaris com a crèdit atorgat per la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial de la Generalitat i, per tant, reintegrable a l'organisme esmentat; el Congrés també es va ocupar de les cooperatives de consum i va acordar de recomanar a tots els usuaris l'ingrés a una d'aquestes cooperatives per tal d'evitar els intermediaris que només serveixen per encarir els productes de primera necessitat i els altres; quan a la política de proveïments, el Congrés es va pronunciar per la centralització de tots els productes racionats o racionables per a ésser distribuïts, preferentment, entre les cooperatives de consum; sobre la racionalització del treball en fàbriques i tallers dintre el nou ordre econòmic establert a Catalunya, el Congrés va declarar: "En moments en què és indispensable intensificar fins al màxim la productivitat de la indústria, és necessari que els Sindicats prestin tot el seu ajut a aquelles normes d'organització científica del treball que permetin millorar la producció dintre d'un sistema econòmic en gran part collectivitzat i quan la lluita de classes ja va perdre bona part de la seva violència. Per tant, la classe obrera pot acceptar sense reserves qualsevol forma d'intensificació de la producció perquè té la garantia que ha de redundar en unes millores del seu benestar econòmic".

332

Les qüestions agràries constituïen la quarta de les ponències importants d'aquell Congrés i, per començar, es declarava que un dels problemes centrals de la Revolució era el de la terra. El lliurament de la terra als camperols que la conreaven expressava millor que res el caràcter revolucionari de la lluita contra la reacció i el feixisme. El Congrés es va pronunciar pel manteniment en tota la seva integritat dels Decrets de la Generalitat relatius a la reorganització de la vida del camp a Catalunya i es pronuncià també pel manteniment de les col·lectivitats agràries constituïdes, sempre que ho haguessin estat per la voluntat dels camperols que hi participessin i no fossin antieconòmiques. El Congrés també es pronunciava pel treball familiar o individual quan aquesta fos la forma preferida pel camperol; es va declarar partidari de l'aplicació del Decret sobre la distribució de la terra per tal que fos proporcionada en la quantitat necessària a tots els camperols que en volguessin però amb la condició de no deixar-ne ni un pam sense conrear. Per mitjà de l'organització del crèdit, el Govern de Catalunya hauria de facilitar la possibilitat de poder-ne disposar especialment ~~per~~ aquells pagesos que ho necessitessin pel treball familiar i també per les col·lectivitats creades per la voluntat lliurement expressada pels camperols. Es declarava que el Consell d'Agricultura era un organisme assessor de la Conselleria corresponent i com que ja en formaven part els representants dels treballadors de la terra de la U.S.T. de Catalunya calia proporcionar als nostres representants una orientació concreta. Havent-se presentat casos en què per resolucions de la Comissió de Responsabilitats s'havia redistribuït la terra dels terratinents fugitius o condemnats, s'acordava reclamar que abans de prendre una resolució qualsevol, la Comissió de Responsabilitats donés a conèixer l'expedient o expedients corresponents al Consell d'Agricultura perquè vegi quines podrien ser les repercussions que tindria la condemna dictada. Sobre les repressàlies dels grans propietaris de terres de conreu de Catalunya, el Congrés prenia l'acord següent: "En el problema de la redistribució de la terra, les Juntes Municipals Agràries de cada poble podran tenir un bon element de judici per a la seva actuació si el Govern de la Generalitat resolva que fossin declarats facciosos tots els elements que, a l'empar del Ban del general Batet, quan els fets del mes d'octubre de 1934, van espoliar o feren tornar els fruits als arrendataris i parcors". Els Sindicats Agrícoles Cooperatius catalans, diu el Congrés,

són la base a cada localitat de la Federació de Sindicats Agrícoles Cooperatius. Els adobs, la maquinària, les llavors i totes aquelles primeres matèries i també els mitjans de transport, seran facilitats als Sindicats per la F.E.S.A.C. (Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya), per mitjà de les Federacions Comarcals. I el Congrés acorda que els afiliats a la U.C.T. han de vetllar incansablement pel bon funcionament del respectiu Sindicat i pel respecte estricte a les seves normes, i propugna que les sancions reglamentàries als infractors siguin radicalitzades triplicant el seu import, sense perjudici d'arribar a l'aplicació de severes sancions d'ordre penal, prèvia la promulgació de disposicions en tal sentit. I d'acord amb l'orientació de fomentar l'exportació d'aquells productes amb els quals sigui possible l'adquisició de divises o ~~de~~ de primeres matèries, a la F.E.S.A.C. li correspon aquesta funció com a instrument de Govern que és en aquesta activitat i ha d'impulsar també la importació de llavors necessàries per a la sembra. El Congrés demana també que sigui establerta ràpidament la Caixa de Crèdit Agrícola. El Congrés es pronuncia per l'enfortiment del Comitè d'Enllaç entre la Federació Catalana de Treballadors de la Terra (UCT) i la Unió de Rabassaires com un pas previ per a la unificació de les dues organitzacions. En aquest camí, la Federació de Treballadors de la Terra i la U.C.T. en general estan disposades a realitzar els màxims sacrificis. I el Congrés es pronuncia també per la unitat d'acció amb la C.M.T. El Congrés es va pronunciar igualment per la creació, a cadascuna de les Vegueries o Regions de Catalunya, d'una escola mitjana d'Agricultura, en la qual els fills dels camperols puguin adquirir aquells coneixements tècnics indispensables que, a la vegada que els donin un nivell cultural superior, facilitin i impulsin un major rendiment de la terra. Finalment, la ponència aprovada parlava de la necessitat que les indústries de transformació de productes agrícoles passessin a integrar-se a les Federacions Agrícoles Cooperatives; que cada Sindicat accelerés la creació de cooperatives de consum; i no es va oblidar dels problemes forestal i ramader.

Les condicions de vida dels treballadors constituïa el tema de la ponència cinquena. Després de preocupar-se del problema de les subsistències en temps de guerra, el Congrés es va dedicar a establir el seu criteri sobre els problemes dels salaris i

31

va reivindicar del dret a un salari mínim per als treballadors no qualificats que cobrés les seves necessitats vitals; una escala de salaris per als obrers qualificats; un salari d'estímul a la major i millor producció i un salari igual a igual treball per als dos sexes. Va reclamar aleshores que fos obligatòria l'assegurança social de tots els treballadors comprnent-hi els casos de malaltia, accident de treball, invalidesa i maternitat i això era a finals del 37. Va propugnar ~~per~~ la nacionalització de l'assegurança i la reassegurança. I per a vetllar pel compliment d'aquest acora, es va aprovar una iniciativa encaminada a que la Secretaria de Treball del Consell Executiu o Secretariat de la U.G.T. de Catalunya es preocupés d'aquest problema d'una manera permanent i creés una assessoria tècnica sobre assegurances.

La sisena ponència va ser dedicada a la nova missió dels Sindicats en el nou econòmic establert en plena guerra. I es deia: «Els Sindicats no són els empresaris de la indústria, puix que això faria caure les nostres organitzacions en un sindicatisme de tipus gremial que substituiria la lluita de classes per una lluita fratricida entre la mateixa classe obrera. Són els treballadors de cada empresa els executors responsables, en la part que els correspon, dels plans i disposicions que en relació als problemes que afecten a la producció, emanin dels Consells Generals i Federacions Econòmiques de cada indústria. A l'efecte de poder exercir la seva missió amb coneixement de causa, els companys que representin la U.G.T. en els organismes econòmics superiors, cal organitzar immediatament escoles de militants responsables a base de l'ensenyança de les següents assignatures: nocions de comptabilitat industrial i mercantil; economia política; geografia econòmica; legislació social comparada; història dels moviments socials. Es a dir es tractava de crear una Escola de Militants per a posar en condicions als delegats sindicals i als membres dels Consells d'Empresa i Comités de Control per al compliment de la missió que els sigui confiada. En realitat el que cal és la creació d'una Universitat Obrera, com les que existeixen en diversos països.

Les qüestions d'Organització interna de la U.G.T. van constituir la sisena ponència. Havíem estructurat la nostra central sindical d'una manera provisional però sempre

131

mirant de posar-la al dia d'acord amb el que ens aconsellava l'experiència. Les delegacions o Comitès Comarcals s'havien establert sense poder-los adaptar del tot a la nova divisió comarcal de la Generalitat perquè encara no havia estat completada i el Nomenclàtor dels Municipis de Catalunya amb les modificacions produïdes per disposicions oficials aparegudes durant aquell any 1937 o sigui formalitzat el 31 de desembre del mateix any, encara no el coneixíem. Després del Congrés vam adaptar la nostra organització interior de Catalunya a la nova Divisió Territorial establerta per la Generalitat acabant amb les inservibles "províncies" de tan mal record. Vam adoptar, doncs, en compliment de l'acord del Congrés la divisió del territori de Catalunya en Vegueries i Comarques i vam tenir molt en compte els noms dels municipis que havien acordat canviar-se ~~el nom~~, potser exagerant l'afany de revolucionar-ho tot. I en poc temps vam adaptar tota la nostra organització a la legislació de la Generalitat.

Finalment, va venir el capítol de les qüestions diverses, en bona part circumstancials, d'entre les quals creiem que val la pena de registrar les següents:

"Tonada a Catalunya la facultat de crear centres d'ensenyament pel seu propi compte, segons l'art. 7 de l'Estatut, amb independència dels de l'Estat, i atès que l'Estat, d'acord amb l'art. 50 de la Constitució, pot mantenir i crear les institucions de cultura que cregui convenientes, la qual cosa comporta no sols una dualitat de direcció i de responsabilitat, sinó també un veritable desgavell, i essent l'ensenyament matèria tan delicada i de tanta transcendència, el Congrés acorda demanar als Governos de la República i de la Generalitat, que mentre la legislació vigent no faci possible un traspàs complet de l'ensenyament a Catalunya, es creï amb caràcter urgent un Consell Mixt de l'Ensenyament, la finalitat primordial del qual sigui la d'unificar i coordinar totes les activitats docents de Catalunya". [El Comitè de l'Escola Nova Unificada format per companys titulats dels sindicats de la U.C.T. i la C.F.T. no arribaria a donar solució al problema fonamental de l'ensenyament en català a tots els graus.]

I com a mostra de la preocupació del nostre Congrés sobre tota mena de problemes polítics i socials, anotem un altre acord encaminat a parar els peus als que fugien abans d'hora:

"Que interressi dels Governas i dels Ajuntaments que tot company que estenti un càrrec públic dintre del territori de la República, no pugui traslladar el domicili d'ell ni dels seus familiars a l'estranger. Així mateix, els Sindicats i partits antifeixistes vetllaran pel compliment d'aquest precepte entre els seus representants".

Però no hi va haver res a fer perquè els primers que van marxar esporuguits per suposades amenaces o per por a les bombes ja eren fora feia temps i cap d'ells no tornaria a Catalunya perquè els ex Consellers i ex Diputats i alts funcionaris continuaven cobrant el seu sou o els diversos sous que acumulaven.

Un altre dels acords preses a darrera hora es referia a la participació personal de diverses representants de partits polítics i organitzacions sindicals, alguns discursos dels quals van editar. I també es va acordar reunir en un volum tots els acords preses en aquell Congrés, amb una introducció de Rafael Vidiella, president del Comitè de Catalunya i un pròleg meu, com a secretari general.

Havíem parlat Josep Dal Barrio, vingut del front; Joan Comorera, secretari del Partit Socialista Unificat de Catalunya; José Rodríguez Vega, secretari general de la Comissió Executiva de la Unión General de Trabajadores de España que aleshores tenia com a president a Ramon González Peña; Ramon Lamonedá, secretari del Partido Socialista Obrero Español; i Antonio Mije, membre del Buró Polític del Comitè Central del Partido Comunista de España. Aquestes tres darrers representaven els diversos sectors polítics i sindicals espanyols que es trobaven refugiats a Catalunya i eren d'orientació socialista o comunista.

De tots aquells discursos, només reproduiré els primers fragments del que va pronunciar Ramon Lamonedá perquè, dels forasters, va ser l'únic que es va comportar amb el respecte degut a la catalanitat de la nova U.G.T. que renaixia després de molts anys d'haver estat espanyolitzada a casa nostra mateix:

Camaradas de Cataluña; El Comité de Enlace de los Partidos Socialista y Comunista nos ha designado a Mije y a mí para que os transmitamos el saludo cordial de los dos partidos que hoy trabajan en común con la esperanza, bien fundada, de que ha de llegar un día - que nosotros queremos próximo -, en que los dos partidos sean uno, como uno es el capitalismo y uno es el proletariado.

Quisiera yo, en compensación a profundidad de pensamiento a bellezas de dicción, que no poseo, poder deciros estas breves palabras en el idioma catalán; que yo bien sé que

tedos anhelamos sea vínculo de nuestro pensamiento el mismo lenguaje que asomó nuestro espíritu a la vida.

ello
No siéndome posible, quiero consignar, como primera manifestación, el profundo respeto que me merece este cariño, de raigambre muy honda, que vosotros tenéis a lo que es singular de Cataluña, sin mengua para nada; que bien equivocado está quien otra cosa piense, ni para los ideales, no ya del proletariado español, sino del proletariado de todo el mundo.

Barcelona ha tenido siempre una enorme fuerza atractiva como ciudad industrial, como urbe, como pueblo agitado, unas veces por pasiones y siempre por ideales. Y en este momento en que como miembro del Partido Socialista Obrero Español me dirijo a vosotros, quiero evocar aquel día, el primero que yo puse mi planta en Barcelona, en que el primer presidente de la Unión General, García Quejido, y yo, por encargo de la Ejecutiva del Partido Socialista, vinimos en los postreros días de noviembre del año 20 con una gran ilusión en los dos; en mí, como joven, por no conocer hasta entonces vuestra ciudad; en él, como viejo militante, por conocerla profundamente, con la ilusión de que comenzaba a rectificar un error acerca del cual nosotros, socialistas, hemos tenido muy firme criterio para combatirlo. Era el error del apoliticismo proletario.

Entonces abrigábamos la esperanza de que aquel llamamiento hecho en carta privada, pero histórica, por Salvador Seguí, diciendo a quien tenía que decirlo, para que lo supieran quienes teníamos que saberlo, que la C.N.T. debía ir al Parlamento, que la situación dramática de Barcelona y de España lo exigía. "A Roma por todo", era su gráfica expresión. Y esta gestión se truncó en parte por persistencia en el error. En parte también porque el vehículo de aquella gestión, el hombre encargado de servirnos de enlace con el organismo que tenía que dar satisfacción a la propuesta, cayó acribillado a la puerta de su casa veinticuatro horas después de iniciar esta conversación de tipo histórico. La muerte de Layret, el hombre que con nosotros y con otras camaradas intervenía en el asunto, frustró nuestra gestión.

Yo saludo en vosotros, tanto en nombre del Comité de Enlace como del Partido Socia-

lista Obrero Español, la realidad de una organización sindical que no sólo es fuerte y camina tras las tres iniciales de U.G.T., sino que va del brazo, y en buena compañía, de los núcleos políticos que son su vanguardia permanente. Por eso, aquí hoy habéis tomado resoluciones que definen vuestra posición política, y que la definen después de desechar la obligatoriedad de una sumisión determinada a los partidos políticos proletarios que se enumeraban.

Es precisamente por eso, por el error de esa obligatoriedad, por lo que la Unión General nació en el 88, pudiendo haber nacido el 82. Y es por eso por lo que el artículo segundo de nuestros Estatutos asegura a todos los militantes de nuestros Sindicatos el respeto a la singularidad de su pensamiento filosófico...

La candidatura única que es va presentar per a l'elecció de la Presidència del Comitè de Catalunya i del nou Secretariat o Consell Executiu va ser formada i votada amb els noms següents:

Rafael Vidiella, president del Comitè de Catalunya; Josep Moix, vicepresident; Miquel Ferrer, secretari general i Cap del Secretariat o Consell Executiu; Tomàs Molinero, secretari d'Organització; Elisa Uris, Vidua de Seg's, secretària Administrativa; Agustí Cid, secretari de Propaganda; Joan Fronjosà, secretari d'Economia; Manuel Alloza, secretari de Treball; i Fulgencio Hernández, secretari de Serveis Socials.

Aquesta candidatura s'havia establert de manera que formessin part del Secretariat representants de les principals Federacions d'Indústria de la U.G.T. de Catalunya. I formarien part del Comitè de Catalunya o Comitè Central de la U.G.T. de Catalunya, els secretaris generals de les Federacions Catalanes d'Indústria i els representants de Comarques o Vegueries. Les reunions ordinàries del Ple del Comitè de Catalunya es celebrarien una vegada al mes i les del Secretariat serien setmanals. El primer Ple es va fer a Barcelona-ciutat i a partir del mes de gener i fins al mes de novembre de 1938 es van anar celebrant a una comarca diferent. Però el del mes de desembre d'aquell mateix any, quan ja es donava per perduda la nostra guerra, el vam fer a Barcelona per a organitzar la retirada i l'evacuació.

Tornant a parlar de la candidatura que va ser aprovada per la gran majoria del

III Congrés de la U.G.T. de Catalunya, vull fer constar que l'únic nom que va ser esborrat, sense canviar-lo per un altre, va ser el meu. Era una manifestació del ressentiment d'uns antics companys bloquistes. Després, em vaig assabentar que els vots que em mancaven per arribar al total dels que havien tingut els altres companys de candidatura eren els d'alguns delegats sindicals ugetistes de la comarca del Gironès ~~controlats~~ controlats pel P.O.U.M. Perquè amb motiu dels fets de Maig del 37, van convenir que només fossin expulsats de la U.G.T. els dirigents del P.O.U.M. que eren els principals responsables dels fets sagnants que havien costat la vida al nostre company Antoni Sesé. I el principal dirigent de la secció gironina del P.O.U.M. era un bon xicot un dels militants més actius del desaparegut Bloc Obrer i Camperol que havia continuat al P.O.U.M. mentre jo i d'altres companys i amics n'havíem marxat; l'estimat company ex bloquista era Miquel Gayolà, a qui mai no vaig guardar cap mica de rancor per aquella prova del seu antic ressentiment per haver abandonat jo els rengles del seu nou partit amb les tesis del qual havíem discrepat després de molts anys de treball en comú. I sempre he considerat aquell fet de Miquel Gayolà com una simple entremaliadura sense importància.

Relació de les Federacions Catalanes d'Indústria de la U.G.T. en el moment de celebrar-se el III Congrés:

Federació Catalana de Treballadors d'Aigua, Gas i Electricitat; Federació Catalana d'Arts Blanques i Alimentàries; Federació Catalana de Treballadors de Banca, Borsa i Estalvi; Federació de Funcionaris Municipals de Catalunya; Federació Catalana de Sindicats de la Indústria Gastronòmica de Catalunya; Federació Catalana de la Indústria del Paper i Derivats; Federació del Transport Terrestre de Catalunya; Federació Catalana de Treballadors de la Terra; Federació Catalana de Treballadors de l'Ensenyança; Federació Catalana de les Indústries Fabril, Tèxtil i Rams Annexes; Federació de la Indústria de l'Edificació de Catalunya; Federació Catalana de les Indústries Gràfiques i Similars; Federació Catalana de Sindicats de la Indústria de la Fusta; Sindicat Nacional Ferroviari, Zona 9a.; Federació Sidero-Metal·lúrgica de Catalunya; Federació Catalana de Treballadors Sanitaris; Federació Catalana del Vestit i Ajençament; Federació

177

Catalana d'Indústries Químiques; Federació Catalana de la Indústria de la Pell; Federació Catalana del Transport, Pesca i Indústries Marítimes; Sindicat de Petrolis. Secció de Catalunya; Organització Telefònica Obrera de Catalunya; Sindicat de Correus. Secció de Catalunya; Federació Catalana d'Obrers Boters; Federació Catalana de Barbers i Ferruers; Federació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya; i estaven en tràmit de constitució; la Federació de Treballadors Mercantils de Catalunya; Federació Catalana de la Indústria ~~de~~ d'Espectacles Públics; Federació de Treballadors de les Assegurances i la Previsió de Catalunya. En total, eren 26 federacions constituïdes i tres que es van constituir abans dels tres mesos posteriors a la celebració del Congrés. El Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, amb les entitats germanes de tot Catalunya formarien part de la Federació de Treballadors Mercantils ^{ja} esmentada. I també teníem adherida, fraternalment, la Federació de Cooperatives de Catalunya.

Durant tota la nostra guerra, la U.G.T. de Catalunya figurà en primer rang, al costat dels partits i organitzacions catalanes que lluitaren al front i en el terreny de la producció contra Franco, la Falange i els seus aliats Hitler i Mussolini. L'esperit de lluita dels treballadors ugetistes es demostrà a tot arreu. El sentit de responsabilitat, l'esperit constructiu i l'acció combativa foren la característica de la U.G.T. de Catalunya. A la rereguarda, les seves campanyes de cara a la guerra, la defensa i ordenament de la nova estructura econòmica del moment i el vetllar pels interessos dels treballadors foren preocupacions constants dels nostres Sindicats. La col.laboració dels representants de la U.G.T. de Catalunya als fronts de combat, a la indústria, al camp i als organismes econòmics i socials del Govern Català fou d'una eficàcia evident. L'acció d'ajut i solidaritat envers els refugiats vinguts a la nostra terra, procedents dels territoris ocupats o amenaçats pels exèrcits franquistes, fou important i fraterna. L'ajut a la infància tingué en els Sindicats de la U.G.T. de Catalunya una fervorosa cooperació, per mitjà de la nostra organització anomenada "Ajut Infantil de Rereguarda" i les seves colònies eren molt elogiades per les organitzacions antifeixistes estrangeres que ens visitaven en plena guerra i per totes les persones que les visitaven periòdicament. I en aquelles circumstàncies de guerra es pot dir que la gran majoria dels infants que trobaven acolliment entre nosaltres eren, especialment, els dels refugiats ~~castells~~ de llengua castellana.

L'aplicació dels acords del nostre III Congrés ens donaria molta feina i ens calia començar com més aviat millor. Per això vam celebrar una reunió especial del Secretariat per a triar els acords que consideràvem de realització immediata pels diversos departaments del nostre Consell Executiu. I una vegada fet el pla general de distribució d'activitats, convocàrem el Ple del Comitè de Catalunya amb els representants de les Federacions d'Indústria i els delegats comarcals o de Veueria.

havia pres

Joan Comorera/~~representant~~ possessió de la Conselleria d'Economia de la Generalitat el dia 30 de juny de 1937; Manuel Serra i Moret es va fer càrrec de la presidència del Consell d'Economia de Catalunya el dia 4 de juliol; Estanislau Ruiz Ponseti va deixar de pertànyer al dit Consell per a ocupar la Sotssecretaria d'Economia i jo el vaig substituir com a Ponent d'Organització del Treball i Vocal del Consell. I com que tenia dret a tenir un secretari, vaig demanar la col.laboració del company i amic Josep Soler i Vidal qui cuidaria de la nostra oficina que ja disposava d'una secretària.

Aleshores, entre la U.G.T. i el P.S.U. teníem ^{en} més vocalies del Consell d'Economia a les nostres mans, de les 15 que formaven el Consell: Joan Froljosa, era Ponent de la Producció Metal.lúrgica i ~~Minera~~ Minera; Jaume Camps, de la Tèxtil; Joan Grijalbo, de Comerç interior i exterior; J. Puig Pidemunt, del ram d'Alimentació; i jo, d'Organització del Treball. Però, a més a més, teníem al Consell un altre militant del P.S.U. i la U.G.T.: Felip Barjau, que hi representava la Confederació de Cooperatives de Catalunya. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

Les sessions del Consell van anar celebrant-se amb una certa cordialitat entre cenetistes i ugetistes i, més de quatre vegades, sota els bombardejos. Però com que el President Serra i Moret no feia cap gust d'aixecar-se de la presidència per anar al refugi ni proposava de suspendre la sessió, tots continuàvem asseguts als nostres llocs.

Mentre vaig ser membre del Consell d'Economia, l'únic incident que es va produir entre ugetistes i cenetistes va ser a propòsit de la sindicalització dels Espectacles Públics realitzada per la C.N.T. exclusivament a favor seu. El Consell va acordar cridar al secretari del Sindicat cenetista corresponent i va comparèixer un individu alt i gros que parlava en castellà però que es veia que entenia el català, i ~~des~~ de seguida va adoptar

un aire desafiador. Alí devia pensar que la reunió acabaria a trets perquè quan vam sortir de la sala de sessions portant-me el cenetista de braç, hi havia dos Mossos d'Esquadra a la porta per si calia restablir l'ordre en nom de l'autoritat catalana. Però, no va passar res. Jo havia proposat al company cenetista que estudiéssim la millor manera de resoldre el problema de la municipalització d'aquell servei públic i si trobàvem una fórmula acceptada pel Consell, també podríem aplicar-la al servei de tram-
^{com l'altre servei públic}
vies que ~~estava~~ estava monopolitzat i sindicalitzat a la manera cenetista amb tots els cotxes pintats de roig-i-negre com si fossin ~~en~~ propietat de l'organització confederal.

Vam sortir a la Diagonal i vam estar passejant, ell i jo, des de davant de la Conselleria fins al Passeig de Gràcia. Al cap de mitja dotzena de ~~voltes~~ voltes, va semblar que ja havíem trobat la fórmula que, en principi, era acceptada pel cenetista: l'Ajuntament es faria càrrec dels serveis municipalitzables i la C.M.U. continuaria ocupant tots els llocs de treball i també tindria el control d'aquells serveis públics municipalitzats, si a l'Ajuntament els semblava bé. Però es veu que la fórmula no va inspirar confiança al comitè del Sindicat d'Espectacles Públics i al de Transports Urbans cenetistes i les coses van continuar igual que abans a desgrat d'haver-se incorporat al Municipi barceloní els regidors que hi tindria la C.M.U. a partir del 22 d'octubre del 36: J. Pérez Combina, Antoni Muñoz, Jaume Aragó, Joan Puig i Elies, Vicente Burrios, Jaume R. Magrinyà, Magí Cabruja, Ponciano Alonso i Alexander Gilabert. En total, nou regidors.

I el dia 25 d'aquell mateix mes i any, s'havia signat el Pacte entre CNT-UOT-FAI-PSU. Estàvem a partir un pinyó.

La vida interna de la U.C.T. de Catalunya era molt intensa, la cordialitat de relacions entre tots els que hi teníem càrrecs de responsabilitat s'havia afermat cada dia més i el fet d'haver estat elegits democràticament ens permetia de mantenir-nos fermes en les nostres posicions davant dels que en nom del P.S.C. intentaven de filtrar-se a la U.C.T. valent-se de la presció partidista i de tots els mitjans de coacció que tenien al seu abast.

Antoni Mije, membre del Buró Polític del Partido - així anomenàvem entre nosaltres al Partido Comunista de España refugiat a Catalunya -, tan bon punt va acabar el Congrés

va anar a plantejar-me la "conveniència" - per a ells - de formar part del Comitè de Catalunya de la U.G.T. com a delegat "fraternal" del "partit germà", i per la seva condició de Cap de la Comissió Sindical del P.C.E. que no tenia un sol sindicat per controlar, i encà que havia arribat com a refugiat a Barcelona, procedent de València, després d'haver abandonat Madrid, ^{dels membres} i cap de la seva comissió político-sindical no tenia feina enlloc, ni ~~construccions~~ del seu ofici, quan hi havia feina per tothom que en volgués fer. També els passava el mateix als dirigents ugetistes de la Unión General de Trabajadores de España que, per mor d'haver de "treballar" a l'entorn del Govern de la República s'havien residenciat a Barcelona i no podien controlar cap sindicat perquè nosaltres havíem adoptat una estructura autènticament federal o sigui amb plena personalitat orgànica independent i només veníem obligats a lliurar-los la cotització convinguda.

Davant d'aquella situació, el camarada Mije em va convocar a una "reunió ampliada" de la seva Comissió Sindical del P.C.E. Ens vam reunir a l'edifici en construcció que havia requisat el P.S.U. per al Partido i les seves comissions de treball. Aquell edifici era al capdamunt del carrer de Balma a mà esquerra. Em va oferir un lloc a la seva Comissió i els seus serveis d'orientació sindical revolucionària basada en l'estudi documentat del funcionament dels sindicats soviètics, com si a Catalunya tinguéssim establerta la unitat sindical forçosa i la dictadura del proletariat, i només hi haqués un partit com a la Unió Soviètica. No s'aonava que nosaltres encara érem uns vulgars reformistes. Li ho vaig agrair molt però no ho podia acceptar perquè tenia molta feina a la U.G.T. i al Consell d'Economia, i, a més a més, ^{tenia} les reunions del Comitè Executiu del P.S.U. a les quals havia d'acudir per a informar sobre la marxa de l'organització sindical.

Al cap de pocs dies, el camarada Mije es va presentar al meu despatx de la U.G.T., al primer pis del número 3 del Passeig de Pi i Marçall, abans Passeig de Gràcia, i em va oferir, molt amablement, la seva col.laboració. Es tractava de trobar la manera d'incorporar-lo al Comitè de Catalunya de la U.G.T. o Consell Central ugetista per a tenir una certa autoritat damunt dels Sindicats del ram de l'Alimentació de Catalunya, refiat que per part dels dirigents de la F.O.S.I.G. (Federació Obrera de Sindicats de la Indústria

Gastronomica), en bona part dirigida per companys procedents del Partit Comunista de Catalunya, no hi tindria cap dificultat.

Vaig preguntar-li si treballava en alguna empresa o col·lectivitat del ram i em va dir que no. Ell era forner d'ofici i, tot rient, li vaig dir que m'ensenyés les mans.

« Sí, li vaig dir. Les tens grosses com les tenia un bon amic meu, també forner, que encara pastava a mà; Marcel·lí Perelló, d'Estat Català i un dels encartats en el procés sobre el complot de Garraf. Però tu tens unes mans molt ben cuidades i en veu que fa temps que no treballes de l'ofici.

No em va contestar i, sense comentaris, em va dir que es donaria l'alta del Sindicat de Barcelona, que de seguida es faria elegir membre o secretari del Comitè Local i després l'elegirien secretari de la Federació corresponent i assistiria amb tots els drets al Comitè de Catalunya de la U.G.T.

Li vaig replicar que, per començar, no podria ingressar al sindicat de Barcelona si no demostrava que treballava de veritat en un forn, perquè hi havia un acord que així ho manava per tal d'evitar que hi haguessin camuflats amb carnet de treballador sense drets a tenir-ne. Tampoc no hi va fer cap comentari.

Es va mirar el rellotge i em va dir que tenia tard. Era un rellotge d'or d'aquells que tenien una tapa per evitar qualsevol cop a l'esfera. I jo li vaig dir:

- Veo que te estás aburguesando porque presumes de un magnífico reloj de oro.
- Era de un fascista que mataron en Madrid -, em va contestar.
- Pues ya sabes que todas las joyas requisadas hay que ponerlas en manos de Indalecio Prieto, como parte del patrimonio nacional -, li vaig fer jo.

Em va girar l'esquena amb un arronsament d'espatlles i se'n va anar.

Un altre destacat militant del P.C.E. que es deia Garcia-Lago també va voler formar part del Comitè de Catalunya de la U.G.T. i va valer-se d'altres procediments. No va acudir a mi sinó al company Tomàs Molinero, Cap de la Secretari d'Organització, i aquest va fer que hi representés a una nova federació sindical que encara no s'havia creat: la Federació Catalana de Sindicats d'Oficis Diversos que seria formada, ^{(Principalment,} per sindicats de poblacions petites on no es podien fer sindicats de ram perquè hi havia pocs afiliats.

Però es veu que el nostre sistema de treball no feia per ell perquè anàvem a les reunions amb un Ordre del Dia sobre problemes molt concrets i no estàvem per discursos. Ho devia trobar molt avorrit i al cap d'un parell de sessions ja no el van veure més al Ple del Consell Central ugetista. I va fer bé de no tornar a cap altra reunió perquè ja havia preparat una proposta per encarregar-li l'aplicació dels acords de les Resolucions mensuals del nostre organisme superior que es publicaven a "Treball" i a Las Noticias. Amb aquell pla de treball no hauria tingut temps per avorrir-se perquè aleshores el territori de la Generalitat de Catalunya ja estava dividit en 9 Vegueries, 38 comarques i 1074 municipis i els Sindicats ugetistes d'Oficis Diversos que teníem constituïts eren prop d'un miler.

Una cosa pitjor li va passar quan aconseguí filtrar-se a la Secretaria General del P.S.U., instal·lada al Casal "Carlos Marx", establert a l'antic edifici de l'aristocràtic Cercle Equestre del Passeig de Gràcia on hi havia com a Cap de l'Oficina de la Secretaria General del partit el nostre company Abelard Tona i Nadalmai.

L'amic Tona es va adonar que Garcia-Lago havia estat destinat a la dita oficina per a "controlar-lo" i al cap d'un parell de dies de deixar-li fer el nas prop d'ell, un matí, abans que l'intrús es presentés a "treballar" va fer que li traslladessin la taula i la cadira que li havien portat, a una de les habitacions del pis de dalt on s'hi feien reunions de comissions de treball o de ponències. I Garcia-Lago s'hi va haver de resignar perquè Joan Comorera va aprovar el que havia fet el company Tona.

Pero Asnar, el president del C.A.D.C.I., havia esdevingut un protegit polític de Lolo- res Ibarruri, La Pasionaria, també de la colla de refugiats polítics sense feina i després ^(va) presentar-lo als Instructors soviètics com el millor sots-secretari ~~monetari~~ o substitut de Comorera, en un moment determinat. Però aquella maniobra també va fracassar perquè Joan Comorera ~~no~~ va autoritzar al company Tona perquè es desempallegués d'Asnar.

I, finalment, va arribar el moment de crear la nostra projectada Escola de Militants Sindicals.

Havia començat a donar uns cursos sobre la nova missió dels treballadors en el nou ordre econòmic establert a Catalunya, prenent per base les conferències que havien pro-

1747

munciat abans que es celebrés el nostre III Congrés ugetista els estimats companys Estanislau Ruiz Ponsetí i Joan Fronjosà Salamó, ambdues diputats al Parlament de Catalunya, antics afiliats a la Unió Socialista de Catalunya i després militants del Partit Socialista Unificat.

Jo diria que l'autor del projecte de decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer que es va discutir i aprovar, primer al Consell d'Economia i després al Govern de Catalunya, fou el bon amic Ruiz, el mateix que amb el títol Les empreses col·lectivitzades i el nou ordre econòmic, havia pronunciat una conferència, bona de debò, al Casal de la Cultura de Barcelona que s'havia instal·lat, arran del 19 de Juliol, a l'estatge que havia estat del Círculo del Ejército y de la Armada a la Plaça de Catalunya. I no es podia donar un millor destí a una entitat d'aquella mena, del ^{el} ~~la~~ qual va ser primer secretari general l'amic Abelard Fabrega, dirigent de la Federació Catalana de Treballadors de l'Ensenyament (UCT) i membre del Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU), també procedent de la Unió Socialista de Catalunya.

Ruiz Ponsetí, en aquella conferència pronunciada el dia 9 de setembre de 1937, posava el dit a la llaga als problemes que teníem plantejats amb motiu del Decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer i als criteris bon xic divergents que hi havia entre la C.N.T. i la U.G.T. de Catalunya sobre la seva aplicació i el seu significat.

Heus ací uns fragments:

«Retrotreiem-nos als primers dies en què s'estava elaborant el Decret de Col·lectivitzacions. Eren aquells dies, abans de l'octubre de l'any passat (1936), en què entre les organitzacions polítiques i sindicals de la nostra terra es començava a buscar la fórmula legal que pogués donar una riera prou ampla al moviment econòmic, que ja s'havia fet molt sovint una realitat. La realitat era la que és sempre en casos semblants. Hi havia a la nostra terra una revolta militar. Hi havia una burgesia que sentí soroll al carrer i va fugir; és un fenomen eternament reproduït. La burgesia no vol soroll, i quan hi ha soroll sempre fuig. Deixà les fàbriques abandonades. La indústria queda sense funcionar i ¿què va ocórrer? Allò que fatalment havia d'ocórrer. Si en el nostre país no hi hagués hagut un ferment de revolució econòmica innegable, si hagués estat el país més pacífic i el més

148

endarrerit del món, potser hauria passat també una cosa semblant. Quan els treballadors acuden a les seves fàbriques i les troben tancades, i troben escapçada la font de la seva vida, perquè ha fugit el burgès, el primer que se'ls ocorre és prendre possessió d'allò que, en bona justícia social, ja és seu. I va venir la presa de possessió de les fàbriques pel proletariat, davant d'una burgesia fugitiva, davant d'una burgesia que covadament abandonava el seu camp de lluita natural, i per això era natural, també, que la massa treballadora prengués possessió de les seves eines de treball. D'aquí vingué l'inici de la transformació econòmica que tots estem vivint... Publicat ja el Decret de Col·lectivitzacions, posat en marxa aquell nou mecanisme legislatiu, aparegué immediatament la crítica a l'entorn del mateix. Era evident que havia de despertar una crítica intensa a Catalunya i, principalment, fora d'ella; que se n'havien d'ocupar a tot el món tots els que s'interessaven per aquestes qüestions. I la primera crítica seriosa que aparegué, als primers motius de crítica fonamentada que vàrem veure a l'entorn del Decret de Col·lectivitzacions de la Generalitat, era que no deixava resolt, que deixava plantejat, però sense precisar la seva solució, el problema de les indemnitzacions. Es prenien possessió de les empreses, sense tractar amb els antics empresaris, que uns eren fugitius, uns eren facciosos, n'hi havia que estaven francament en contra del moviment alliberador del nostre poble, però d'altres eren víctimes innocents d'un moviment de renovació, que havia de fer la seva marxa d'una manera impertorbable... És possible que el dia que s'arribi a la solució definitiva, aquesta sigui molt semblant a la que ha hagut d'adoptar el Consell d'Economia en proposar - i el Consell de la Generalitat en resoldre -, el problema de la municipalització de l'estatge a Catalunya. Sabeu tots que aquest és un problema resolt, resolt damunt del paper; però les coses que es fan damunt del paper, si es fan d'una manera justa, arriben sempre a la realitat i aquest problema de la municipalització de l'estatge a Catalunya ha estat resolt mitjançant unes indemnitzacions, unes indemnitzacions limitades, sí, als antics propietaris, però indemnitzacions a la fi... >

En parlar del funcionament intern de les empreses col·lectivitzades i de la manera democràtica d'elegir els Consells d'Empresa així com del concepte de propietat dels treballadors de certes empreses col·lectivitzades i també de creure que eren una cosa sem-

blant a les cooperatives de treball que existeixen des de fa molts anys a tot el món, Ruiz Ponseti ho solaria d'una manera ben entenedora:

<Alguns han al·legat que aquest principi, absolutament democràtic del règim de les empreses col·lectivitzades, és gairebé una còpia de la constitució de les Cooperatives de Treball i de Producció. En efecte, les Cooperatives de Treball es regeixen per un principi molt semblant. També l'Assemblea és sobirana en tot moment. També l'Assemblea és l'única font de nomenament del Consell d'Empresa, el que se'n valgui dir. I, per tant, si tenim moltes Cooperatives de Treball que funcionen bé a base d'aquests principis democràtics, ¿per què és criticable l'aplicació del mateix principi en la constitució dels Consells d'Empresa de les indústries col·lectivitzades? Jo crec - diu Ruiz - que la font essencial de la diferència és molt senzilla de trobar. Una Cooperativa de Treball és una empresa que neix d'una manera modesta i que va fent una creixença acompassada, una creixença lenta. Per tant, al mateix temps que creix l'empresa, va fent una obra pedagògica entre els seus elements constitutius, que es van acostumant al propi govern de la Cooperativa i llavors fan créixer l'empresa i fan el seu aprenentatge de directors d'indústria. Quan l'empresa arriba a ésser gran, generalment després d'unes fatigues incalculables, hi han hagut ja uns quants mestres d'energia dintre de la pròpia Cooperativa, que estan en condicions d'erigir-se en Consell Directiu, i aquella tasca pedagògica inicial és la base del triomf de la pròpia Cooperativa... Aquesta semblança entre empreses col·lectivitzades i societats cooperatives, ha conduït alguns sectors de treballadors de la nostra terra a formular la pregunta de si moltes de les empreses col·lectivitzades podrien transformar-se en societats cooperatives; és més, si en molts casos d'aplicació del Decret de Col·lectivitzacions, es podria anar directament a la constitució d'una Cooperativa de Treball. Això en tots els casos que pugui aplicar-se, serà una equivocació i no solament una equivocació legal sinó una equivocació econòmica fonamental. En primer lloc, legalment no hi ha més que una fórmula per a constituir Cooperatives, que és constituir un capital inicial per aportació dels mateixos que constitueixen la Cooperativa. Constituir una Cooperativa a base d'una aportació exterior, sense que hi hagi cap esforç inicial dels mateixos socis que la constitueixen, en el sentit de constitució de capital, és una cosa completament estranya

a la nostra legislació. Dir: aportem com a capital aquesta cosa que és d'un altre, legalment, no pot fer-lo ningú a la nostra terra. En canvi, dintre del Decret de Col·lectivitzacions, hi ha una fórmula ampla d'apropiar-se a favor dels treballadors de l'empresa, amb les restriccions que implica la mateixa legislació, d'aquell fons industrial de les gran empreses que depassen a'un cert nombre de treballadors. Per tant, l'única fórmula possible a adoptar, per a l'apropiació d'empreses industrials, és la marcada en el Decret de Col·lectivitzacions. Hi ha un altre comentari a fer en aquest sentit, i és que les conseqüències posteriors a què s'ha arribat en l'aplicació del Decret de Col·lectivitzacions ha estat que la Generalitat ha pogut percebre una part importantíssima dels guanys industrials de les empreses col·lectivitzades. Això té un fonament de justícia indubtable, per quant la Generalitat que fa l'aportació del capital industrial, en forma d'autorització de la mateixa apropiació, té el dret innegable a distribuir els guanys de la producció de la forma que tingui per convenient. En canvi, la mateixa aportació no ha estat mai legislada per a les Cooperatives, de manera que la constitució d'una empresa apropiada a la societat burgesa, constituint-la en forma de Cooperativa, avui seria una defraudació a la Generalitat, puix que representaria defugir aquesta participació important en els guanys industrials, a favor de la Caixa de Crèdit Industrial de la Generalitat... Hi ha un altre aspecte del Decret, que és molt important. És el que ha donat lloc a Catalunya a més protestes, a més abusos, a més atropells injustificats a la petita burgesia, a més atropells als productors autònoms que ni burgesos eren perquè no explotaven cap treballador i que gairebé s'explotaven ells mateixos, sotmetent-se a un règim de treball excessiu. Em refereixo al règim d'Agrupaments Industrials que foren previstos en el Decret per a deixar una porta oberta a la possibilitat d'arribar a una distribució lògica des del punt de vista econòmic de la nostra indústria... Però la pràctica revolucionària va conduir a fer d'aquest principi un abús. Es va interpretar que a l'ombra del principi es podia fer una suma no solament de la gran indústria amb la petita, sinó que es podia arribar a l'apropiació de petitíssimes indústries, a l'apropiació de petitíssims establiments comercials, d'aquests que estan explotats gairebé en règim individual o màxim en règim familiar. Aquest sistema d'agrupaments ha donat lloc a queixes incalculables, a

571

atrèpells inqualificables, ha abocat a una misèria immerescuda sectors molt extensos de la nostra petita ^{(burgèsia que} ~~burgèsia~~ ha fet una queixa amarga a aquesta actuació creient que era una actuació derivada en línia directa del règim de col·lectivitzacions...

Era un advertiment severíssim per tots aquells sindicats o grups que s'havien apropiat d'interessos que no eren seus i que no els havien costat cap mica de suor. Era la denúncia dels fanàtics de l'anomenada economia confederal cenetista que transformava a uns treballadors en propietaris i als modestos treballadors autònoms en miserables després d'haver estat lluitant durant molts anys per a poder emancipar-se de l'exploració burgesa.

L'altra conferència que hem esmentat de Joan Fronjosà, tenia per títol La missió dels treballadors i la dels Sindicats en la nova organització industrial, es va donar al Centre Autonomista de Repenents del Comerç i de la Indústria (CANCI) el dia 2 d'octubre de 1937, i totes dues van ser editades per la UGT aquell mateix any. Per tant, era entorn dels problemes que es plantejaven en aquells opuscles que calia iniciar les activitats de la nostra Escola de Militants.

Joan Fronjosà dedicava la seva atenció a l'anàlisi de l'experiència adquirida durant un any de vigència del Decret de Col·lectivitzacions, ampliant la crítica feta per Ruiz Ponseti. Entrava en més detalls sobre el funcionament dels Consells d'Empresa i els Comités de Control i dedicava principal atenció a la missió dels Sindicats obrers en el nou règim polític i social que s'havia establert a Catalunya, advertint als treballadors que els organismes de lluita havien esdevingut organismes constructius i responsables de la nova economia, d'una nova organització econòmica que era catalana de boca-rol i que podia ser l'exemple del proletariat internacional si els obrers catalans sabien disciplinar-se i fer-se dignes de la confiança que se'ls havia atorgat.

Advertia que no s'havia de confondre l'actuació política amb la sindical i que, lògicament, els Sindicats no podien governar el país perquè dintre dels sindicats hi caben obrers de les més diverses idees polítiques i la política d'un país l'han de fer els partits polítics i no els sindicats. Deia: «Ja en tenim prou de feina els Sindicats si voleu fer-la... El tipus de Sindicat clàssic l'hem de convertir en una eina apta per a la nova

economia... La nova organització social haurà de confiar als sindicats funcions complementàries, algunes de les quals fins ara havien estat realitzades íntegrament pel Poder públic o per la iniciativa particular i col·lectiva. No ens adonem del que en matèria d'accidents del treball, en matèria d'invalidesa, en matèria de retir obrer, en matèria de vacances, en matèria de clubs, en matèria d'escoles professionals haurà d'ésser la nostra actuació futura... En un poble amb l'esperit col·lectiu i de tant de sentit polític com el català no hi ha res que s'oposi al socialisme. Perquè, a més, el català és essencialment polític, li plau de viure i fer política; aquesta ha estat la seva gran qualitat. En tota la història de Catalunya veiem la forta intervenció del poble en la cosa pública. En tota la història d'Espanya veurem que quan Catalunya es pot manifestar, és el primer país que vibra davant dels problemes polítics en general... La campanya antimiliarista després del desastre colonial; Solidaritat Catalana; Assemblea de Parlamentaris; Proclamació de la República, Catalunya fins ha tingut la propietat de convertir l'anarco-sindicalisme en una acció profundament política d'un sector del seu proletariat. Això, no ho diem pas solament pel fet que la C.N. i la F.A.I. hagin tingut ministres o consellers als Governos de la República o de la Generalitat, és en altres aspectes que també es manifesta aquest fenomen. Tot això no ho diem en to de crítica, sinó per a ^{na} fomen^{ta} la nostra argumentació en fets incontrovertibles i manifestar la satisfacció que experimentem en notar que cada dia es van reduint les diferències de tàctica i d'ideologia entre les dues branques del proletariat militant».

Totes aquestes idees polítiques, econòmiques i socials haurien de formar el programa de la nostra Escola de Militants Sindicals.

Però tal com anaven les coses del front i amb els bombardeigs constants dels avions i vaixells feixistes a la rereguarda, era molt difícil que la nostra gent es pogués dedicar a l'estudi i vam haver de suspendre els cursos.